

Η ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ο ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΑΞΗ

Κοινωνιολογική προσέγγιση του φαινομένου του βιασμού

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΙΔΡΥΜΑ: Πάντειο Πανεπιστήμιο

ΤΜΗΜΑ: Δημόσια Διοίκηση

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: Νομικός Πολιτισμός: Δημόσιο και Ιδιωτικό Δίκαιο

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Δημήτριος Καλτσώνης

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: κ. Δημήτριος Καλτσώνης
κ. Στυλιανός-Ιωάννης Κουτνατζής
κ. Γεώργιος Γιαννούλης

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 7112M024

ΑΘΗΝΑ
ΜΑΡΤΙΟΣ 2015

Στην οικογένειά μου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών και συγκεκριμένα ερευνάται κοινωνιολογικά μια από τις πιο ακραίες μορφές του, αυτής του βιασμού. Στην εισαγωγή της εργασίας γίνεται μια σύντομη περιήγηση στο φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών ανα τον κόσμο και μετέπειτα καταγράφονται τα διεθνή πλαίσια-σταθμοί με τα οποία υλοποιήθηκαν τα απαραίτητα βήματα για την προστασία των γυναικών από την βία. Στο πρώτο μέρος υλοποιήθηκε μια προσπάθεια κατανόησης, εξήγησης και εξέτασης του φαινομένου του βιασμού στην κοινωνία, με έμφαση στον ελλαδικό χώρο. Εξετάστηκαν οι ορισμοί του φαινομένου από διάφορες σκοπιές, με έμφαση την κοινωνιολογική. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, προχωρώντας διεισδυτικότερα στο φαινόμενο, αναλύεται το προφίλ του θύτη και του θύματος βιασμού, οι συνέπειες του φαινομένου στο θύμα και η πιο εξειδικευμένη και συνήθης μορφή βιασμού, που είναι ο συζυγικός. Συμπέρασμα της έρευνας, που αναλύεται στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, είναι η παράθεση και εξέταση του μόνιμου ερωτήματος, για το τί συμβαίνει τελικά στην πράξη, πέρα από τον τυπικό νόμο. Διαπιστώθηκε, όπως ήταν αναμενόμενο, πως υπάρχει μεγάλο χάσμα ανάμεσα στο νόμο και στην πράξη, ιδιαιτέρως στο έγκλημα του βιασμού. Για αυτό λοιπόν, έγινε προσπάθεια έρευνας των αιτιών ύπαρξης αυτού του χάσματος. Όλα τα παραπάνω μελετήθηκαν με κύριο επίκεντρο και άξονα την Ελλάδα, χωρίς βέβαια την απουσία αναφορών, παραδειγμάτων και παραλληλισμών με τον υπόλοιπο κόσμο.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της επιτροπής της διπλωματικής μου, κ. Κουτνατζή Στυλιανό-Ιωάννη και κ. Γιαννούλη Γεώργιο, για την πραγματικά πολύτιμη βοήθεια και συνεισφορά τους στην εκπόνηση της εργασίας με βοηθητικές παρατηρήσεις και κατευθυντήριες γραμμές. Επιπρόσθετα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή κ. Παπααργηγόριου Βλάσσιο για την αμέριστη και συνεχή βοήθειά του στο σύνολο αυτής της προσπάθειας. Τέλος θέλω να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως τον φωτεινό καθοδηγητή και επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Καλτσώνη Δημήτριο, για την τεράστια παρακαταθήκη γνώσεων και συμβουλών, που μου μεταλαμπαδέυσε. Τον ευχαριστώ επίσης πολύ για την αξιοσημείωτη βοήθεια και την ακούραστη κατανόηση και εμπύχωση.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΠΚ Ποινικός Κώδικας

ΕΣΔΑ Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

ΕΔΔΑ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων Ανθρώπου

CEDAW Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women

Μ.Ο.Δ Μεικτά Ορκωτά Δικαστήρια

ΕΥ European Union

Αρθ. Άρθρο

Αποφ. Απόφαση

ν. νόμος

Αρ. Αριθμός

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
Α' ΜΕΡΟΣ-ΒΙΑΣΜΟΣ.....	12
1)Η έννοια του φαινομένου.....	13
Α)Ιστορική αναδρομή.....	13
Β)Ορισμοί του βιασμού.....	16
1)Ποινικός ορισμός.....	17
2)Φαινομενολογικός-Ανθρωπολογικός ορισμός.....	23
3)Κοινωνιολογικός ορισμός.....	26
α)Η θεωρία του υποπολιτισμού της βίας.....	29
β)Η θεωρία της σχετικής αποστέρησης.....	30
γ)Η θεωρία του διαφορικού κοινωνικού ελέγχου.....	30
δ)Η θεωρία της αναλογίας των φύλων.....	31
ε)Η θεωρία της κοινωνικής αποδιοργάνωσης και του πολιτιστικού πλεονάσματος.....	32
4)Ορισμός βιασμού από τα θύματα και την κοινωνία.....	35
Β' ΜΕΡΟΣ-ΒΙΑΣΜΟΣ.....	39
1)Προφίλ θύτη-θύματος.....	40
2)Συνέπειες του βιασμού στο θύμα.....	47
3)Συζυγικός βιασμός.....	51
4)Ο νόμος και η πράξη.....	58
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	88

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η βία κατά των γυναικών είναι ένα πρόβλημα πραγματικό, που η Διεθνής Κοινότητα το έχει αναγνωρίσει ως μέγιστο παγκόσμιο πρόβλημα. Ίσως επειδή δεν υπάρχει μορφή βίας κατά των γυναικών, που να μην έχει επιπτώσεις σε όλο το κοινωνικό σύνολο και τον πολιτισμό. Η βία κατά των γυναικών είναι φαινόμενο κοινωνικό και πολιτισμικό, που μας αφορά όλους. Δεν αποτελεί πρόβλημα μιας μόνο ομάδας (πχ. αυτής των εκτρεπομένων ανδρών), αλλά διατρέχει όλους τους τομείς της ζωής των γυναικών. Η βία κατά των γυναικών αποτελεί την πιο επαίσχυντη καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς συνάμα να κάνει διαχωρισμούς μεταξύ συνόρων, πολιτισμών, θρησκειών, πλούτου και δύναμης. Το διεθνές ποινικό Δικαστήριο για την Γιουγκοσλαβία μάλιστα, κατατάσσει το έγκλημα του βιασμού για πρώτη φορά το 1998, στα εγκλήματα πολέμου. Όσο αυτά τα φαινόμενα συνεχίζονται ή διαιωνίζονται ανα τον κόσμο, οι εκάστοτε κυβερνήσεις, Συμβάσεις ή Διεθνείς οργανισμοί δύσκολα μπορούν να μιλούν για ουσιαστική πρόοδο προς την ισότητα, την ισοτιμία, την ανάπτυξη και την ειρήνη.¹

Η βία κατά των γυναικών είναι επίσης ζήτημα πολιτικό, ζήτημα ισχύος και κυριαρχίας και όχι πρόβλημα παθολογικό ή παρεκτροπή. Η βία κατά των γυναικών είναι κυρίως έγκλημα εξουσίας και κυριαρχίας ή έγκλημα θρησκευτικής πεποίθησης και προέλευσης (πχ. στις ασιατικές χώρες). Κατά κόρον όμως είναι έγκλημα εκδήλωσης της πατριαρχικής εξουσίας και συνιστά μη ανεκτή παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από την μορφή και τον χώρο εκδήλωσής της. Ανάλογα με τον χώρο εκδήλωσής της, μιλάμε για βία στην οικογένεια (ενδοοικογενειακή βία), βία στον χώρο εργασίας (σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας) και για βία στα πλαίσια της κοινωνίας (πορνεία και διακίνηση γυναικών με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση).² Όσο για τις μορφές της αναγνωρίζονται επισήμως: η σωματική, η λεκτική, η οικονομική, η πνευματική, η ψυχολογική, η συναισθηματική, η εικονική (με την έννοια της εικόνας, γνωστή περισσότερο ως πορνογραφία) και η σεξουαλική βία. Η τελευταία αποτελεί παραβίαση όχι μόνο της σωματικής αλλά και της ψυχικής ακεραιότητας. Λιγότερο συχνές μορφές

---

¹ Κωσταβάρα Παπαρρήγα Καίτη, <<Οι πολιτικές της ΕΕ για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών: ενδοοικογενειακή βία και διεθνή σωματεμπορία>>, *Κύκλος Σεμιναρίων: Ισότητα των φύλων και δημόσιες πολιτικές στην ΕΕ και τον ΟΗΕ*, Γενική Γραμματεία Ισότητας, φύλο 716, 2005, σελ. 1-2.

² Περισσότερα για την διακίνηση γυναικών, σωματεμπορία και σεξουαλική εκμετάλλευση, βλ. Εργαστήριο Ποινικών και εγκληματολογικών ερευνών, *Σωματεμπορία. Ο ρόλος του πελάτη. Νομική προσέγγιση και εμπειρικά δεδομένα*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2013., Τσιλιάκου Μαρία, <<Το φαινόμενο της εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων. Παγκόσμια δεδομένα>>, Γιωτάκος Ορέστης, Τσιλιάκου Μαρία (Επιμ.), *Ο κύκλος της κακοποίησης. Ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική κακοποίηση, trafficking, bullying*, Αθήνα, Εκδόσεις Αρχιπέλαγος, 2008., Μάσπερο Απόστολος, Χαϊνάς Ευάγγελος, <<Η παράνομη διακίνηση γυναικών στην Ελλάδα με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, ως οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα και η αστυνομική της αντιμετώπιση>>, Γιωτάκος Ορέστης, Τσιλιάκου Μαρία (Επιμ.), *Ο κύκλος της κακοποίησης. Ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική κακοποίηση, trafficking, bullying*, Αθήνα, Εκδόσεις Αρχιπέλαγος, 2008.

βίας είναι τα εγκλήματα που διαπράττονται στο όνομα της <<τιμής>>³, η προγεννητική επιλογή φύλου, η βρεφοκτονία των θηλυκών παιδιών, η κακοποίηση των ηλικιωμένων γυναικών, τα εγκλήματα κατά των γυναικών που σχετίζονται με την προίκα κ.α.

Δολοφονίες γυναικών και κοριτσιών από συζύγους, συντρόφους, πατέρες και αδερφούς δεν αποτελούν μεμονωμένες περιπτώσεις, άξιες ψυχιατρικής αντιμετώπισης των θυτών, όπως το κυρίαρχο σύστημα μέσω των ΜΜΕ προσπαθεί να διαμορφώσει στις συνειδήσεις μας. Η βία αποτελεί έγκλημα εξουσίας, έγκλημα ιδιοκτησιακής στάσης, όπου η επιθυμία ακόμα και για το διαζύγιο για παράδειγμα, η επιθυμία για ελευθερία, δεν επιτρέπεται από το πατριαρχικό και εκμεταλλευτικό σύστημα αξιών του συζύγου. Κάθε γυναίκα, ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξης, ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου και φυλής, διατρέχει τις ίδιες περίπου πιθανότητες να υποστεί κάποια μορφή βίας. Για παράδειγμα στις Ευρωπαϊκές μεταξύ 15-44 ετών, η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί την πρώτη αιτία αναπηρίας και θανάτου. Επίσης, ειδικές ομάδες γυναικών και κοριτσιών, όπως είναι τα μέλη των φυλετικών, εθνοτικών και σεξουαλικών μεινοτήτων, οι γυναίκες φορείς HIV, οι γυναίκες μετανάστριες και εργαζόμενες χωρίς χαρτιά, οι γυναίκες με αναπηρία, οι γυναίκες υπο κράτηση και οι γυναίκες που πλήττονται από τις ένοπλες συγκρούσεις, σε ένα μεγάλο βαθμό είναι πιο ευάλωτες στη βία και συνήθεις στόχοι κακοποίησης, γιατί υφίστανται πολλαπλές μορφές βίας λόγω των ακραίων μορφών διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού, που υποβάλλονται. Δράστες αυτής της βίας μπορεί να είναι το κράτος και οι φορείς του, η ευρύτερη κοινωνία, τα μέλη της οικογένειας των θυμάτων ή άλλα γνωστά πρόσωπα αλλά και άγνωστα.⁴

Ως αποτέλεσμα των αγώνων του δεύτερου κύματος του φεμινιστικού κινήματος τις δεκαετίες 1960 και 1970, η βία κατά των γυναικών αναγνωρίζεται ως μείζον κοινωνικό πρόβλημα σε όλα τα επίσημα κείμενα πολιτικής των διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών. Η αναγνώριση αυτή έγινε υπό το φως των πολιτικών για την προώθηση της ισότητας των φύλων και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η βία κατά των γυναικών θεωρήθηκε πράξη κατά της ισονομίας και της κοινωνικής ευημερίας, καθώς και εμπόδιο για την οικονομική ανάπτυξη, επειδή στερεί από την πλειονότητα των πολιτών (τις γυναίκες) τη δυνατότητα να ζούν και να εργάζονται ελεύθερα, αξιοποιώντας πλήρως τις ευκαιρίες προσωπικής ολοκλήρωσης και ικανοποίησης.

Η ανισότητα των φύλων και οι διακρίσεις είναι η βασικότερες αιτίες της βίας κατά των γυναικών, ενώ ταυτόχρονα οι δύο αυτές αιτίες επηρεάζονται από τις ιστορικά άνισες σχέσεις εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών, που υπάρχουν σε διάφορους βαθμούς σε όλες τις κοινωνίες ανά τον κόσμο. Η βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών σχετίζεται με τις κοινωνικές νόρμες, που ορίζουν τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία και ανέχονται τις

---

³ Η λεγόμενη υπεράσπιση για <<λόγους τιμής>> κατηγορούμενου για βίαιο έγκλημα, απαντάται στους ποινικούς κώδικες του Περού, του Μπαγκλαντές, της Αργεντινής, του Εκουαδόρ, της Αιγύπτου, της Γουατεμάλας, του Ιράν, του Ισραήλ, της Ιορδανίας, της Συρίας, του Λιβάνου, της Τουρκίας και της Βενεζουέλας., Διεθνής Αμνηστία, <https://www.amnesty.org/en/search/?sort=date>

⁴ Τσάφου Μαρίνα, <<Η κατάσταση της ενδοοικογενειακής βίας στις μεσογειακές χώρες>>, Τελέσιλλα, Τεύχος 53, XX, σελ. 21-23.

καταχρήσεις.Υπάρχουν πολλές συνέπειες της βίας κατά των γυναικών,που έχουν άμεσα και βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα.Οι συνέπειες και το κόστος της βίας έχουν αντίκτυπο σε ατομικό επίπεδο,στην οικογένεια και στην ευρύτερη κοινωνία,η οποία μεταφράζεται σε κόστος σε εθνικό επίπεδο.⁵ Ακόμη η βία κατά των γυναικών επηρεάζει αρνητικά την ανθρώπινη,κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους και έχει διαγενεακές συνέπειες.⁶

Σύμφωνα με στοιχεία,κάθε 15 ημέρες μία κολομβιανή γυναίκα θα πέσει θύμα εξαναγκασμένης <<εξαφάνισης>>,ενώ περίπου 50.000 Καμποτζιανές γυναίκες εξαναγκάζονται σε γάμο ανά έτος.Κάθε πολιτισμός επίσης περιέχει μορφές βίας κατά των γυναικών,που είναι σχεδόν αόρατες,επειδή θεωρούνται <<φυσιολογικές>> ή <<εθιμικές>>.Παγκοσμίως 82.000.000 κορίτσια,ηλικίας 10-17 ετών παντρεύονται πριν από την ενηλικίωσή τους.Επίσης περισσότερα από 153.000.000 κορίτσια και γυναίκες έχουν υποβληθεί σε ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων (κλειτοριδεκτομή) και επιπλέον κάθε χρόνο κινδυνεύουν από επικείμενο ακρωτηριασμό περίπου 2.000.000 κορίτσια και γυναίκες.Σε περισσότερες από 28 χώρες στην Αφρική εφαρμόζεται ο ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων,ενώ το 97% των παντρεμένων γυναικών στην Αίγυπτο,ηλικίας 15-49 ετών,έχουν υποβληθεί σε ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων.⁷

Η βία κατά των γυναικών παραμένει συχνά ανεξέλεγκτη και ατιμώρητη.Μερικά κράτη δεν διαθέτουν καθόλου νόμους και άλλα έχουν ελλιπείς νόμους,που μπορούν να τιμωρήσουν μερικές μορφές βίας,αλλά εξαιρούν άλλες.Ακόμα και με την κατάλληλη νομοθεσία σε ισχύ,πολλά κράτη παραλείπουν να εφαρμόσουν πλήρως το νόμο.Για παράδειγμα,το 2003 τουλάχιστον 54 χώρες είχαν νόμους,που κάνουν διακρίσεις κατά των γυναικών.Στην αναφορά της για την περίοδο 1994-2003,η ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ σε θέματα βίας κατά των γυναικών,επισήμανε προβλήματα επιβολής του νόμου,σχεδόν σε όλα τα κράτη που εξετάστηκαν,ενώ 79 χώρες δεν έχουν καθόλου νομοθεσία ενάντια στην ενδοοικογενειακή βία.⁸

Η βία κατά των γυναικών σπάνια καταγγέλεται.Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που αποτρέπουν τις γυναίκες από την καταγγελία περιστατικών βίας,όπως ο φόβος,η εκδίκηση,η έλλειψη οικονομικών μέσων,η συναισθηματική εξάρτηση,η απουσία πρόσβασης σε κέντρα αντιμετώπισης και αποκατάστασης,ο κοινωνικός στιγματισμός,θρησκευτικοί λόγοι κα.Ελάχιστες χώρες παρέχουν ειδική εκπαίδευση στην Αστυνομία και το δικαστικό και ιατρικό προσωπικό,όσο αφορά στην

---

⁵ Αδέσμευτη κίνηση γυναικών,<<Στη δίνη ενός Παγκόσμιου νομισματικού πολέμου η μέρα για την βία κατά των γυναικών αποκτά ειδικό βάρος>>,Τελέσιλλα,Τεύχος 53,XX,σελ.3-4.

⁶Βλέπε περισσότερα: Θανοπούλου Κία,<<Η διαγενεαλογική μεταβίβαση της βίας:επουλώνοντας τραύματα από το παρελθόν>>,Γιωτάκος Ορέστης,Τσιλιάκου Μαρία (Επιμ.),Ο κύκλος της κακοποίησης.Ενδοοικογενειακή βία,σεξουαλική κακοποίηση,trafficking, bullying,Αθήνα,Εκδόσεις Αρχιπέλαγος,2008.

⁷Τσιφτζής Ζαφείρης,<<Ο γενετήσιος ακρωτηριασμός των κοριτσιών από την άποψη των δικαιωμάτων του ανθρώπου>>,Δικαιώματα του Ανθρώπου,νούμερο 60,2014,σελ.353-359.,Πανταζής Βασίλειος,Δεληγιάννη Μαρία,<<Η βία κατά των γυναικών.Ο ρόλος της εκπαίδευσης>>,Δικαιώματα του Ανθρώπου,νούμερο 38,2008,σελ.14-16.Κακαουνάκη Μαριάννα,<<Το μυστικό της Κενυάτισσας και παρ'ολίγον απέλαση>>,Η Καθημερινή,27.07.2014,σελ.21.

⁸ Διεθνής Αμνηστία:<https://www.amnesty.org/en/>

αντιμετώπιση για παράδειγμα,φαινομένων βιασμού.Αυτό αποτελεί άλλο ένα παράγοντα από τους πολλούς για την άρνηση των γυναικών να μιλούν και να καταγγέλουν την κακοποίησή τους.⁹

Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτελεί ιδρυτική αρχή της ΕΕ.Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ μια σειρά από δικαιώματα ελευθερίας και ισότητας των φύλων.Ειδικότερα με το ζήτημα των διακρίσεων και της βίας κατά των γυναικών ασχολείται το Κεφάλαιο 3 του Χάρτη της ΕΕ,στο οποίο κατοχυρώνεται το δικαίωμα στην ισότητα,τόσο απέναντι στο νόμο (αρθ.20),όσο και στον τομέα της απασχόλησης και της υγείας (αρθ.23) με τον δέοντα σεβασμό στην πολιτιστική,θρησκευτική και γλωσσική παράδοση του ατόμου (αρθ.22).Επίσης η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) με διάφορα άρθρα της (που έγκεινται στο θέμα μας) ενδεικτικάπροστατεύειτο δικαίωμα στη ζωή (αρθ.1),απαγορεύει κάθε μορφή βασανιστηρίων (αρθ.3),το δικαίωμα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (αρθ.8),απαγορεύει κάθε είδους διάκριση (αρθ.14) κα.¹⁰

Το 1979 ψηφίζεται στον ΟΗΕ η Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (CEDAW),που έχει ισχύ νόμου στις χώρες που την επικύρωσαν.¹¹Θεμελιώδες στοιχείο της CEDAW είναι η εξάλειψη των έμφυλων ανισοτήτων.Η Σύμβαση ορίζει την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών-μελών να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και των νομοθετικών, σε όλους τους τομείς, ιδίως στον πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό, για να εξασφαλίσουν την πλήρη ισότητα, την ανάπτυξη και την πρόοδο των γυναικών.Η Σύμβαση αυτή αποτελείται από 30 άρθρα,τα οποία επικεντρώνονται στην εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών,που παραβιάζουν την αρχή της ισότητας των δικαιωμάτων και τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.Τα άρθρα αυτά καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών θεμάτων,όπως η πολιτική συμμετοχή,η εκπαίδευση,η εργασία,η υγεία και οι ειδικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες της υπαίθρου.Τη Σύμβαση αυτή επικύρωσε και η Ελλάδα με τον Νόμο 1342 του 1983 (Ν.1342/1983).Ειδική αναφορά στην Σύμβαση γίνεται μόνο στην πορνεία και εμπορία των γυναικών (αρθ.6).Την παραπάνω Σύμβαση ακολούθησε το 1999 «Προαιρετικό Πρωτόκολλο» με το οποίο παρέχεται στην Επιτροπή η δυνατότητα (αναγνώριση δικαιώματος) να εξετάζει προσφυγές (από άτομα ή οργανώσεις) και να εκδίδει αντίστοιχα

---

⁹Γιωτάκος Ορέστης,Τσιλιάκου Μαρία,*Βιασμός*,οπ.π.,σελ.4.

¹⁰Η πολιτική που ακολουθεί το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του ανθρώπου (ΕΔΔΑ),στις υποθέσεις συγκεκριμένα που καλείται να διαχειριστεί αναφορικά με τα παραπάνω άρθρα,είναι αυστηρή και απαιτητική,τόσο ως προς την αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων διακρίσεων,εξευτελιστικής και απάνθρωπης μεταχείρισης κα,όσο και ως προς τις υποχρεώσεις των κρατών.Ενδεικτικά παραθέτουμε κάποιες αποφάσεις του ΕΔΔΑ σχετικές με την παραβίαση των παραπάνω άρθρων με θύματα γυναίκες:Μ.С. κατά Βουλγαρίας (αρ.39272/98),I.G. κατά Μολδαβίας (αρ.53519/07),P.andS. κατά Πολωνίας (αρ.57375/08),S.Z. κατά Βουλγαρίας (αρ.29263/12).,EuropeanCourtOfHumanRights-<http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

¹¹Είχε επικυρωθεί από 187 κράτη,έως τον Αύγουστο 2013.

αποφάσεις. Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο επικύρωσε η Ελλάδα με τον Νόμο 2952 του 2001 (Ν. 2952/2001).¹²

Το 1993, στο πρώτο εξειδικευμένο κείμενο του ΟΗΕ για την βία κατά των γυναικών, τη <<Διακήρυξη για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών>>, ορίζεται η βία κατά των γυναικών ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είχε μόλις προηγηθεί η αναγνώριση των δικαιωμάτων των γυναικών ως ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Παγκόσμια Διάσκεψη για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Βιέννη. Σε αυτή υπήρξε κοινή παραδοχή ότι παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να συντελεστεί και στον ιδιωτικό χώρο, σε αντίθεση με την επικρατούσα ως τότε άποψη ότι μόνο ο δημόσιος χώρος και οι σχέσεις ατόμου-κράτους στοιχειοθετούσαν πεδίο παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο ΟΗΕ για να τονίσει την σημασία που δίνει στην καταπολέμηση της βίας ανακήρυξε το 1981 την 25^η Νοεμβρίου, ημέρα δράσης για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών.¹³

Το 1995 στο <<Πρόγραμμα Δράσης (Πλατφόρμα)>> της 4^{ης} Παγκόσμιας Διάσκεψης του ΟΗΕ για τις γυναίκες, που πραγματοποιήθηκε στο Πεκίνο, διατυπώνονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι δράσεις που πρέπει να υλοποιηθούν ώστε να αρθούν τα εμπόδια στην προώθηση των γυναικών. Προσδιορίστηκαν δώδεκα κρίσιμοι τομείς που αποτελούν εμπόδιο στην προώθηση των γυναικών και απαιτούν συνεπώς ειδική δράση: 1. Φτώχεια, 2. Εκπαίδευση και κατάρτιση των γυναικών, 3. Υγεία, 4. Βία κατά των γυναικών, 5. Ένοπλες συγκρούσεις, 6. Οικονομία, 7. Εξουσία και διαδικασία λήψης αποφάσεων, 8. Θεσμικοί μηχανισμοί για την προώθηση των γυναικών, 9. Ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών, 10. ΜΜΕ, 11. Περιβάλλον και 12. Το κορίτσι-παιδί. Η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου, αποτελεί το πρώτο επίσημο διεθνές κείμενο που υιοθετεί τη στρατηγική και τον όρο «ένταξη της διάστασης ή οπτικής του φύλου σε όλες τις πολιτικές». Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης (1998) η ένταξη της οπτικής ή διάστασης του φύλου μπορεί να περιγραφεί ως η αναδιοργάνωση, βελτίωση, ανάπτυξη και αξιολόγηση της διαδικασίας άσκησης των πολιτικών, έτσι ώστε η οπτική της ισότητας των φύλων να ενσωματωθεί σε όλες τις πολιτικές, σε όλα τα επίπεδα και τα στάδια. Στο πρόγραμμα δράσης περιλαμβάνεται επίσης και κατάλογος κάποιων μορφών φυσικής, σεξουαλικής και ψυχολογικής βίας, που ασκούνται στην οικογένεια και την κοινότητα και διαπράττονται ή γίνονται ανεκτές από το κράτος.¹⁴

Στην ίδια κατεύθυνση με τον ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης ανέπτυξε σειρά από δράσεις για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Το 2002 ψήφισε Σύσταση για την προστασία των γυναικών από την βία που ασκείται σε βάρος τους, στην οποία προτείνει μέτρα που μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στην προστασία των θυμάτων, και στη διασφάλιση των δικαιωμάτων

---

¹² Vledder Ingrid, <<It's in your hands. Stop violence against women>>, Westendorp Ingrid, Wolleswinkle Ria (Επι.), *Violence in the domestic sphere*, ΧΤ, Intersentia, 2005, σελ. 7-9, Simonovic Dubranka, <<Global and Regional standards on violence against women: The evolution and synergy of the CEDAW and Istanbul conversations>>, *Human Rights Quarterly*, τεύχος 36, νούμερο 3, 2014, σελ. 590-601.

¹³ Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, Αθήνα, Εκδόσεις Μετέχμιο, 2007, σελ. 156.

¹⁴ Αρτινοπούλου Βασίλική, <<Η βία κατά των γυναικών. Οι πολιτικές της ΕΕ>>, Μαγγανας Α. (Επιμ.), *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, τόμος Α', ΧΧ, σελ. 111-112.

τους. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε πολλά ψηφίσματα και εκθέσεις από το 1986 μέχρι σήμερα¹⁵ και μετά την Παγκόσμια Διάσκεψη Γυναικών το 1995 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδίασε εξειδικευμένα προγράμματα και ανέλαβε πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.¹⁶

Τέλος το 2011 στην Κωνσταντινούπολη, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, αποτελεί την πλέον πρόσφατη νομοθετική εξέλιξη στο πεδίο της διεθνούς κατοχύρωσης της υποχρέωσης των κρατών να παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης στις γυναίκες θύματα περιστατικών βίας. Η εν λόγω Σύμβαση απαιτεί από τα κράτη να παρέχουν γενικές και εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης, οι οποίες βασίζονται σε επαρκή χρηματοδότηση και πόρους και συμμορφώνονται προς ελάχιστα πρότυπα. Οι εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης είναι ζωτικής σημασίας κατά την παροχή συνδρομής σε γυναίκες που έχουν επιβιώσει περιστατικών βίας, με στόχο να ανακάμψουν και να κάνουν μια νέα αρχή. Για να διαδραματίσουν αποτελεσματικά τον ρόλο τους, πρέπει να βασίζονται στην κατανόηση του ρόλου του φύλου στο πλαίσιο της βίας κατά των γυναικών, να εστιάζουν στην ασφάλεια και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών, που έχουν επιβιώσει περιστατικών βίας και η παροχή τους να μη συνδέεται με την υποβολή καταγγελίας εκ μέρους του θύματος ή με τη σύμφωνη γνώμη του να εμφανισθεί ως μάρτυρας κατηγορίας. Στα τέλη του 2012, η σύμβαση είχε υπογραφεί από 15 κράτη μέλη της ΕΕ (Βέλγιο, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Αυστρία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σλοβακία, Φινλανδία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο).¹⁷

---

¹⁵Το πρώτο ήταν το ψήφισμα του Συμβουλίου κατά της βίας των γυναικών (ΕΕ C 176/1986), ενώ ακολούθησαν το Ψήφισμα για την πορνογραφία (ΕΕ C 20/1994), το Ψήφισμα για τις παραβιάσεις των ελευθεριών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των γυναικών (ΕΕC205/1994) κ.α. Το πλέον πρόσφατο κείμενο είναι η Έκθεση και το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τις στρατηγικές πρόληψης της εμπορίας γυναικών και παιδιών ευάλωτων στην σεξουαλική εκμετάλλευση (P6_TA (2006) 0005), Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, ο.π., σελ. 157.

¹⁶Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, ο.π., σελ. 158., Simonovic Dubranka, <<Global and Regional standards on violence against women: The evolution and synergy of the CEDAW and Istanbul conversations>>, ο.π., σελ. 602-606.

¹⁷Κολοκυθά Έλια, <<Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας>>, *Ο Αγώνας της Γυναίκας*, τεύχος 89/90, 2010-2011, σελ. 60-64.

ΒΙΑΣΜΟΣ

Α' ΜΕΡΟΣ

1)Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Α)ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Παλαιότερα,ανά τον κόσμο,ο βιασμός θεωρούνταν ως έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας,και ιδιαίτερα,ως κλοπή της σεξουαλικής ιδιοκτησίας του πατέρα ή του συζύγου αφέντη.Με αυτή τη λογική,ο νόμος δεν θεωρούσε ότι ο βιασμός ήταν μια άδικη πράξη εναντίον της γυναίκας,η οποία τον είχε υποστεί,αλλά εναντίον του κυρίου και κατόχου της.Η γυναίκα αποτελούσε περιουσιακό στοιχείο του άνδρα και ο βιασμός της ισοδυναμούσε με μείωση της αξίας του αγαθού αυτού.Οι νόμοι περί βιασμού υπήρχαν για να προστατεύουν τα δικαιώματα του άνδρα ως κτήτορα του γυναικείου σώματος και όχι το δικαίωμα της γυναίκας πάνω στο σώμα και στην γενετήσια ελευθερία της.Παραδοσιακά ο βιασμός έχει θεωρηθεί ως μια προσβολή ενός άνδρα σε κάποιον άλλο άνδρα.Βιάζοντας την γυναίκα κάποιου άλλου,θεωρητικά κάποιος άνδρας μπορεί να αυξήσει τον ανδρισμό του,μειώνοντας ταυτόχρονα τον ανδρισμό του άλλου.Συνεπώς η τιμή του άνδρα δεν υπόκεινταν άμεσα στον βιασμό,αλλά έμμεσα,μέσω της γυναίκας του.Με τον καιρό άλλαξαν τα πράγματα και η γυναίκα έπαψε να εθεωρείτο ιδιοκτησία του άνδρα.Καθοριστική στο σημείο αυτό υπήρξε και η συμβολή του εργατικού κινήματος,των γυναικείων φεμινιστικών οργανώσεων¹⁸ καθώς και η μετάβαση από την φεουδαρχία στο καπιταλιστικό σύστημα.¹⁹

Επίσης,πιο συγκεκριμένα στην αρχαία Ελλάδα,η απαξία του βιασμού,ανιχνεύεται από νωρίς.Ειδικότερα στο αττικό Δίκαιο διωκόταν ο βιασμός,όπως και ο εξαναγκασμός σε ασέλγεια,με την γραφή ύβρεως και την δίκη βιαίων,ενώ θεμελιώνει και δικαίωμα αυτοδικίας.Ο βιασμός,ως βαρύ έγκλημα,δικαιολογούσε την δίωξη του δράστη από τον καθένα,στοιχείο που προσιδιάζει,τηρουμένων των αναλογιών,προς την σημερινή αυτεπάγγελτη δίωξη.Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι προστασία από τον βιασμό εκτεινόταν και στους δούλους.Στο ρωμαϊκό Δίκαιο,επίσης εντοπίζεται η τιμωρία του βιασμού ως ειδική περίπτωση βίας,με έντονα,ωστόσο,ταξικά χαρακτηριστικά,τόσο για τον δράστη όσο και για το θύμα.Έτσι,σε αντίθεση με την αρχαία Ελλάδα,καμία προστασία δεν παρέχονταν για την δούλη ή τη μη παρθένο γυναίκα.Τέλος στο βυζαντινό Δίκαιο δεν φαίνεται να αποτυπώνεται αυτοτελώς ο βιασμός,αλλά

---

¹⁸Βλέπε ενδεικτικά:Gordon Linda,<<Family Violence,Feminism and social control>>,Gordon Linda (Επιμ.),*Women,the State and Welfare*,ΧΤ,Εκδόσεις The University of Wisconsin Press,2001,σελ.178-182.

¹⁹ Τσιγκρής Α.Άγγελος,*Βιασμός.Το αθέατο έγκλημα*,Αθήνα-Κομοτηνή,Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,1996,σελ.101-102.,Καλτσώνης Δημήτριος,<<Η νομική διάσταση του γυναικείου ζητήματος>>,*Κομμουνιστική Επιθεώρηση*,Τεύχος 2,1996,σελ.143-144.

επιμέρους όψεις του εντάσσονται στα εγκλήματα της παρθενοφθορίας²⁰, της φθοράς ή της αρπαγής. Προκύπτει άλλωστε, ότι σε αυτά τα αδικήματα, σκοπός δεν ήταν η προστασία της σεξουαλικής ελευθερίας αλλά της ευρύτερης κοινωνίας από την δράση επικίνδυνων ανθρώπων.²¹

Με την έλευση του 20^{ου} αιώνα, άρχισε να αναδύεται η αναγνώριση του δικαιώματος του ατόμου και της επικοινωνίας του φύλου κατά ελεύθερη βούληση, γύρω από το φαινόμενο του βιασμού, ενώ παλαιότερα εθεωρείτο έγκλημα κατά των ηθών. Δηλαδή έγκλημα που προσβάλλει τα χρηστά κοινωνικά ήθη και την κοινωνική ηθική (σε στενή έννοια, ως προς την γενετήσια/σεξουαλική συμπεριφορά). Ίσως οι συντάκτες του αρχικού κειμένου του ΠΚ να ήταν επηρεασμένοι από την αμφισβήτηση/άρνηση της ύπαρξης δικαιώματος της προσωπικότητας και περιέλαβαν σε αυτόν ειδική προστασία μόνο ορισμένων παραγόντων-συντελεστών της προσωπικότητας, όπως η τιμή και η ελευθερία.²² Με τον ΠΚ του 1950, ο βιασμός διασπάστηκε σε τρία εγκλήματα: τον βιασμό (αρ.336), τον εξαναγκασμό σε ασέλγεια (αρ.337) και την κατάχρηση σε ασέλγεια (αρ.338). Στο έγκλημα του βιασμού, η προβλεπόμενη σεξουαλική πράξη ήταν μόνο η εξώγαμη και το θύμα μπορούσε να ήταν μόνο γυναίκα. Αντίθετα, στον εξαναγκασμό σε ασέλγεια, που τιμωρούνταν με πιο ήπια ποινή, αρκούσε οποιαδήποτε ασελγής πράξη, εναντίον είτε άνδρα είτε γυναίκας. Με την ισχύ του ΠΚ άρχισε σιγα σιγα να καθιερώνεται η άποψη ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό στο βιασμό είναι η γενετήσια ελευθερία.

Καινοτόμα ανανέωση στην χώρα μας αποτέλεσε η αναθεώρηση του ΠΚ, με το νόμο 1419/1984,²³ κατά τον οποίο ο βιασμός έπαψε να είναι ένα έγκλημα κατά των ηθών και χαρακτηρίστηκε ως

---

²⁰ "Παρθενοφθορία ήταν όρος που εμφανιζόταν σε νομικά έγγραφα και αφορούσε, είτε ένα είδος φορολογίας κατά την Βυζαντινή εποχή (μετά τον 12ο αιώνα) για το δικαίωμα του γάμου των γυναικών, είτε νομολογία σε σχέση με την απώλεια της παρθενίας, είτε τον αστικό μύθο που ήθελε τοπικούς άρχοντες να έχουν το «δικαίωμα της πρώτης νύχτας» με τις συζύγους από νιόπαντρα ζευγάρια. Έρευνα των ιστορικών έχει δείξει ότι δεν υπάρχουν πρωτογενείς αναφορές για κάτι τέτοιο, παρά το γεγονός δευτερογενών αναφορών μετά τον 16ο αιώνα στην Ευρώπη", Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος - Λαρούς - Μπριτάνικα.

²¹ Παρασκευόπουλος Νικόλαος, Φυτράκης Ευτύχης, *Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις. Άρθρα 336-353 ΠΚ*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011, σελ.95.

²² Γεωργιακάκη Ε.Ε., *Βιασμός*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις-Αντ.Ν.Σάκκουλα, 2006, σελ.5.

²³ Στην Εισηγητική Έκθεση του ισχύοντος νόμου σημειώνεται ότι: «Έχει γίνει σήμερα κοινωνικά αποδεκτό, σε μεγάλη έκταση, ότι δεν είναι τα ήθη που προσβάλλονται από το σεξουαλικό έγκλημα, αλλά η προσωπική αξιοπρέπεια και ελευθερία, στην ειδική έκφασή της, που μπορεί να αποδοθεί με τον όρο "γενετήσια ελευθερία"», Πρακτικά Βουλής 16/2/1984, 4086. Στην Ελλάδα η νομοθετική αλλαγή του 1984 ήταν αποτέλεσμα της δράσης, μεταξύ άλλων, και του φεμινιστικού κινήματος μετά την μεταπολίτευση. Η αφορμή δόθηκε με την καταδίκη ενός και με τον εντοπισμό ενός άλλου βιαστή πολλών γυναικών το 1983. Οι βιασμοί έτυχαν σεξιστικής αντιμετώπισης εκ μέρους του Τύπου, με αποτέλεσμα να οργανωθούν διαδηλώσεις και άλλες γυναικείες, και όχι μόνο, κινητοποιήσεις. Στο πλαίσιο των κινητοποιήσεων αυτών έγινε η πρώτη δημόσια συζήτηση για την βία και τον βιασμό και διατυπώθηκαν οι αντιρρήσεις των γυναικείων οργανώσεων στο Σχέδιο Νόμου, που είχε κατατεθεί στην Βουλή. Τα κυριότερα αιτήματα, που όμως δεν έγιναν δεκτά, ήταν να μπορούν οι γυναικείες οργανώσεις να ασκούν ρόλο πολιτικής αγωγής, να συμμετέχουν ισόρροπα άνδρες και γυναίκες στην σύνθεση του δικαστηρίου και να μην απαιτείται τεχνική απόδειξη του βιασμού. Η αδυναμία του νόμου να αντιμετωπίσει επαρκώς το πρόβλημα, αλλά και οι λόγοι, που μετά την ψήφισή του, υποχώρησαν οι κινητοποιήσεις, αποτέλεσαν ζήτημα περαιτέρω φεμινιστικών προβληματισμών και αναλύσεων.», Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2007, σελ.178-179.

Περισσότερα για το ν.1419/1984 βλέπε: Έκθεση στο σχέδιο νόμου. Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής

έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην Εισηγητική Έκθεση του άνω νόμου, <<με την αλλαγή αυτή οριοθετείται σε νέο δογματικό βαθμό η φιλοσοφική αντίληψη που διέπει την ποινική προστασία από τα σεξουαλικά εγκλήματα. Τα εγκλήματα αυτά στρέφονται κατά της γενετήσιας ελευθερίας, που αποτελεί προέκταση της ανθρώπινης αξίας και όχι κατά της κοινωνικής ηθικής>>. ²⁴ Επίσης ενοποιήθηκε σε ένα ενιαίο έγκλημα ο βιασμός, ανεξαρτήτως πλέον φύλου του θύματος και σεξουαλικής πράξης. ²⁵ Με το νέο αυτό δίκαιο η συνουσία εξομοιώθηκε με τις άλλες ασελγείς πράξεις, ενώ εισήχθη και ο ομαδικός βιασμός, ως διακεκριμένη μορφή του εγκλήματος.

Τέλος, άλλη μια σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε η μεταγενέστερη τροποποίηση του αρ.336 ΠΚ από το νομο 3500/2006, για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, μέσω του οποίου καταργήθηκε το στοιχείο του εξώγαμου της συνουσίας (άρθρο 8§1- ΦΕΚ Α' 232/24.10.2006), ώστε να διώκεται πλέον και ο συζυγικός βιασμός. ²⁶

Β) ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ

Ο βιασμός αποτελεί αναμφισβήτητα το πιο ειδεχθές και φρικιαστικό έγκλημα κατά της γυναίκας. Αποτελεί πρωτίστως καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της αλλά και της ίδιας της ελευθερίας της. Είναι η βιαιότερη μορφή επιθετικότητας, που σπάνια τιμωρείται, καταγγέλλεται σε πολύ μικρό βαθμό και συνοδεύεται από ένα ανεπανόρθωτο στίγμα για το θύμα, εν συγκρίσει με οποιοδήποτε άλλο έγκλημα. Ο βιασμός αποτελεί ένα έγκλημα που έχει διχάσει την κοινή γνώμη αρκετές φορές, αφού αποτελεί ίσως το πιο αμφιταλαντευόμενο κακούργημα ως προς τις ευθύνες θύτη και θύματος. Ο βιασμός, ως έγκλημα σεξουαλικής βίας, έχει προκαλέσει χρόνιες συζητήσεις

εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, Διεύθυνση επιστημονικών μελετών. Τμήμα νομοτεχνικής επεξεργασίας σχεδίων και προτάσεων νόμων, 27/9/2002.

²⁴ Γεωργιακάκη Ε.Ε., *Βιασμός*, οπ.π., σελ.5.

²⁵ Ο βιασμός είναι ένα έγκλημα που αναζητά εδώ και χρόνια την έμφυλη ταυτότητά του. Μέχρι πριν μια εικοσαετία παθητικό υποκείμενο του βιασμού ήταν η γυναίκα. Σήμερα όμως ο βιασμός είναι άφυλο έγκλημα. Το καίριο ερώτημα είναι, όμως, αν η διαφορετική νομοθετική ρύθμιση του εγκλήματος, αρκεί για να αλλάξει και πραγματικά την ταυτότητα του, αφού οι γυναίκα παραμένει το κύριο και κατά κόρον θύμα έως σήμερα. Μηλιώνη Φωτεινή, <<Το "φύλο" του βιασμού: όψεις από την πρόσφατη ελληνική νομολογία>>, Γιωτάκος Ορέστης, Πρεκατέ Βικτωρία (Επιμ.), *Σεξουαλική κακοποίηση. Μυστικό; Όχι πια.*, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα, 2006, σελ.412-415.

²⁶ Παρασκευόπουλος Νικόλαος, Φυτράκης Ευτύχης, *Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις. Άρθρα 336-353 ΠΚ*, οπ.π., σελ.96,97., Περισσότερα για ν.3500/2006 βλέπε: Μπρακουμάτσος Παναγιώτης, <<Ο ν.3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Σκέψεις-Παρατηρήσεις>>, *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 109, 2007, σελ.1455-1461., Στεφανίδου Ε. Ανδρομέδα, Μαρά Χ. Αλεξάνδρα, <<Σκέψεις για το νόμο περι ενδοοικογενειακής βίας>>, *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 130, 2009, σελ.1432-1436., Στεφανίδου Ε. Ανδρομέδα, *Ενδοοικογενειακή βία. Η έννοια της οικογένειας και η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ.58-74.

ειδικών, έχει προβληματίσει τους δικαστικούς ως προς τον χειρισμό δράστη και θύματος και έχει πυροδοτήσει φόβο θυματοποίησης των γυναικών και των γονέων για τα παιδιά τους.²⁷

Παγκοσμίως μία στις πέντε γυναίκες θα πέσει θύμα βιασμού ή απόπειρας βιασμού στην διάρκεια της ζωής της, κάθε 90 δευτερόλεπτα βιάζεται μια γυναίκα στις ΗΠΑ, ενώ στην Γαλλία κάθε χρόνο βιάζονται περίπου 25.000 γυναίκες. Αναφορικά με τη νομοθεσία για τον βιασμό, για παράδειγμα, ο συζυγικός βιασμός αναγνωρίζεται συγκεκριμένα ως έγκλημα μόνο σε 51 κράτη, ενώ μόνο 16 κράτη έχουν νομοθεσία, που να αναφέρεται συγκεκριμένα σε σεξουαλική κακοποίηση. Επίσης μόλις 3 κράτη (Μπαγκλαντές, Σουηδία και ΗΠΑ) έχουν νομοθεσία που αντιμετωπίζει συγκεκριμένα τη βία κατά των γυναικών ως καθ' αυτό είδος εγκληματικής πράξης.²⁸ Επιπρόσθετα στην Αιθιοπία, τη Βενεζουέλα, τη Βολιβία, το Καμερούν, την Κόστα Ρίκα, το Λίβανο, την Ουρουγουάη, το Περού και τη Ρουμανία, ο βιαστής μπορεί να μείνει ατιμώρητος σύμφωνα με τον ΠΚ, εάν προτείνει να παντρευτεί το θύμα και εκείνη συμφωνήσει. Από την άλλη, ελάχιστες χώρες παρέχουν ειδική εκπαίδευση στην αστυνομία και στο δικαστικό και ιατρικό προσωπικό, όσο αφορά στην αντιμετώπιση των υποθέσεων βιασμού. Αυτό έχει ως συνέπεια, οι γυναίκες να μην μιλούν σε άλλο άτομο για την κακοποίησή τους. Στις ΗΠΑ μόλις το 15% των γυναικών καταγγέλουν τον βιασμό τους στην αστυνομία, και εκείνες που δεν το κάνουν, σχεδόν οι μισές θα το έκαναν, εάν ήταν βέβαιες ότι δεν θα δημοσιευτούν τα ονόματα και τα προσωπικά τους στοιχεία. Στην Αυστρία μόνο το 20% των βιασμών που καταγγέλλονται, καταλήγουν σε καταδίκες, ενώ στην Βρετανία μόνο το 13% από όλες τις βιασμένες γυναίκες, καταγγέλουν την επίθεση στην αστυνομία.²⁹

Για όλους του παραπάνω λόγους, αλλά και για περισσότερους, που θα αναλυθούν στη συνέχεια, ο βιασμός αποτελεί ίσως το μοναδικό έγκλημα με τους περισσότερους ορισμούς, δηλαδή με τις περισσότερες και διαφορετικά εξεταζόμενες σκοπιές, που τον διέπουν. Για παράδειγμα, διαφορετικά ορίζει τον βιασμό το ελληνικό Ποινικό Δίκαιο και διαφορετικά το θύμα, που τον βίωσε. Σε αυτό το κεφάλαιο, επιχειρήσαμε να καταγράψουμε τους ορισμούς του βιασμού, από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

---

²⁷ Μαγγανάς Αντώνιος, *Το εγκληματολογικό φαινόμενο στην πράξη*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική βιβλιοθήκη, 2004, σελ. 517-518.

²⁸ Hayward Ruth Finney, *Breaking the earthenware jar. Lessons from South Asia to end violence against women and girls*, ΧΤ, Unicef-Regional Office for South Asia, 2000, σελ. 8-12., Beninger-Budel Carin, O'Hanlon Lucinda, *Violence against women: 10 Reports/Year 2003. For the protection and promotion of the human rights of women*, Switzerland, World organization against torture (OMCT), 2004, σελ. 16-18.

²⁹ Γιωτάκος Ορέστης, Τσιλιάκου Μαρία, *Βιασμός*, Αθήνα, Εκδόσεις Αρχιτέλαγος, 2008, σελ. 3-4.

1)Ποινικός ορισμός

Αναφορικά με τον νομικό ορισμό του βιασμού,όπως προκύπτει και από το άρθρο 336 ΠΚ,το οποίο παραθέσαμε παραπάνω,για να πραγματοποιηθεί βιασμός,πρέπει να υπάρχουν: εξαναγκασμός άλλου με σωματική βία ή απειλή,συνουσία ή ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξεως.Συνεπώς ο βιασμός είναι είτε ο εξαναγκασμός σε συνουσία είτε ο εξαναγκασμός σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξεως.Εξάλλου για να υπάρξει βιασμός είτε με τη μία είτε με την άλλη μορφή,θα πρέπει να ασκηθεί κατά του θύματος σωματική βία ή απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου.Αντιστρόφως όμως,δεν υπάρχει βιασμός,αν απλώς ασκείται κατά του θύματος σωματική βία ή απειλή,χωρίς όμως επακόλουθο την συνουσία ή ασελγή πράξη.Εισάγονται τρεις μορφές τέλεσης της αξιόποινης πράξης του βιασμού: βιασμός με τη στενή έννοια,εξαναγκασμός σε ασέλγεια και ομαδικός βιασμός.³⁰Ο βιασμός είναι έγκλημα πολύπρακτο,γιατί συγκροτείται αφενός από την σωματική βία ή την απειλή,σπουδαίου και άμεσου κινδύνου,και αφετέρου την συνουσία ή την άλλη ασελγή πράξη.Είναι παρατηρητέο ότι,ενώ το πρώτο μέρος του εγκλήματος συνιστά και αυτοτελές έγκλημα (άρθρο 330 ΠΚ:παράνομη βία.Άρθρο 333 ΠΚ:απειλή),το δεύτερο ωστόσο (συνουσία και ασελγής πράξη) συνιστά συμπεριφορά ποινικώς αδιάφορη.Ο βιασμός επιπρόσθετα,είναι έγκλημα υπαλλακτικώς μικτό,αφού κάθε μια από τις μερικότερες πράξεις,μπορεί να πραγματοποιηθεί με ένα ή περισσότερους τρόπους.Άρα είναι συνολικά νοητοί τέσσερις τρόποι πραγμάτωσης της υπόστασης του εγκλήματος: σωματική βία και συνουσία,σωματική βία και άλλη ασελγής πράξη,απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου και συνουσια,απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου και άλλη ασελγής πράξη.Με αυτό τον τρόπο,περισσότεροι τρόποι τέλεσης μπορεί να εναλλαχθούν (πχ.αρχικά απειλή και μετέπειτα σωματική βία) ή να σωρευθούν (πχ.ασελγείς πράξεις και συνουσία).Με βάση την ποινή του εγκλήματος (κάθειρξη),ο βιασμός αποτελεί κακούργημα.Το έγκλημα του βιασμού κατατάσσεται μεταξύ των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής στο 19^ο κεφάλαιο του ΠΚ.³¹

---

³⁰Γεωργιακάκη Ε.Ε,Βιασμός,οπ.π.,σελ.9-13.,Συκιώτου Αθανασία,<<Βιασμός.(ά.336ΠΚ)>>,Κουράκης Ε.Νέστωρ (Επιμ.),Έμφυλη εγκληματικότητα.Ποινική και εγκληματολογική προσέγγιση του φύλου,Αθήνα-Κομοτηνή,Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,2006,σελ.302-304.,Κοινοβουλευτικό Δίκτυο "Γυναίκες χωρίς Βία",Εγχειρίδιο για βουλευτές.Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.Σύμβαση Κωνσταντινούπολης,CouncilofEurope,2013,σελ.35,70.

³¹ Παρασκευόπουλος Νικόλαος,Φυτράκης Ευτύχης,οπ.π,σελ.102.,Τσιγκρής Α.Άγγελος,οπ.π.,σελ.103.

Η ποινή που προβλέπεται για τον βιασμό είναι κάθειρξη, ποινή η οποία μπορεί να κυμανθεί από τα 5 μέχρι τα 20 έτη στέρησης της ελευθερίας. Αντιστοίχως το έγκλημα του ομαδικού βιασμού τιμωρείται με ποινή τουλάχιστον 10 ετών και άνω.³² Ερευνητικά καταγράφεται αρκετά μεγάλη απόκλιση, ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες, ως προς την πρόσληψη αυτής της ποινής, γιατί οι γυναίκες επιθυμούν και περιμένουν αυστηρότερη από την προβλεπόμενη ποινή, ενώ οι άντρες το αντίθετο. Επιπλέον το μεγάλο εύρος της ποινής αφήνει χωρίς καθοδήγηση τον δικαστή, ως προς τα κριτήρια που θα επιμετρήσει. Ο ελληνικός ΠΚ, σε αντίθεση με τον γερμανικό, δεν προβλέπει επιβαρυντικές περιστάσεις, ούτε κάποια προνομιούχο μορφή του βιασμού. Ως απόρροια, για την επιμέτρηση της ποινής θα πρέπει ο δικαστής, σύμφωνα με το άρθρο 79 §2-3 ΠΚ, να λάβει υπόψη του τις περιστάσεις του χρόνου, τόπου, τα αίτια που ώθησαν τον δράστη στο έγκλημα κτλ. Θα πρέπει δηλαδή ο δικαστής να υλοποιήσει μια συνολική εκτίμηση όλων των περιστάσεων, για να αξιολογήσει συνολικά την πράξη.³³ Ο βιασμός είναι έγκλημα που διώκεται αυτεπαγγέλτως, χωρίς να χρειάζεται συνεπώς η πρωτοβουλία ή η σύμφωνη γνώμη του θύματος, προκειμένου η πολιτεία να προχωρήσει στην ποινική δίωξη του δράστη. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα παραπάνω δεν ίσχυαν

32

Επιβληθείσες ποινές για το έγκλημα του βιασμού (1997-2006)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ισόβια κάθειρξη	1	-	1	-	1	1	-	9	2	-
Πρόσκαιρη κάθειρξη	0	12	15	13	11	6	14	15	13	16
Φυλάκιση ≥1 έτους	-	9	4	7	9	8	8	-	5	11
Φυλάκιση ≤1 έτους	25	3	1	6	-	-	-	2	3	2
Σύνολο	26	24	21	26	21	15	22	26	23	29

Ελληνική Στατιστική Αρχή, <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

Ενδεικτικές αποφάσεις δικαστηρίων για βιασμό και απόπειρα βιασμού αντίστοιχα: ΑΠ.754/2012 (Ε'Τμ.), *Ποινική Δικαιοσύνη*, τεύχος 166,5/2013, σελ.393-396, ΣυμβΕφΘες 700/2012, *Ποινική Δικαιοσύνη*, τεύχος 164,3/2013, σελ.201-203.

³³ Το παραπάνω πρόβλημα απασχόλησε ιδιαίτερα και το Γερμανικό Δικαστήριο. Το ζήτημα τέθηκε στο τί θα προσμετράται ως αφετηρία του εγκλήματος, ώστε να επιβληθεί η καταλληλότερη ποινή. Παλαιότερα προσμετρούνταν και επιβαλλόταν το μισό της ποινής. Επειδή όμως η σκάλα εύρους της ποινής δεν είναι γραμμική αλλά λογαριθμική, έπρεπε να δημιουργηθεί μια αξιολογικά ουδέτερη περίπτωση, που θα λειτουργούσε ως αφετηρία των υπολοίπων περιπτώσεων. Για παράδειγμα απασχόλησε το Γερμανικό Δικαστήριο η περίπτωση της χρήσης προφυλακτικού από τον δράστη κατά την διάρκεια της τέλεσης του εγκλήματος του βιασμού. Θα έπρεπε να ληφθεί ως ελαφρυντικό κατά την ποινική διαδικασία ή όχι; Κατέληξαν πως η έλλειψη προφυλακτικού δεν ισοδυναμεί με ένα κατά ανάγκη επιβαρυντικό στοιχείο, αλλά με ένα έγκλημα μέσης βαρύτητας και με μία επιβαρυντικά ουδέτερη περίπτωση. Συνεπώς σε αυτή την περίπτωση το προφυλακτικό ή κάποια μορφή διακεκριμένης συνουσίας, λήφθηκε υπόψη ως αφετηρία για την διαδικασία της απόφασης του ύψους της ποινής. Γιαννούλης Γεώργιος, <<Ενάντιες και αντιφατικές έννοιες/κρίσεις στο Ποινικό Δίκαιο. Μια διαχρονική εστία δογματικών προβλημάτων>>, *Ποινικά Χρονικά*, 2013, σελ.647.

ανέκαθεν,ως έχουν σήμερα,αλλά μόλις το 1984,με το Νόμο 1419,καθιερώθηκε ως αρχή η αυτεπάγγελτη δίωξη του βιασμού,με βασικούς στόχους την μετάθεση του στίγματος από το θύμα στο δράστη και τον περιορισμό της άδηλης εγκληματικότητας.³⁴

Το προστατευόμενο έννομο αγαθό του άρθρου 336 ΠΚ,είναι η γενετήσια αυτοδιάθεση του ατόμου,ως ειδικότερη μορφή της γενετήσιας σεξουαλικής ελευθερίας,που νομιμοποιείται στην προσωπική ελευθερία.³⁵ Η προστασία της γενετήσιας ελευθερίας του ατόμου,που θεσμοθετείται μέσω του παραπάνω άρθρου,εκπορεύεται,αφενός μεν από τον σεβασμό και το απαραβίαστο της προσωπικότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας,όπως διασφαλίζονται από το αρθρο 2§1 του Συντάγματος,και αφετέρου από το απαραβίαστο της προσωπικής ελευθερίας,που διασφαλίζεται από το άρθρο 5§1³⁶ του Συντάγματος.Κατα συνέπεια,η χρήση του ατόμου ως μέσου για την ικανοποίηση της ορμής κάποιου άλλου,μετατρέπει το υποκείμενο σε αντικείμενο,προσβάλλοντας το δικαίωμα αυτοκαθορισμού και αυτοδιάθεσής του.³⁷

Συνεχίζοντας την προσπάθεια κατανόησης του ποινικού ορισμού του βιασμού,παρουσιάζεται μια επιμέρους ανάλυση των όρων που τον απαρτίζουν.Ο νομικός ορισμός αποτελεί μια κοινωνικά διαμορφωμένη πραγματικότητα που μεταλλάσσεται ανάλογα με τις ευρύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές.Αντιπροσωπεύει την άποψη που έχει η κοινωνία για την γυναίκα,τον βαθμό της ισότητας των δυο φύλων,την πολιτισμική εξέλιξη ή στασιμότητα της κοινωνίας καθώς και το επίπεδο του νομικού πολιτισμού ενός λαού.Όπως επισημάνθηκε και νωρίτερα,ο βιασμός (σύμφωνα

---

³⁴Συκιάτου Αθανασία,<<Βιασμός.(ά.336ΠΚ)>>,οπ.π.,σελ=303-304,Παρασκευόπουλος Νικόλαος,Φυτράκης Ευτύχης,Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις.Άρθρα 336-353 ΠΚ,οπ.π.,σελ.145,151-152.

³⁵ Την γενετήσια ελευθερία μπορούμε να την διακρίνουμε στην εξωτερική και εσωτερική πλευρά της.Η εξωτερική πλευρά της γενετήσιας ελευθερίας αναφέρεται στο <<αν>> (ελευθερία ως προς το αν) το συγκεκριμένο πρόσωπο θα ασκήσει ή όχι την ελευθερία του αυτή,αν θα έχει ή όχι σεξουαλική δραστηριότητα και ζωή.Η εσωτερική πλευρά της γενετήσιας ελευθερίας αναφέρεται στο <<πώς>> (ελευθερία ως προς το πώς) το συγκεκριμένο πρόσωπο θα ασκήσει την ελευθερία του αυτή,πώς θα έχει σεξουαλική δραστηριότητα και ζωή.Έτσι το πρόσωπο έχει την ελευθερία (ως αποτέλεσμα της προσωπικότητάς του) να έχει ή να μην έχει σεξουαλική ζωή.Αν επιθυμεί να έχει σεξουαλική ζωή,έχει την ελευθερία να επιλέξει με ποιο πρόσωπο,πότε και κατά ποιο τρόπο θα αναπτύξει την σεξουαλική του δραστηριότητα.Στην Εισηγητική Έκθεση του νόμου 1419/1984,αναλύεται μόνο η εσωτερική πλευρά της γενετήσιας ελευθερίας:<<η γενετήσια ελευθερία αναλύεται σε δυο θεμελιώδη δικαιώματα: 1)το δικαίωμα ελεύθερης επιλογής ερωτικού συντρόφου 2)το δικαίωμα της επιλογής της χρονικής στιγμής που θέλει κάποιος να έχει με τον σύντροφο του ερωτικό διάλογο>>. Συνεπώς η προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας αποτελεί προσβολή της προσωπικότητας του ατόμου.Η προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους και με ποικίλλουσα ένταση.Στο Ποινικό Δίκαιο επικρατεί η θεμελιώδης συνταγματική αρχή,κατά την οποία πρέπει να είναι με σαφήνεια διατυπωμένη στον ΠΚ και γενικότερα σε έναν ποινικό νόμο,η ειδική υπόσταση του ποινικού αδικήματος.Για τον λόγο αυτό,στον ΠΚ δεν προβλέπεται γενικά ποινική κύρωση για την όποια προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας,αλλά περιγράφονται μορφές προσβολής και αναφέρεται η αναλογούσα σε κάθε μια ποινή.(πχ.άρθρο 336-Βιασμός).,Γεωργιακάκη Ε.Ε,Βιασμός,οπ.π,σελ.5-7.

³⁶Χρυσόγονος Χ.Κωνσταντίνος,Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα,Αθήνα,Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2006³,σελ.175-178.

³⁷ Σαρέλη Αγγελική,Βιασμός.Η τυποποίησή του στον ελληνικό ΠΚ,Αθήνα,Εκδόσεις-Σάκκουλας,1999,σελ.116.Η νομολογία αναφέρθηκε για πρώτη φορά στην γενετήσια ελευθερία ως προστατευόμενο έννομο αγαθό με την απόφαση 257/84.,Ποινικά Χρονικά,1985,σελ.649.

με τον συνήθη <<παραδοσιακό>>ορισμό) συνίσταται στην φύση και παρα φύσιν σεξουαλική διείσδυση του ανδρικού μορίου στα γεννητικά όργανα με βία ή απειλή βίας και παρά την θέληση του θύματος. Συγκροτείται λοιπόν από τρία στοιχεία: 1) την κολπική διείσδυση 2) την χρήση βίας 3) την απουσία συγκατάθεσης του θύματος.³⁸

Με τον όρο <<συνουσία>> νοείται, είτε η διείσδυση του ανδρικού μορίου στον κόλπο της γυναίκας, είτε η ολοκληρωμένη συνουσία, συνοδευόμενη από εκσπερμάτωση.³⁹ Η συνουσία διακρίνεται της ασελγούς πράξης, διότι ασελγής πράξη είναι εκείνη, που αντικειμενικά προσβάλλει το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών και υποκειμενικά κατευθύνεται προς την ικανοποίηση ή διέγερση της γενετήσιας επιθυμίας. Αυτός βέβαια ο ορισμός αποτελούσε ορισμό της νομολογίας όταν ακόμα ο βιασμός θεωρούνταν έγκλημα κατά των ηθών.

Ως <<ασελγής πράξη>> θεωρείται και η επαφή των γεννητικών οργάνων του δράστη με το σώμα του θύματος προς ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας και ορμής του δράστη, αναξάρτητα αν αυτός φτάσει στο σημείο της εκσπερμάτωσης και της ικανοποίησης που αυτή επιφέρει. Επιχείρηση ασελγούς πράξης συντρέχει όταν το θύμα εξαναγκάζεται να λάβει ενεργητικό ρόλο, διενεργώντας την πράξη αυτή προς τον εξαναγκάζοντα δράστη ή προς τρίτο πρόσωπο.⁴⁰ Με τον όρο <<ανοχή>> νοείται ότι το θύμα υπομένει παθητικά την υπο του σώματός του ενέργεια ασελγούς πράξης, είτε από τον εξαναγκάζοντα, είτε από κάποιον τρίτο. Ως <<εξαναγκασμός>> νοείται η υποχρέωση ενός άλλου ατόμου σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή ενάντια στην θέλησή του. Ο εξαναγκασμός ακυρώνει την σεξουαλική ελευθερία του ατόμου, κατατείνει στην εξουδετέρωση της αντίθετης βούλησης του θύματος και στην κάμψη της πιθανής αντίστασής του, γιατί δεν αρκεί για τον βιασμό η απλή επιχείρηση μιας σεξουαλικής πράξης με την έλλειψη συγκατάθεσης του άλλου προσώπου.⁴¹

<<Σωματική βία>> είναι η φυσική δύναμη που δεν δύναται να απωθηθεί και με την οποία εξαναγκάζεται κάποιος να υποστεί συνουσία ή ανοχή ή επιχείρηση άλλης ασελγούς πράξης. Η σωματική βία, που αποτελεί το πρώτο μέσο εξαναγκασμού, μπορεί να ασκηθεί με την φυσική επίδραση στο σώμα του άλλου προκειμένου να νικηθεί η αντίστασή του (φίμωση του σώματος, δέσμευση των άκρων κτλ). Επιπλέον, μπορεί να ασκηθεί με την χορήγηση υπνωτικών, ναρκωτικών ή άλλων ανάλογων ουσιών, που έχουν ως αποτέλεσμα να φέρουν το άτομο σε κατάσταση ανικανότητας προς αντίσταση ή και με παράλειψη νόμιμης ενέργειας (πχ. άρνηση παροχής τροφής ώσπου να ενδώσει το θύμα). Δεν συνιστούν σωματική βία οι υποσχέσεις, η

³⁸ Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, ο.π.π., σελ. 103.

³⁹ Το γερμανικό ακυρωτικό Δικαστήριο δέχεται πλέον ως βιασμό και μόνο την αφή του μορίου στον προθάλαμο του κόλπου., Γιαννούλης Γεώργιος, <<Ενάντιες και αντιφατικές έννοιες/ κρίσεις στο Ποινικό Δίκαιο. Μια διαχρονική εστία δογματικών προβλημάτων>>, Ποινικά Χρονικά, 2013.

⁴⁰ Με την εισαγωγή του όρου της ασελγούς πράξης στον ΠΚ, ανέκυψαν προστριβές, λόγω των προβλημάτων που δημιουργεί ο όρος. Το πρόβλημα που δημιουργήθηκε, αφορά την ασάφεια της διατύπωσης ως προς το τί είναι και ποιές πράξεις περικλύει η ασελγής πράξη. Ίσως θα βοηθούσε αν ο νομοθέτης απαριθμούσε τις ασελγείς πράξεις, ώστε να μην χαρακτηρίζονται a priori όλοι βιαστές και προχωρήσουμε στον εύκολο στιγματισμό και την συκοφαντία όλων.

⁴¹ Παρασκευόπουλος Νικόλαος, Φυτράκης Ευτύχης, *Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις. Άρθρα 336-353 ΠΚ*, ο.π.π., σελ. 104-105, 113-126., Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, ο.π.π., σελ. 103-106.

εξαπάτηση του θύματος και η διαγοητείας κάμψη της αντίστασής του. Ουσιαστικά η άσκηση βίας προϋποθέτει την ύπαρξη αντίθετης ή εκμηδενισμένης βούλησης, που τείνει στον εξαναγκασμό για ανοχή ή επιχείρηση μιας σεξουαλικής πράξης και στην εδραίωση μιας νέας κατάστασης, που η βούληση του δράστη κυριαρχεί πλήρως. Δεν συνίσταται σωματική βία η λεκτική επενέργεια στο θύμα (εκτός της απειλής), όπως η κριτική, οι επικρίσεις, οι επιπλήξεις, οι λεκτικές επιθέσεις, οι παρατηρήσεις, οι ύβρεις κα, ακόμα και αν προκαλούν φόβο στο θύμα. Ψυχολογική βία είναι η απειλή που συνδέεται με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής ή άλλου ουσιώδους δικαιώματος (πχ. περιουσίας). Το δεύτερο μέσο εξαναγκασμού, που προβλέπεται στον βιασμό, είναι η <<απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου>>. Η απειλή συνίσταται στην προαναγγελία πρόκλησης κακού (επένεξη κάποιας βλάβης) που θα συμβεί στο θύμα, εάν αυτό δεν ικανοποιήσει το αίτημα του δράστη. Διακρίνεται από την σωματική βία, αφού στην περίπτωση αυτή ο δράστης πραγματώνει το κακό, ενώ στην απειλή απλώς το αναγγέλει. Η ένταση της αναγγελλόμενης βλάβης, το είδος, ο τρόπος και τα μέσα απειλής είναι στοιχεία που πρέπει να συντρέχουν και να εκτιμηθούν σωρευτικά σε κάθε περίπτωση, για να διαγνωστεί η σπουδαιότητα, αλλιώς θα εφαρμοστεί η διάταξη του άρθρου 330 ΠΚ για παράνομη βία. Η απειλή ως μήνυμα μπορεί να εκδηλώνεται με κάθε μέσο ανθρώπινης επικοινωνίας, δηλ. με γραπτό ή προφορικό λόγο, αλλά και σιωπηρά, αρκεί να προκύπτει από την συμπεριφορά του δράστη του μηνύματος της αναγγελίας της πράξης και να γίνεται αντιληπτό από το θύμα. <<Σπουδαίος κίνδυνος>> είναι αυτός που συνεπάγεται την επέλευση υλικής ή ηθικής βλάβης στο θύμα. <<Άμεσος κίνδυνος>> υφίσταται όταν έχουν εξαντληθεί τα περιθώρια διαφυγής ή όταν έχει δημιουργηθεί μια τέτοια κατάσταση κινδύνου, που έχει κάποια διάρκεια και ανα πάσα στιγμή μπορεί να προκαλέσει το αξιόποιο αποτέλεσμα. Προϋπόθεση των παραπάνω στοιχείων είναι να έχουν προκαλέσει στο θύμα φόβο, τρόμο και ανησυχία καθώς και την πεποίθηση ότι η απειλή θα πραγματοποιηθεί, αν δεν υποκύψει. Επιπρόσθετα, η απειλή δεν αποκλείεται να στρέφεται κατά τρίτων προσώπων γνωστών του θύματος.⁴²

Τετελεσμένος είναι ο βιασμός, όταν έχει συντελεστεί η συνουσία ή κάποια άλλη ασελγής πράξη. Είναι σχετικά αδιάφορο, αν υπήρξε ικανοποίηση της ορμής. Απόπειρα βιασμού, από την άλλη, έχουμε όταν τελικά δεν επιτυγχάνεται συνουσία, παρά την επιδίωξη της μέσω της άσκησης σωματικής ή ψυχολογικής βίας, λόγω τυχαίων περιστατικών και ανεξάρτητων με την θέληση του υπαιτίου. Απόπειρα αποτελεί και η έναρξη της σωματικής βίας, που έχει ως σκοπό να εξαναγκαστεί το θύμα σε συνουσία ή την αποχή ή την επιχείρηση ασελγούς πράξης (πχ. ρίψη του θύματος στο έδαφος, προσπάθεια απογύμνωσης κτλ). Απόπειρα επίσης υπάρχει και όταν ο δράστης δεν μπόρεσε να ολοκληρώσει την πράξη, λόγω φυσικής αδυναμίας.⁴³

Ο βιασμός αποτελεί έγκλημα, το οποίο τυποποιείται ως τέτοιο σε όλες τις σύγχρονες διατάξεις. Στην Ελλάδα βέβαια δημιουργήθηκε το πρόβλημα της εξίσωσης του βιασμού με την ασελγή πράξη, παραμερίζοντας την διαφορετική κλίμακα επικινδυνότητας, που διαθέτουν αυτές οι δύο έννοιες. Στο άρθρο 177§1 του Γερμανικού ΠΚ, (το οποίο παραπέμπει περισσότερο στον ορισμό της ασελγούς πράξης του ελληνικού ΠΚ) με τίτλο <<Σεξουαλικός εξαναγκασμός, βιασμός>> τιμωρείται όποιος με βία ή απειλή επικείμενου κινδύνου ζωής ή υγείας ή εκμετάλλευση κάποιας

⁴²Συκιάτου Αθανασία, <<Βιασμός. (ά.336ΠΚ)>>, οπ.π., σελ.304-310., Γεωργιακάκη Ε.Ε, Βιασμός, οπ.π., σελ.18-24

⁴³ Τσιγκρής Α.Αγγελος, Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα, οπ.π., σελ.106.

αβοήθητης θέσης,εξαναγκάζει άλλον σε ανοχή ή επιχείρηση σεξουαλικών πράξεων.Η ποινή φυλάκισης ανέρχεται σε 1-15 έτη.Προβλέπονται παράλληλα,ως επιβαρυντικές μορφές,ο ομαδικός βιασμός καθώς και η ιδιαίτερη ταπείνωση του θύματος.Επίσης επίταση της ποινής προβλέπεται για την χρήση όπλου ή άλλου επικίνδυνου οργάνου ή αν η πράξη προκάλεσε κίνδυνο βαριάς σωματικής βλάβης.⁴⁴

Στην Γαλλία ως βιασμός περιγράφεται στο άρθρο 222-223 ΠΚ,κάθε μορφή σεξουαλικής διείσδυσης,η οποία επιτυγχάνεται με χρήση βίας,εξαναγκασμού,απειλής ή αιφνιδιασμού.Η ποινή φυλάκισης ανέρχεται έως 15 έτη.Παράλληλα,προβλέπονται συνολικά δώδεκα απλώς επιβαρυντικές περιστάσεις,με ποινή φυλάκισης έως 20 ετών,κατά τις οποίες εξετάζεται,αν υπήρξε ακρωτηριασμός ή διαρκής αναπηρία,αν το θύμα ήταν κάτω των 15 ετών,αν το θύμα ήταν ευάλωτο άτομο,αν τελέστηκε από οικείο ή κηδεμόνα,αν τελέστηκε με κατάχρηση θέσης εξουσίας,αν ήταν ομαδικός ο βιασμός,αν τελέστηκε με ένοπλη βία,αν η επαφή δράστη και θύματος επετεύχθη με τη χρήση ενός τηλεπικοινωνιακού δικτύου,αν τελέστηκε λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού του θύματος,αν τελέστηκε κατά συρροή μαζί με ένα ή πολλούς άλλους βιασμούς άλλων θυμάτων,αν τελέστηκε από τον σύζυγο,τον ερωτικό σύντροφο ή τον συμβαλλόμενο σε σύμφωνο συμβίωσης⁴⁵ και τέλος αν τελέστηκε από πρόσωπο σε κατάσταση εμφανούς μέθης ή επήρειας ναρκωτικών.Ως ιδιαιτέρως επιβαρυντική περίπτωση κρίνεται ο θανατηφόρος βιασμός με ποινή φυλάκισης 30 χρόνια καθώς και η περίπτωση,σύμφωνα με την οποία,πριν,κατά τη διάρκεια ή μετά τον βιασμό συνέβησαν βάνουσες κακοποιήσεις στο θύμα,προβλέποντας ως ποινή την ισόβια κάθειρξη.Τέλος προβλέπεται και η επίθεση μέσω σεξουαλικού αγγίγματος με ποινή κάθειρξης μέχρι 10 έτη.⁴⁶

Στο Ηνωμένο Βασίλειο,ως βιασμός τυποποιείται (SexualOffencesAct 2003,Section 1) η διείσδυση στα γεννητικά όργανα του θύματος ή στη στοματική κοιλότητα χωρίς συναίνεση,με ποινή την ισόβια κάθειρξη.Ως ειδική μορφή προβλέπεται (Section 2) η σεξουαλική διείσδυση στα γεννητικά όργανα του θύματος ή στη στοματική κοιλότητα με μέρος του σώματος ή κάποιο άλλο μέσο,με ποινή την ισόβια κάθειρξη.Ενώ τέλος προβλέπεται και η περίπτωση του σεξουαλικού αγγίγματος με ποινή φυλάκισης εως 10 έτη.Στην Ιταλία προβλέπεται,στο άρθρο 519 ΠΚ,η βασική μορφή του βιασμού ως συνουσία με βία ή απειλή και παράλληλα μια διευρυμένη μορφή του εγκλήματος που περιλαμβάνει: αποπλάνηση παιδιού,κατάχρηση ανηλίκου από συγγενή,κηδεμόνα,δάσκαλο

⁴⁴ Παρασκευόπουλος Νικόλαος,Φυτράκης Ευτύχης,*Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις.Άρθρα 336-353 ΠΚ*,οπ.π.,σελ.99

⁴⁵ Στην πρώτη εθνική έρευνα της Γαλλίας το 2001,το 37% των γυναικών απάντησε ότι βίωσε ψυχολογική βία από τον ερωτικό σύντροφο κατά την διάρκεια του προηγούμενο έτους,ενώ το 24,2% αναφέρθηκε σε κατ'επανάληψη κακοποίηση.Το 2,5% ανέφερε ότι υπέστη σωματική κακοποίηση από τον ερωτικό σύντροφο,ενώ το 1,4% αυτών των περιπτώσεων η κακοποίηση ήταν επαναλαμβανόμενη και σε ποσοστό 0,9% αναφέρθηκε σεξουαλική κακοποίηση.Πρέπει να επισημανθεί ότι δύο στις τρεις γυναίκες,που είχαν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση,το ανέφεραν για πρώτη φορά στην συγκεκριμένη έρευνα,γεγονός που πιθανόν οφείλεται σε συναισθήματα ενοχής ή ντροπής,που νιώθουν συνήθως τα θύματα,που κακοποιούνται από τον σύντρόφό τους.Βάσει των δεδομένων της παραπάνω έρευνας,εκτιμάται ότι από το σύνολο των βιασμών που διαπράττονται στην Γαλλία,μόνο το 5% αναφέρεται στις αρμόδιες αρχές.,Πετρουλάκη Κική,Ντιναπόγιας Αθανάσιος,Πετρίδου Ελένη,<<Βία μεταξύ ερωτικών συντρόφων:το μέγεθος του προβλήματος και η αναγκαιότητα της συστηματικής ανίχνευσης>>,Γιωτάκος Ορέστης,Πρεκατέ Βικτωρία (Επιμ.),*Σεξουαλική κακοποίηση.Μυστικο;Όχι πια.*,Αθήνα,Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα,2006 ,σελ.266-267.

⁴⁶ Παρασκευόπουλος Νικόλαος,Φυτράκης Ευτύχης,*Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις.Άρθρα 336-353 ΠΚ*,οπ.π.,σελ.99-100.

κτλ.,κατάχρηση ανίκανου για αντίσταση σε ασέλγεια ή εξαπάτηση ως προς το πρόσωπο.Επίσης στο άρθρο 521 ΠΚ προβλέπεται ο εξαναγκασμός σε σεξουαλικές πράξεις,εκτός της συνουσίας,ο οποίος τιμωρείται με πιο ήπιες ποινές.Στην Κύπρο προβλέπεται,στο άρθρο 144 ΠΚ,ως βιασμός η παράνομη συνουσία με γυναίκα χωρίς συναίνεση ή με την συναίνεσή της,αν αυτή δόθηκε με βία,φόβο ή πλαστοπροσωπία του συζύγου και τιμωρείται ως κακούργημα με δια βίου φυλάκιση.

Στην Αυστρία ο βιασμός θεμελιώνεται,μέσω του άρθρου 201 ΠΚ,στην συνουσία ή σε άλλες ομοειδείς πράξεις,ενώ ως αυτοτελές έγκλημα προβλέπεται,μέσω του άρθρου 202 ΠΚ,ο γενετήσιος εξαναγκασμός (γενετήσια πράξη).Επίσης προβλέπεται,μέσω του άρθρου 203 ΠΚ,μια προνομιούχα μορφή βιασμού (ελαφρυντικό) όταν η πράξη τελείται εντός γάμου ή συμφώνου συμβίωσης.Στην Ελβετία προβλέπεται,μέσω του άρθρου 189 ΠΚ,ο εξαναγκασμός σε σεξουαλική πράξη,όταν ο δράστης χρησιμοποιεί απειλή,βία ή ψυχική πίεση ή καθιστά ανίκανο για αντίσταση το θύμα ή πράττει με ιδιαίτερη σκληρότητα.Προβλέπεται παράλληλα,μέσω του άρθρου 190 ΠΚ,ο εξαναγκασμός γυναίκας σε ανοχή συνουσίας με απειλή,βία ή ψυχική πίεση ή πρόκληση ανικανότητας για αντίσταση,με ποινή φυλάκισης από 1-10 έτη.Ως διακεκριμένη μορφή προβλέπεται η χρήση όπλου ή άλλου επικίνδυνου εργαλείου ή η ιδιαίτερα σκληρή συμπεριφορά.Τέλος στις ΗΠΑ,ο βιασμός συνθέεται από επιμέρους στοιχεία,όπως η διείσδυση,η βία ή απειλή βίας ενάντια στην βούληση ή η τέλεση χωρίς συναίνεση,ενώ επιπρόσθετα απαιτείται έμπρακτη αντίσταση του θύματος ,στοιχείο το οποίο γίνεται συχνά αντικείμενο κριτικής.Παράλληλα ως ήπια μορφή βιασμού,σε σχέση με την διείσδυση,προβλέπεται το σεξουαλικό άγγιγμα,το οποίο περιλαμβάνεται σε ειδικές ποινικοποιήσεις.⁴⁷

2)Φαινομενολογικός-ανθρωπολογικός ορισμός

Αν η έννοια του σεξουαλικού εγκλήματος εμφανίζεται νεότερη,η αντίστοιχη έννοια του βιασμού είναι εντελώς καθιερωμένη και με ευρεία χρήση στην καθομιλουμένη γλώσσα.Συχνά μάλιστα,το σεξουαλικό έγκλημα,αν και αναφέρεται σε μια ολόκληρη κατηγορία εγκλημάτων,περιορίζεται σημαντικά,φτάνοντας τελικά να ταυτίζεται με το έγκλημα-σύμβολο του 19^{ου} κεφαλαίου του ΠΚ,δηλ.τον βιασμό.Η αξιόποινη αυτή πράξη προβάλλει ως το πλέον <<παραδοσιακό>> σεξουαλικό έγκλημα με διαφορετικές σημασιολογήσεις,ανα εποχή,από την προστασία της ιδιοκτησίας του άντρα-αφέντη,μέχρι την προστασία της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης.Ιστορικά φαίνεται να δομείται ως ένα πρόβλημα προσβολής της σεξουαλικής ιδιοκτησίας.Στο μέτρο ωστόσο που σήμερα η σεξουαλικότητα δεν εξαντλείται στην γενετήσια ζωή αλλά αφορά το σύνολο της

---

⁴⁷Παρασκευόπουλος Νικόλαος,Φυτράκης Ευτύχης,Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις.Άρθρα 336-353 ΠΚ,οπ.π.,σελ.100-101.

ζωής και της ύπαρξης του ατόμου,ο βιασμός συνδέεται με μια τομή στη ζωή του ατόμου,και κατά κόρον της γυναίκας.⁴⁸Συνεπώς,μετα τον βιασμό τίποτα δεν είναι όπως πριν.Ο βιασμός δεν πλήττει μόνο την αυτοπεποίθηση της γυναίκας αλλά παραμορφώνει για πολύ μεγάλο διάστημα ή και για πάντα,τον τρόπο ζωής της,καθορίζοντας τις σχέσεις της,τους φόβους,την σεξουαλική ζωή και την ψυχική της ηρεμία.⁴⁹ Επιπλέον η ρητορεία γύρω από τον βιασμό ενισχύει πολύ τον φόβο των γυναικών για αυτόν,εντείνει το αίσθημα της ανασφάλειας και εγκαθιστά την αβεβαιότητα στην ζωή τους,περιορίζοντας την κοινωνική τους δράση.Βέβαια,μέσα από τον συνήθως διογκωμένο παραμορφωτικό κόσμο των ΜΜΕ,ο βιασμός διαπλάθεται ως ένα μόρφωμα,που δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα,αλλά μάλλον αναπαράγει ένα σύνολο μύθων και προκαταλήψεων.⁵⁰

Ο βιασμός απασχολεί πολλές επιστήμες (νομική,ψυχολογία,ψυχιατρική,κοινωνιολογία κτλ),ενώ σε κοινωνικό επίπεδο αναπτύσσεται γύρω του μια έντονη φιλολογία αλλά και μυθολογία.Οι ψυχολογικές θεωρίες,όπως και οι κοινωνιολογικές,έχουν ως πρωταρχικό στόχο την διερεύνηση και αποκάλυψη των αιτιών,που οδηγούν στην εκδήλωση της σεξουαλικής βίας.Όμως οι ψυχολογικές θεωρίες,σε αντίθεση με τις κοινωνιολογικές,αναζητούν τα αίτια του βιασμού σε ατομικούς παράγοντες.Οι ψυχολογικές θεωρίες,σε γενικές γραμμές,υποστηρίζουν ότι ο βιαστής είναι άτομο ψυχολογικά απροσάρμοστο,υποφέρει από συναισθηματικές διαταραχές και η συμπεριφορά του είναι μια έκφραση της ψυχοπαθολογικής προσωπικότητάς του.Υπάρχουν τρεις κατηγορίες βιασμού.Ο βιασμός δύναμης,που ο βιαστής αισθανόμενος ανεπαρκής στις διαπροσωπικές σχέσεις,ακινητοποιεί το θύμα του με την απειλή φυσικής βίας.Ο βιασμός θυμού,που ο βιαστής επιθυμεί να εκδικηθεί τις γυναίκες στο σύνολο τους,εκφράζοντας την οργή του μέσω της σωματικής και προφορικής κακοποίησής τους,ενώ δείχνει να μην κερδίζει σεξουαλική ικανοποίηση από τον βιασμό.Τέλος ο σαδιστικός βιασμός,που ο βιαστής συνδυάζει την σεξουαλική ικανοποίηση και την επιθετικότητα,εστιάζοντας στην οδύνη του θύματος.⁵¹

Οι εμπειρικές μελέτες,που αφορούν στο έγκλημα του βιασμού,έδειξαν ότι υπάρχει ένα πλατιά διαδεδομένο στερεότυπο σχετικά με το έγκλημα,τον δράστη και το θύμα του.Το στερεότυπο αυτό είναι βαθιά ριζωμένο,τόσο στην συνείδηση των ευρύτερων κοινωνικών ομάδων,όσο και στην συνείδηση των επίσημων φορέων του ποινικού συστήματος (αστυνομικούς,εισαγγελείς,δικαστές κτλ).Βιασμός,σύμφωνα με το παραπάνω στερεότυπο,είναι μια ξαφνική και βίαιη σεξουαλική επίθεση,από ένα άγνωστο προς το θύμα άτομο,σε δημόσια και ερημική τοποθεσία,που να έχει ως αποτέλεσμα μια ολοκληρωμένη σεξουαλική πράξη και τραυματισμό του θύματος,ο οποίος να

---

⁴⁸ Τσαλίκου Φωτεινή,*Μυθολογίες βίας και καταστολής*,Αθήνα,Εκδόσεις Παπαζήση,1996,σελ.95-98.

⁴⁹United Nations High Commissioner for Refugees,*Sexual and gender-based violence against refugees,returnees and internally displaced persons*,ΧΤ,May 2003,σελ.21-24.,Stanko Elizabeth,<< "I second that Emotion".Reflections on Feminism,Emotionality and Research on Sexual Violence>>,Conte R.John (Επιμ.),*Researching sexual violence against women.Methodological and personal perspectives*,London,Sage Publications,1997,σελ.75-79.

⁵⁰Williams Yaschica,Bower Janine,<<Media images of wartime sexual violence.Ethnic cleansing in Ewanda and the former Yugoslavia>>,Humphries Drew (Επιμ.),*Women Violence,and the Media.Readings in Feminist Criminology*,Lebanon,University Press of new England,2009,σελ.171-172.

⁵¹Τσιγκρή Α.Άγγελος,<<Το έγκλημα του βιασμού:Θεωρητικές προσεγγίσεις>>,Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών,Τεύχος 91,1996,σελ.155-156.

μπορεί να αποδειχθεί.⁵² Ο ορισμός αυτός του βιασμού βρίσκεται σε μεγάλη διάσταση με την πραγματική εικόνα του φαινομένου,όπως απεικονίζεται από τις θυματολογικές έρευνες.⁵³

Η παραπάνω περιγραφή συνθέτει τα χαρακτηριστικά του μοναδικού βιασμού,που έχει αυξημένες πιθανότητες να αναφερθεί στην αστυνομία,να οριστεί ως έγκλημα από το θύμα,τον δράστη,τα άτομα του ευρύτερου κοινού και τους επίσημους φορείς του ποινικού συστήματος,να αντιμετωπιστεί με ενδιαφέρον από το ποινικό σύστημα και να καταδικαστεί ο δράστης του,και να αντιμετωπιστεί ευγενικά και με ιδιαίτερη φροντίδα το θύμα από τα όργανα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.Οι θυματολογικές έρευνες⁵⁴ έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα στερεότυπα και οι μύθοι του βιασμού δεν ανταποκρίνονται στην πραγματική εικόνα του φαινομένου,αλλά αναπαράγουν μια πλασματική κοινωνική πραγματικότητα,που εξυπηρετεί μια συνωμοσία σιωπής,συγκάλυψης, και ανέχειας της κοινωνίας ως προς το έσχατο έγκλημα βίας εναντίον της συνολικής προσωπικότητας της γυναίκας,με την πλειοψηφία των δραστών να μην καταδικάζονται.⁵⁵

Εντούτοις,στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων,το θύμα αυτοενοχοποιείται για τον βιασμό του,ο δράστης,τα τρίτα άτομα και τα όργανα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης ενοχοποιούν το θύμα,το οποίο και αντιμετωπίζεται ταπεινωτικά και ο δράστης τις περισσότερες φορές αθωώνεται.Ο βιασμός είναι ίσως το μοναδικό έγκλημα που το θύμα του στιγματίζεται περισσότερο από τον δράστη.Τα θύματα του βιασμού,πέρα από την τραυματική εμπειρία της θυματοποίησης,υποβάλλονται σε μια επιπρόσθετη ταλαιπωρία μέσα στο ποινικό σύστημα.Πολλές φορές αντιμετωπίζονται ταπεινωτικά και εξευτελιστικά,τόσο από την Αστυνομία,όσο και κατά την διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας.Αυτή η αντιμετώπιση του θύματος από το ποινικό σύστημα μπορεί ίσως να χαρακτηριστεί και ως <<δευτέρα θυματοποίηση>>.Η δίκη του βιασμού είναι η μοναδική ποινική δίκη,στην οποία η συμπεριφορά του θύματος,τόσο πριν,όσο και μετά το έγκλημα,διαδραματίζει σημαντικότερο ρόλο ακόμα και από την συμπεριφορά του δράστη,τόσο για την έκδοση της ετυμηγορίας του δικαστηρίου,όσο και για την τελική επιμέτρηση της

---

⁵²ΤσιγκρήςΑ.Άγγελος,*Ησεξουαλικήβίακατάγυναίκωνκαιπαιδιών.ΈκθεσηγιατηνΕλλάδα*,Αθήνα-Κομοτηνή,ΕκδόσειςΑντ.Ν.Σάκκουλα,2002,σελ.17.,ΠαρασκευόπουλοςΝικόλαος,ΦυτράκηςΕυτύχης,*Αξιόποινεςσεξουαλικέςπράξεις.Άρθρα* 336-353
ΠΚ,οπ.π.,σελ.94.,YlloKersti,<<Thesilencesurroundingsexualviolence.TheissueofmaritalrapeandthechallengesitposesfortheDuluthmodel>>,ShepardF.Melanie,PenceL.Ellen
(Επιμ.),*Coordinatingcommunityresponsestodomesticviolence.LessonsfromDuluthandBeyond*,USA,SagePublications,1999,σελ.226.

⁵³ Βλέπε ενδεικτικά: Τσιγκρής Α.Άγγελος,*Χωρίς συναίνεση:εγκληματολογική και νομολογιακή προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα*,Αθήνα-Κομοτηνή,Εκδόσεις-Αντ.Ν.Σάκκουλα,1998.

⁵⁴ Βλέπε ενδεικτικά: Τσιγκρής Α.Άγγελος,*Χωρίς συναίνεση:εγκληματολογική και νομολογιακή προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα*,οπ.π.,Αρτινοπούλου Βάσω,Φαρσεδακης Ιακωβος (Διευθ.), *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών:Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα*,Αθήνα,Κέντρο Ερευνών για θέματα ισότητας (ΚΕΘΙ),2003.

⁵⁵ΤσιγκρήςΑ.Άγγελος,*Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών.Έκθεση για την Ελλάδα*,Αθήνα-Κομοτηνή,ΕκδόσειςΑντ.Ν.Σάκκουλα,2002,σελ.18.,SchulzeErika,*PolisyDepartmentC':Citizen'sRightsandconstitutionalaffairs.Overviewoftheworldwidebestpracticesforrapepreventionandforassistingwomenvictimsofrape*,Brussels,EuropeanParliament,2013,σελ.30.

ποινής.Επίσης παλαιότερα,αναδείχθηκε περίτρανα η επιλεκτική προστασία του νόμου,αφού η δικαστική πραγμάτευση του βιασμού,όχι σπάνια,διέκρινε τις γυναίκες ανάμεσα σε ενάρετες και αποκλίνουσες.Όλες,εκτός από τις ενάρετες,δεν θεωρούνταν αξιόπιστα θύματα βιασμού.⁵⁶

Παράλληλα τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται μια κριτική θεωρία,επαναθεώρησης του βιασμού,υπο το πρίσμα των σύγχρονων σχέσεων των δυο φύλων.Ο βιασμός,σύμφωνα με αυτή την θεωρία,αναγνωρίζεται ως <<ψευδοσεξουαλική πράξη>>⁵⁷,όπου τα στοιχεία της βίας και της εξουσίας διαθέτουν πρωτεύοντα ρόλο έναντι του σεξουαλικού στοιχείου.⁵⁸

Τέλος,χρήσιμη φαίνεται η παρατήρηση που ανέπτυξε το <<Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών και Μελετών της Γαλλίας>>,κατά την οποία η σεξουαλική βία γενικότερα μπαίνει στις γραμμες των σοβαρών προβλημάτων,που αποτελούν την πληγή της σημερινής κοινωνίας.Ο βιασμός δε,είναι από τα συμπτώματα της κοινωνικής επιδείνωσης,τα οποία δεν αναγνωρίζονται σαν σοβαρά προβλήματα,παρα μόνο όταν παίρνουν επιδημικές διαστάσεις.⁵⁹

3)Κοινωνιολογικός ορισμός

Περισσότερο διεισδυτικός και διαφωτιστικός,ως προς την βαθύτερη κατανόηση του φαινομένου,την φύση και τις ιδιαιτερότητές του,είναι ο κοινωνιολογικός ορισμός του βιασμού.Σε αυτό τον τομέα έχουν διατυπωθεί ανάμεσα στα χρόνια πολλές διαφορετικές αλλά και συγκλίνουσες απόψεις.Για παράδειγμα η Τσαλίκογλου Φωτεινή υποστηρίζει πως <<ο βιασμός δεν είναι ένα απλό έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας,αλλά διακυβεύει την συνολική δομή της ύπαρξης της γυναίκας.Είναι οριακή έκφραση μιας κοινωνικά αποδεκτής συμπεριφοράς,μιας συμπεριφοράς που εντάσσεται σε ένα ευρύτερο σύστημα κοινωνικού ελέγχου της γυναίκας>>.⁶⁰Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες καλούνται να εναρμονίσουν την συμπεριφορά τους με το κυρίαρχο,στις συλλογικές αναπαραστάσεις,στερεότυπο του ρόλου του φύλου τους.Έτσι οι άντρες καλούνται να υιοθετήσουν επιθετικούς ρόλους,ενώ οι γυναίκες παθητικούς,ωστέ να ανταποκριθούν στις προδιαγραφές του φύλου τους.Τα δύο αυτά γνωρίσματα συγκροτούν μια ιδεολογία βίας,που ενισχύει μια στάση ανοχής της κοινωνίας στον βιασμό.Το πρόβλημα του βιασμού ήταν αγνοημένο μέχρι πριν από τριάντα χρόνια,οπότε και έκανε την εμφάνιση του το φεμινιστικό κίνημα,που άρχισε να εστιάζει την προσοχή του στο συγκεκριμένο ζήτημα.Ένας από τους στόχους του φεμινιστικού κινήματος ήταν να ανατρέψει την μέχρι τότε αντίληψη ότι ο βιασμός είναι ένα μεμονωμένο και αποσπασματικό φαινόμενο,το οποίο σχετίζεται με ψυχοπαθολογικούς άνδρες και να καταδείξει ότι αποτελεί ένα αδιάσπαστο μέρος του συνολικού κοινωνικού γίνεσθαι.Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αμερικανίδα φεμινίστρια εγκληματολόγος SusanBrownmiller,που υποστηρίζει ότι ο

⁵⁶ Τσιγκρή Α.Άγγελος,Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών.Έκθεση για την Ελλάδα,οπ.π.,σελ.18-19.

⁵⁷ Βλέπε σχετικά-Υποσημείωση 40.

⁵⁸Παρασκευόπουλος Νικόλαος,Φυτράκης Ευτύχης,Αξιόποινες σεξουαλικές πράξεις.Άρθρα 336-353 ΠΚ,οπ.π.,σελ.94-95.

⁵⁹ Βλέπε ενδεικτικά:Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών και Μελετών της Γαλλίας,Το γυναικείο πρόβλημα,Αθήνα,Εκδόσεις Μνήμη,1980.

⁶⁰ Τσαλίκογλου Φωτεινή,Μυθολογίες βίας και καταστολής,οπ.π.,σελ.89,125.

βιασμός δεν είναι τίποτα περισσότερο ή λιγότερο από μια συνειδητή διαδικασία εκφοβισμού, με την οποία οι άνδρες κρατούν όλες τις γυναίκες σε κατάσταση φόβου, καταδεικνύοντας την άσκηση κοινωνικού ελέγχου από τους άνδρες. Επίσης, σύμφωνα με εκείνη, ένας φεμινιστικός ορισμός του βιασμού θα μπορούσε να χαρακτηρίσει αυτό το έγκλημα, ως μια σεξουαλική επιδρομή στο σώμα με την βία, μια εισβολή στον ιδιαίτερο, προσωπικό, εσωτερικό χώρο χωρίς συναίνεση, μια σκόπιμη παραβίαση της συναισθηματικής, σωματικής και λογικής ακεραιότητας και ως μία ταπεινωτική και εχθρική πράξη βίας.⁶¹

Ένα άλλο παράδειγμα κοινωνιολογικού ορισμού του βιασμού, μας έρχεται από τους K. Weiskai S.S. Borges, οι οποίοι επισημαίνουν τον βιασμό ως <<έγκλημα εχθρότητας και επιθετικότητας>>. <<Ο βιασμός είναι η ύστατη πράξη αντικειμενοποίησης της γυναίκας ως σεξουαλικού πλάσματος και συχνά βιώνεται από αυτή σαν μία άμεση επίθεση εναντίον της προσωπικότητά της>>. Υποστηρίζουν επίσης ότι ο βιασμός πολλές φορές μπορεί να είναι και μια πράξη καθαρά πολιτική. Στην κατηγορία αυτή μπορούμε να εντάξουμε τους διαφυλετικούς βιασμούς, τους βιασμούς σε καιρό πολέμου⁶², καθώς και τους βιασμούς μεταξύ συμμοριών. Οι βιασμοί αυτού του είδους, στο συμβολικό επίπεδο, στοχεύουν στην μείωση της γυναικείας φύσης και διαμέσου αυτής στην μείωση μια φυλής, μιας τάξης ή και ενός έθνους. Ο πολιτικός βιασμός συνεπώς, είναι το ανεπιτυχές πάντρεμα του σεξισμού με τον ρατσισμό, με τον πολιτικό βιαστή να είναι προϊόν μιας ταυτόχρονα σεξιστικής και ρατσιστικής κοινωνίας. Τέλος, υπογραμμίζουν επιπλέον (κοντά στην παραπάνω άποψη της Τσαλίκου) ότι το έγκλημα του βιασμού <<είναι κοινωνικά κατασκευασμένο από τις πολιτισμικά επιβεβλημένες νόρμες, δικαιώματα και υποχρεώσεις, τα οποία ορίζουν τις προσδοκίες του ρόλου για τους άνδρες και τις γυναίκες και καθιερώνουν τους κανόνες, με τους οποίους οι ρόλοι αυτοί συσχετίζονται ο ένας με τον άλλο. Ο βιασμός λειτουργεί ως μηχανισμός κοινωνικού ελέγχου των γυναικών, που τις κρατά σε μια θέση υποταγής ή τις τοποθετεί σε αυτή τη θέση. Ο φόβος του βιασμού, που είναι κοινός για όλες τις γυναίκες, τις ελέγχει κοινωνικά περιορίζοντας την ικανότητά τους να κινηθούν ελεύθερα>>.⁶³

Παρόμοια, πάνω σε αυτή την άποψη έρχεται το 1975 μια άλλη επιστημονική μερίδα να προσθέσει διεισδυτικότερα, ότι ο βιασμός αποτελεί μια υπερβολή των παραδοσιακών ρόλων των φύλων. Η εξήγηση του βιασμού βρίσκεται στην κοινωνικο-οικονομική θέση της γυναίκας στις πατριαρχικές

---

⁶¹Susan Brownmiller, *Against Our Will: Men, Women, and Rape*, New York, Εκδόσεις Fawcett Columbine, 1975, σελ. 15., Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, σπ.π., σελ. 108., Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, σπ.π., σελ. 177.

⁶²Βλέπε σχετικά: Williams Yaschica, Bower Janine, <<Media images of wartime sexual violence. Ethnic cleansing in Ewanda and the former Yugoslavia>>, Humphries Drew (Επιμ.), *Women Violence, and the Media. Readings in Feminist Criminology*, Lebanon, University Press of New England, 2009, σελ. 157-162, Vledder Ingrid, <<Its in our hands. Stop violence against women>>, Westendorp Ingrid, Wolleswinkel Ria (Επιμ.), *Violence in the domestic sphere*, Oxford, Intersentia, 2005, σελ. 4-6.

⁶³Weis Kurt., Borges S. Sandra., <<Victimology and rape: The case of the legitimate victim>>, *Issues of Criminology*, τόμος 8, τεύχος 2, 1973, σελ. 115, 120, 124-125, 137.

Διαθέσιμο

ηλεκτρονικά: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/42909686?sid=21105589667251&uid=2&uid=4&uid=3738128>

και καπιταλιστικές κοινωνίες⁶⁴, όπου σε αυτές τις κοινωνίες οι γυναίκες θεωρούνται κτήματα των ανδρών. Στην σύγχρονη κοινωνία οι γυναίκες δεν ορίζονται μεν σαν κτήμα των ανδρών, αλλά η χρήση τους ως σεξουαλικών αντικειμένων υποβιβάζει την σεξουαλικότητά τους σε εμπορευματοποιημένο αγαθό. Το ότι η γυναίκα γίνεται αντικείμενο, σημαίνει ότι χάνει την ανθρώπινη υπόσταση και αξία της, με συνέπεια να γίνεται και ευκολότερα αντικείμενο βίας και βιασμού.⁶⁵

Επίσης οι Steketee G. και Austin A. H. δίνοντας ένα ορισμό του βιασμού αλλά και των σεξουαλικών επιθέσεων γενικότερα, λένε πως η σεξουαλική επίθεση είναι μια μορφή σωματικής επίθεσης, κατευθυνόμενη κυρίως προς τις γυναίκες από άνδρες δράστες. Όπως και οι άλλες μορφές επίθεσης, αναγνωρίζεται ως μια πράξη επιθετικότητας, στην οποία ο δράστης ψάχνει να κερδίσει τον έλεγχο πάνω στο θύμα με βία ή απειλή βίας.⁶⁶ Στο ίδιο κλίμα κινήθηκε και η Griffin S., ορίζοντας τον βιασμό ως πράξη επιθετικότητας, στην οποία το θύμα στερείται τον αυτοπροσδιορισμό του. Μια πράξη βίας, η οποία και, αν ακόμη δεν συνοδεύεται από τραυματισμό ή φόνο του θύματος, φέρει πάντα μαζί της την απειλή του θανάτου. Σύμφωνα πάντα με την Griffin S., ο βιασμός είναι μια πράξη μαζικής τρομοκρατίας, που τα θύματά της επιλέγονται αδιακρίτως. Αντίθετα, σύμφωνα με τους προπαγανδιστές της ανδρικής υπεροχής, είναι η γυναίκα που προκαλεί τον βιασμό της με το να μην είναι αγνή ή με το να βρίσκεται σε λάθος τόπο την ακατάλληλη στιγμή.⁶⁷

Όπως καταγράφηκε και παραπάνω, στα κίνητρα του βιαστή ενυπάρχει και μια τάση εξουσιασμού και κυριαρχίας πάνω στο θύμα. Με αυτή την άποψη συμφώνησαν αρκετοί επιστήμονες (πχ. Nicholas Groth), οι οποίοι όρισαν τον βιασμό σαν μια <<ψευδοσεξουαλική πράξη>> και ως ένα σχήμα σεξουαλικής συμπεριφοράς, που σχετίζεται πολύ περισσότερο με την κοινωνική θέση, την εχθρότητα, την εξουσία, παρά με την αισθησιακή ηδονή ή την σεξουαλική ικανοποίηση. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, ο βιασμός αποτελεί μια σεξουαλική συμπεριφορά στην πρωταρχική υπηρεσία μη-σεξουαλικών συμπεριφορών. Το βασικό συμβολικό νόημα του βιασμού είναι η ταπείνωση και η καθυπόταξη της γυναίκας κάτω από την κυρίαρχη εξουσία του άνδρα.⁶⁸

Από την παραπάνω παράθεση διαφόρων κοινωνιολογικών απόψεων περι βιασμού, παρατηρείται ότι οι επιστήμονες συμφωνούν πως ο βιασμός αποτελεί το έσχατο έγκλημα βίας, ότι είναι απόλυτα συνυφασμένο με τις γυναίκες θύματα και ότι είναι μια πράξη κυριαρχίας και άσκησης εξουσίας πάνω σε αυτές. Όπως παρατηρήθηκε, έχουν παρουσιαστεί πολλές θεωρίες, από τον χώρο των

---

⁶⁴ Βλέπε ενδεικτικά: Καλτσώνης Δημήτριος, <<Η νομική διάσταση του γυναικείου ζητήματος>>, *Κομμουνιστική Επιθεώρηση*, τεύχος 2, 1996, σελ=142-156.

⁶⁵ Αποσπóρη Ελένη, <<Ο βιασμός ως ιδιαίτερο έγκλημα βίας κατά των γυναικών>>, Κουράκης Ε. Νέστωρ (Επιμ.), *Εμφυλη εγκληματικότητα. Ποινική και εγκληματολογική προσέγγιση του φύλου*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006, σελ. 65.

⁶⁶ Steketee Gail., Austin H. Anne., <<Rape victims and the justice system: Utilization and impact>>, *The social service review*, τόμος 63, τεύχος 2, 1989, σελ. 285.

Διαθέσιμο

ηλεκτρονικά:

<http://www.jstor.org/discover/10.2307/30012020?sid=21105589667251&uid=2&uid=4&uid=3738128>

⁶⁷ Griffin Susan, <<Rape: The all-american crime>>, *Ramparts Magazine*, Σεπτέμβριος 1971, σελ. 30-35. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά: <http://www.unz.org/Pub/Ramparts-1971sep-00026>

⁶⁸ Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, οπ.π., σελ. 107.

κοινωνικών επιστημών,για την εξήγηση του φαινόμενου της σεξουαλικής βίας και κατ'επέκταση του βιασμού,οι οποίες θα μπορούσαν να χωριστούν σε τέσσερις κατηγορίες: 1)τις κοινωνιολογικές 2)τις ψυχολογικές 3)τις φεμινιστικές 4)τις ανθρωπολογικές.Παρακάτω εξετάζονται οι κοινωνιολογικές προσεγγίσεις περι βιασμού και σεξουαλικής βίας.

Οι κοινωνιολογικές θεωρίες έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τους,την αποκάλυψη και διερεύνηση των αιτιών που οδηγούν στην εκδήλωση σεξουαλικής βίας.Οι θεωρίες αυτές αναζητούν τα αίτια του βιασμού σε όρους του κοινωνικού περιβάλλοντος του δράστη,χωρίς να ενοχοποιείται το ίδιο το άτομο αλλά οι συνθήκες του περιβάλλοντος.Στις δεκαετίες του '60 και του '70 οι ερευνητές απέδωσαν το έγκλημα του βιασμού στα χαρακτηριστικά των δραστών,στα χαρακτηριστικά των θυμάτων,στα οικολογικά πρότυπα και στην αναλογία ανδρών-γυναικών στον ευρύτερο πληθυσμό.⁶⁹

α) Η θεωρία του υποπολιτισμού της βίας

Μία από τις σημαντικότερες κοινωνιολογικές θεωρίες είναι αυτή του Amir Menachem (1971),που βασίστηκε στην «θεωρία του υποπολιτισμού» του Wolfgang E.Marvin,για το έγκλημα της ανθρωποκτονίας.⁷⁰Σύμφωνα με αυτή την θεωρία τα κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα σχηματίζουν ένα υποπολιτισμό και μία ομάδα αξιών, που διαφέρουν από αυτές του κυρίαρχου πολιτισμού.Έτσι τα άτομα αυτού του υποπολιτισμού,λόγω της αδυναμίας τους,καταφεύγουν στη βία. Η εξαθλίωση και η κοινωνική απομόνωση αυτών των ομάδων, τις οδηγεί τελικά στην εκδήλωση βίαιης σεξουαλικής συμπεριφοράς. Στόχος δεν είναι η σεξουαλική επαφή, αλλά η πρόσκτηση του κύρους και του γοήτρου που λείπουν, μέσα από τη σεξουαλική επίθεση.⁷¹Από την έρευνα του Amir βρέθηκε ότι το 77% των βιασμών,που αναφέρθηκαν στα αστυνομικά τμήματα της Philadelphia,κατά την διάρκεια των ετών της μελέτης του,είχαν διαπραχθεί από δράστες,οι οποίοι είχαν ταξινομηθεί ως άτομα χαμηλής θέσης ή ως φτωχοί.⁷²

Για τον Amir τα παραπάνω στοιχεία υποδηλώνουν ότι ο βιασμός είναι αναπόσπαστο τμήμα μιας υποκοουλτούρας των χαμηλότερων κοινωνικών τάξεων,στις οποίες η επιθετικότητα και η εκμετάλλευση των γυναικών είναι καθημερινές πρακτικές.Το κύριο μειονέκτημα της θεωρητικής προσέγγισης του Amir έγκειται στο γεγονός ότι στηρίχθηκε στα αποτελέσματα μιας έρευνας βασισμένης σε στοιχεία από υποθέσεις βιασμού,που είχαν αναφερθεί στην αστυνομία.Τα παραπάνω στοιχεία δεν αντιπροσωπεύουν εντούτοις την πραγματική εικόνα του βιασμού,αφού είτε ένα μεγάλο ποσοστό βιασμών δεν καταγγέλεται στην αστυνομία από τις γυναίκες θύματα,είτε ακόμη και αν το έγκλημα πάρει τον δρόμο της δικαιοσύνης,λίγοι τελικά είναι εκείνοι που

⁶⁹ Τσιγκρής Α.Άγγελος,<<Το έγκλημα του βιασμού:Θεωρητικές προσεγγίσεις>>,οπ.π.,σελ.145.

⁷⁰ Amir Menachem,*Patterns in forcible rape*,Chicago,Εκδόσεις University of Chicago Press,1971.Διαθέσιμη ηλεκτρονικά: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/3479629?sid=21105753685981&uid=2129&uid=70&uid=3738128&uid=4&uid=2>

⁷¹ Στρατηγάκη Μαρία,*Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*,Αθήνα,Εκδόσεις Μεταίχμιο,2007,σελ.176.

⁷² Τσιγκρής Α.Άγγελος,<<Το έγκλημα του βιασμού:Θεωρητικές προσεγγίσεις>>,οπ.π.,σελ.146.,Τσιγκρής Α.Άγγελος,*Βιασμός.Το αθέατο έγκλημα*,σελ.122,Αποσπόρη Ελένη,<<Ο βιασμός ως ιδιαίτερο έγκλημα βίας κατά των γυναικών>>,Κουράκης Ε.Νέστωρ (Επιμ.),*Έμφυλη εγκληματικότητα.Ποινική και εγκληματολογική προσέγγιση του φύλου*,οπ.π.,σελ.64.

καταδικάζονται.γεγονός που καταδεικνύει την ανέχεια της κοινωνίας ως προς τον βιασμό.Αυτά λοιπόν τα αποτελέσματα της έρευνας,κατά τον Amir παρουσιάζουν μια μεροληπτική εικόνα,που εναρμονίζεται με το στερεότυπο του εγκληματία,ο οποίος φέρει τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των κατώτερων κοινωνικών τάξεων.⁷³

β)Θεωρία της σχετικής αποστέρησης

Ο Chappell G.Duncan και οι συνεργάτες του,προκειμένου να ερμηνεύσουν τα υψηλότερα ποσοστά βιασμού,που παρουσιάστηκαν στην πόλη του Λος Άντζελες, σε σχέση με την πόλη της Βοστώνης, πρότειναν την θεωρία της <<σχετικής αποστέρησης>>.Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, όταν ένας άνδρας απορρίπτεται από μία γυναίκα στα πλαίσια μιας φιλελεύθερης προς τα ήθη κοινωνίας, τότε βιώνει πολύ έντονα αισθήματα αποστέρησης και ενεργοποιεί μηχανισμούς αυτοενοχοποίησης,θεωρώντας τον εαυτό του ως το μοναδικό υπεύθυνο για το αποτέλεσμα.Όταν, όμως, αυτή η απόρριψη προέρχεται από μία γυναίκα,στα πλαίσια μιας περιοριστικής-συντηρητικής ως προς τα ήθη κοινωνίας, τότε ο άνδρας επιστρατεύει μηχανισμούς δικαιολόγησης της απόρριψης,του οποίους αντλεί από τον περιοριστικό τρόπο με τον οποίο η κοινωνία αντιμετωπίζει τις συμπεριφορές που αφορούν στα ήθη.Έτσι, στην πρώτη περίπτωση το άτομο μπορεί να εκδηλώσει επιθετική συμπεριφορά και να διαπράξει το έγκλημα του βιασμού,στη δεύτερη όμως είναι πολύ δύσκολο να συμβεί κάτι τέτοιο.

Από τα στοιχεία της έρευνας του Chappell παρατηρήθηκε ότι όσο πιο φιλελεύθερη είναι μία κοινωνία στον τομέα των ηθών, τόσο υψηλότερα είναι τα ποσοστά των βιασμών που διαπράττονται στην συγκεκριμένη κοινωνία.Με αυτό τον τρόπο ερμηνεύθηκε και η διαφορά στα ποσοστά βιασμού ανάμεσα στις δυο πόλεις (Los Angeles και Boston).Όμως και αυτή η θεωρία πάσχει από το ίδιο μεθοδολογικό ελάττωμα,δηλαδή έχει στηριχθεί σε ερευνητικά δεδομένα,που αντλήθηκαν από την αστυνομία και αφορούν μόνο τους βιασμούς που έγιναν γνωστοί στις δικαστικές αρχές.Άρα θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι τα υψηλότερα ποσοστά βιασμού στο Los Angeles,είναι το αποτέλεσμα της μεγαλύτερης προθυμίας των θυμάτων για αναφορά ή καλύτερης λειτουργίας της αστυνομίας στον τομέα της επισήμανσης της εγκληματικότητας.⁷⁴

---

⁷³Τσιγκρής Α.Άγγελος,<<Το έγκλημα του βιασμού:Θεωρητικές προσεγγίσεις>>,οπ.π.,σελ=147.,Τσιγκρής Α.Άγγελος,*Βιασμός.Το αθέατο έγκλημα*,οπ.π.,σελ.124.,Αποσπόρη Ελένη,<<Ο βιασμός ως ιδιαίτερο έγκλημα βίας κατά των γυναικών>>,Κουράκης Ε.Νέστωρ (Επιμ.),*Έμφυλη εγκληματικότητα.Ποινική και εγκληματολογική προσέγγιση του φύλου*,οπ.π.,σελ.64-65.

⁷⁴Τσιγκρής Α.Άγγελος,<<Το έγκλημα του βιασμού:Θεωρητικές προσεγγίσεις>>,οπ.π.,σελ.152.,Τσιγκρής Α.Άγγελος,*Βιασμός.Το αθέατο έγκλημα*,οπ.π.,σελ.127-128.

γ) Η θεωρία του διαφορικού κοινωνικού ελέγχου

Η θεωρία αυτή προέρχεται από ανθρωπολόγους, οι οποίοι αποτέλεσαν την πρώτη ακαδημαϊκή ομάδα που συνέδεσε αποκλειστικά τον βιασμό με την κοινωνική δομή. Ο ερευνητής της θεωρίας του διαφορικού κοινωνικού ελέγχου είναι ο ανθρωπολόγος Robert Levine, σύμφωνα με τον οποίο, στόχος της θεωρίας είναι η επισήμανση βασικών παραγόντων ικανών να οδηγήσουν στον βιασμό. Σύμφωνα με την παραπάνω θεωρία, ο διαφορετικός κοινωνικός έλεγχος που ασκείται στα δύο φύλα και η ακόλουθη αποστέρηση που γεννά, αποτελούν γενεσιουργούς παράγοντες βιασμού. Η θεωρία αυτή συνέδεσε τα ποσοστά βιασμού, που καταγράφηκαν μεταξύ των Gusii (φυλή της νοτιοδυτικής Kenya), με την διασεξουαλική σύγκρουση, υποστηριζόμενη από μια κοινωνική δομή που ενθαρρύνει τους άνδρες να καθυποτάξουν βίαια τις γυναίκες στις σεξουαλικές τους επιθυμίες.⁷⁵

Στην περίπτωση των Gusii, βρέθηκε πως ενυπάρχουν τέσσερα χαρακτηριστικά, τα οποία παρατηρούνται σε όλες τις κοινωνίες που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά βιασμού. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι: 1) Ο αυστηρότερος κοινωνικός έλεγχος στην γυναίκα από ότι στον άνδρα ως προς την εξωσυζυγική δραστηριότητα. 2) Οι ισχυρότερες σεξουαλικές αναστολές στην γυναίκα από ότι στον άνδρα. 3) Τα οικονομικά εμπόδια που παρατείνουν χρονικά, σε αρκετούς άντρες, το διάστημα που είναι ανύπαντροι μέχρι την ηλικία των τριάντα ετών (έτσι εντείνεται η σεξουαλική αποστέρηση). 4) Η απουσία του φυσικού διαχωρισμού των φύλων. Τα τέσσερα παραπάνω χαρακτηριστικά, που διέκρινε ο Levine, είναι αναγκαίες αλλά όχι επαρκείς συνθήκες για υψηλά ποσοστά βιασμού, αφού τα χαρακτηριστικά αυτά μπορεί να παρατηρηθούν και σε κοινωνίες με υψηλά ποσοστά πορνείας ή άλλων εναλλακτικών λύσεων της σεξουαλικής αποστέρησης.

Όπως στις παραπάνω αλλά και στις περισσότερες θεωρίες, έτσι και σε αυτή, το κύριο μεθοδολογικό πρόβλημα ήταν ότι στηρίχθηκε σε ερευνητικά δεδομένα που ελήφθησαν από την αστυνομία. Συνεπώς θα μπορούσε να εξάγει κάποιος τα ίδια συμπεράσματα, που αναλύσαμε παραπάνω. Η αλήθεια είναι, πως μόνο με θυματολογικού περιεχομένου έρευνες θα καταστεί δυνατό να αποσαφηνιστεί η πραγματική εικόνα του βιασμού και να προταθούν εγκυρότερα θεωρητικά μοντέλα.⁷⁶

---

⁷⁵Αξίζει να σημειωθεί ότι η φυλή των Gusii παρουσιάζει πολύ υψηλά ποσοστά βιασμού, τα οποία, σύμφωνα με μετρήσεις, είναι περίπου τέσσερις φορές υψηλότερα από τα αντίστοιχα ποσοστά των ΗΠΑ, δεδομένου ότι οι ΗΠΑ θεωρούνται χώρα με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά βιασμού, καθώς έχει υπολογιστεί ότι διαπράττεται ένας βιασμός κάθε πέντε λεπτά. Σύμφωνα με τον Levine, οι γάμοι στην φυλή των Gusii θεωρούνται ως διεκδικήσεις μεταξύ των φυλών και περιλαμβάνουν βία. Αυτό συμβαίνει γιατί οι άνδρες θα πρέπει να αποκτήσουν σύζυγο από μια άλλη, συνήθως εχθρική φυλή, λόγω των κανόνων της φυλής που απαγορεύουν την ενδογαμία. (απαγόρευση σύναψης γάμου μεταξύ των μελών της ίδιας φυλής)., Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Το έγκλημα του βιασμού: Θεωρητικές προσεγγίσεις>>, ο.π., σελ. 170, Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, ο.π., σελ. 141.

⁷⁶Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Το έγκλημα του βιασμού: Θεωρητικές προσεγγίσεις>>, ο.π., σελ. 170-171.

δ) Η θεωρία της αναλογίας των φύλων

Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, η οποία παρουσιάστηκε από τον VonHentig, όσο μεγαλύτερη είναι η αριθμητική υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών, στο συνολικό πληθυσμό μιας χώρας, τόσο μεγαλύτερα είναι τα ποσοστά σεξουαλικής βίας και αντίστοιχα ο αριθμός των βιασμών που διαπράττονται. Η θεωρία αυτή αντιμετωπίζει το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας ως συνέπεια της ανδρικής σεξουαλικής αποστέρησης και της έλλειψης πηγών για την εκτόνωσή της. Αρκετές έρευνες πραγματοποιήθηκαν προκειμένου να ελεγχθεί η παραπάνω θεωρία όμως καμιά δεν κατάφερε να αποδείξει την εγκυρότητά της. Μια έρευνα μόνο, που διεξήχθη στη Δανία,⁷⁷ κατάφερε να αποδείξει την παραπάνω θεωρία, όταν συγκρίθηκαν τα ποσοστά βιασμού ανάμεσα στις αστικές και αγροτικές περιοχές. Όταν όμως η σύγκριση έγινε ανάμεσα μόνο σε αστικές περιοχές, τότε έγινε αντιληπτό ότι η θεωρία του Hentig ήταν ανεπαρκής για την εξήγηση του φαινομένου του βιασμού και της διακύμανσης των ποσοστών του. Στην ίδια έρευνα βρέθηκε να υπάρχει μεγάλη διαφορά στα ποσοστά βιασμού σε πόλεις με την ίδια αναλογία πληθυσμιακής αντιπροσώπευσης των φύλων.

Από την άλλη πλευρά, ο Amir έλεγξε την υπόθεση του VonHentig, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία της έρευνάς του, που είχε συλλέξει από τους αστυνομικούς φακέλους βιασμού της Philadelphia, όπως αναλύσαμε καινωρίτερα. Αλλά ούτε και εκείνος κατόρθωσε να αποδείξει ότι ισχύει η παραπάνω υπόθεση. Στην ουσία ορισμένα από τα αποτελέσματά του καταλήγουν στο εντελώς αντίθετο συμπέρασμα. Συνεπώς η θεωρία της αναλογίας των φύλων δεν βρέθηκε να επαληθεύεται ερευνητικά.⁷⁸

ε) Η θεωρία της κοινωνικής αποδιοργάνωσης και πολιτιστικού πλεονάσματος

Οι BaronLarry και Straus A. Murray για να ερμηνεύσουν το φαινόμενο του βιασμού, παρουσίασαν την θεωρία του <<πολιτιστικού πλεονάσματος>>⁷⁹. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, ο βιασμός δεν είναι μόνο το αποτέλεσμα των κοινωνικών στάσεων που υποστηρίζουν την σεξουαλική βία, αλλά υπάρχουν και άλλες πλευρές του πολιτισμού μας, που νομιμοποιούν τον βιασμό. Αυτό συμβαίνει όταν τα πρότυπα της βίας που κυριαρχούν στις διάφορες εκφάνσεις της κοινωνικής μας ζωής (π.χ. σωματική τιμωρία σε σχολεία, προβολή βίας, από τα Μ.Μ.Ε., κρατική βία, κτλ.) γενικευτούν στις σχέσεις μεταξύ των φύλων. Ανάλογα με την έκθεση αυτής της γενίκευσης, η βία που ασκείται για κοινωνικά επιδοκιμαζόμενους σκοπούς (μη σεξουαλικού περιεχομένου), μπορεί να επεκταθεί στο επίπεδο της γενετήσιας ζωής και να συνδεθεί με συμπεριφορές, όπως ο βιασμός.

---

⁷⁷Svalastoga Kaare, <<Rape and social structure>>, *Pacific Sociological Review*, τόμος 5, σελ. 48-53., Διαθέσιμο ηλεκτρονικά:

<http://www.jstor.org/discover/10.2307/1388279?sid=21105621739021&uid=2&uid=4&uid=3738128>

⁷⁸Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Το έγκλημα του βιασμού: Θεωρητικές προσεγγίσεις>>, οπ.π., σελ. 148., Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, οπ.π., σελ. 125.

⁷⁹Baron Larry, Straus A. Murray, <<Four theories of rape: A macrosociological analysis>>, *Social Problems*, τόμος 34, τεύχος 5, 1987. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά: <http://socpro.oxfordjournals.org/content/34/5/467>

Σύμφωνα πάντα με τους Baron και Murray, μια άλλη θεωρία που έχει προταθεί, για την εξήγηση του φαινομένου του βιασμού, είναι η θεωρία της <<κοινωνικής αποδιοργάνωσης>>⁸⁰. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, το έγκλημα και η παρέκκλιση αντανakλούν συνθήκες, που διασπούν την ενότητα των τοπικών κοινοτήτων και αδυνατίζουν την κανονιστική δύναμη των κοινωνικών κανόνων. Για παράδειγμα παράγοντες αποδιοργάνωσης όπως η μετανάστευση, η οικογενειακή διάσπαση, η πολιτιστική ετερογένεια και οι οικονομικές ανισότητες, έχουν συνδεθεί με διάφορες επιθετικές δραστηριότητες και παράγοντες αύξησης του βιασμού. Για παράδειγμα, τα ποσοστά του βιασμού έχει αποδειχθεί ότι αυξάνονται σε περιοχές με γεωγραφική κινητικότητα και σε περιοχές επίσης, που κατοικεί δυσανάλογα μεγάλος αριθμός χωρισμένων και διαζευγμένων ατόμων. Στους παραπάνω παράγοντες προστέθηκαν αργότερα, ο βαθμός ανισότητας των φύλων και ο βαθμός νομιμοποίησης της κρατικής σωματικής βίας.⁸¹

Οι παραπάνω θεωρίες, όπως αναφέρθηκε, στηρίζονται σε επίσημα στοιχεία της αστυνομίας και αφορούν στις υποθέσεις βιασμού που έγιναν γνωστές στις δικαστικές αρχές. Οι υποθέσεις όμως αυτές δεν είναι αντιπροσωπευτικές για την πραγματική εικόνα του φαινομένου. Έτσι δημιουργείται μια παραπλανητική εικόνα για το έγκλημα του βιασμού, για τον δράστη και το θύμα και αυτό αποτελεί ένα από τα βασικά μειονεκτήματα των κοινωνιολογικών θεωριών και τους ασκείται κριτική. Επίσης οι παραπάνω θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν σε μεγάλο βαθμό αγνοήσει το ρόλο του θύματος στην εξήγηση του εγκλήματος του βιασμού. Το θύμα του εγκλήματος υπήρξε αγνοημένο μέχρι και τις αρχές της προηγούμενης εικοσαετίας, όταν η θυματολογία έδωσε νέα πνοή στην επιστήμη της εγκληματολογίας. Το θύμα του βιασμού δεν είναι αμέτοχο στο έγκλημα, αντιθέτως συμμετέχει ενεργά, διευκολύνοντας ή δυσκολεύοντας, <<προκαλώντας>> ή αποφεύγοντας το έγκλημα, καταστρώνοντας το λιγότερο ή περισσότερο ανώδυνο, καταγγέλοντάς το στην αστυνομία ή κράτώντας το κρυφό. Συνεπώς μια σύγχρονη θεωρητική προσέγγιση του βιασμού δεν μπορεί να αγνοήσει τη θυματοδογματική του διάσταση. Επιπρόσθετα η εξήγηση του φαινομένου του βιασμού απαιτεί την διεξαγωγή ευρείας, διακρατικής και διαφυλετικής θυματολογικού περιεχομένου έρευνας. Το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η κοινωνική έρευνα, αναφορικά με την μελέτη του εγκλήματος του βιασμού είναι η παραμόρφωση της πραγματικής εικόνας του φαινομένου, έτσι όπως καταγράφεται από τις επίσημες αστυνομικές, δικαστικές και σοφρωνιστικές στατιστικές, που οφείλεται στα πολύ μικρά ποσοστά αναφοράς του συγκεκριμένου εγκλήματος στις δικαστικές αρχές. Γεγονός που θα εξετασθεί αναλυτικότερα παρακάτω, κατά την παράθεση στατιστικών στοιχείων και ερευνών.⁸²

Απαραίτητη επίσης κρίνεται η διάκριση των υποθέσεων βιασμού με βάση τη σχέση γνωριμίας δράστη και θύματος. Το έγκλημα του βιασμού μπορεί να είναι το αποτέλεσμα παρεξηγήσεων και παρερμηνειών της συμπεριφοράς των δρώντων υποκειμένων. Γίνεται φανερό, ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί το ίδιο θεωρητικό μοντέλο εξήγησης των υποθέσεων βιασμού μεταξύ γνωστών και μεταξύ αγνώστων ατόμων. Ενώ στην πρώτη περίπτωση θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για την

⁸⁰Baron Larry, Straus A. Murray, <<Four theories of rape: A macrosociological analysis>>, οπ.π.

⁸¹Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Το έγκλημα του βιασμού: Θεωρητικές προσεγγίσεις>>, οπ.π., σελ. 149., Τσιγκρής Α. Άγγελος, Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα, οπ.π., σελ. 127., Στρατηγάκη Μαρία, Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής, οπ.π., σελ. 176.

⁸²Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Το έγκλημα του βιασμού: Θεωρητικές προσεγγίσεις>>, οπ.π., σελ. 172.

αποτυχία εφαρμογής ενός κώδικα σεξουαλικής επικοινωνίας του δράστη με το θύμα τους,στη δεύτερη μια τέτοια ερμηνεία φαντάζει ανυπόστατη.Τέλος,ο βιασμός μπορεί να είναι μια ακραία εκδήλωση που οφείλεται: 1)στον σεξουαλικό αποκλεισμό μιας μερίδας του πληθυσμού από φυσιολογικές-συναινετικές σεξουαλικές σχέσεις, η οποία βιώνει συναισθήματα αποστέρησης σε μια κοινωνία αφθονίας σεξουαλικών μηνυμάτων και ερεθισμάτων,2)στην ψυχοπαθολογική προσωπικότητα ορισμένων βιαστών, 3)στις βιολογικές-ορμονικές διαταραχές,από τις οποίες μπορεί να πάσχουν ενδεχομένως,τις πολιτισμικές αξίες που ευδοκιμούν σε μια κοινωνία αναφορικά με τον κοινωνικό ρόλο των δύο φύλων, 4)στο βαθμό σεξουαλικής καθυστέρησης ή προόδου σε μια κοινωνία, 5)στην έκταση και το βαθμό των κοινωνικών ανισοτήτων στα πλαίσια μιας κοινωνίας, κ.λπ.Προκειμένου λοιπόν να είμαστε σε θέση να προτείνουμε ένα αξιόπιστο θεωρητικό μοντέλο ερμηνείας της συγκεκριμένης εγκληματικής συμπεριφοράς,απαιτούνται: 1)διεπιστημονική και πολυπαραγοντική προσέγγιση, 2) συνεκτίμηση των ρόλων του δράστη και του θύματος, 3) θυματολογικού περιεχομένου έρευνες και 4) τυπολογία των υποθέσεων βιασμού με βάση το βαθμό γνωριμίας δράστη και θύματος.⁸³

4)Ορισμός βιασμού από τα θύματα και την κοινωνία

Μια εντελώς διαφορετική οπτική του βιασμού και με αρκετές ιδιαιτερότητες,αναφέρεται από τα θύματα.Τα άτομα για να χαρακτηρίσουν τους εαυτούς τους ως θύματα εγκλήματος,πρέπει πρώτα να χαρακτηρίσουν τους εαυτούς τους ως στόχους μιας εγκληματικής πράξης.Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει τον ορισμό που δίνεται από το συγκεκριμένο άτομο στο έγκλημα και την ταύτιση ή την ομοιότητα του συγκεκριμένου περιστατικού με τον ορισμό αυτό.Για παράδειγμα τα θύματα μη-τετελεσμένων εγκλημάτων,όπως μιας απόπειρας ληστείας ή διάρρηξης,μπορεί να μην θεωρήσουν τους εαυτούς τους θύματα,μολονότι τέτοιες πράξεις ορίζονται ως εγκληματικές.Παρόμοια,ενώ η

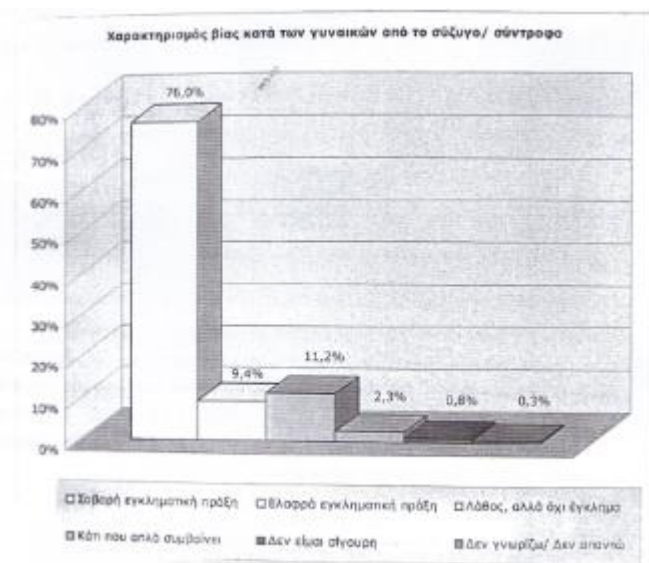
---

⁸³Τσιγκρής Α.Άγγελος,<<Το έγκλημα του βιασμού:Θεωρητικές προσεγγίσεις>>,οπ.π.,σελ.173-174.

συζυγική κακοποίηση θεωρείται ποινικό αδίκημα, τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας για παράδειγμα, μπορεί να μην την ορίσουν ως έγκλημα.⁸⁴

Συνήθως πριν το θύμα προσπαθήσει να πείσει τους άλλους ότι έχει πέσει θύμα βιασμού, θα πρέπει πρώτα να πείσει τον εαυτό του. Και αυτό αποτελεί το πιο σύνθετο κομμάτι της όλης διαδικασίας. Τα θύματα αυτά είναι πιθανότερο να θεωρήσουν τους εαυτούς τους θύματα βιασμού όταν ο δράστης είναι άγνωστος, όταν η επίθεση περιλαμβάνει σημαντικό βαθμό βίας και όταν περιλαμβάνει συνουσία. Οι γυναίκες θύματα συνήθως αποφεύγουν να χαρακτηρίσουν την εγκληματική πράξη που βίωσαν ως βιασμό, διότι δεν θέλουν να το παραδεχθούν ή και να το αποδεχτούν. Συνήθως θεωρούν ότι, όταν υπάρχει συνουσία έχουν πέσει τότε θύματα βιασμού, ενώ, όταν δεν υπάρχει, πιστεύουν πως τον έχουν αποφύγει. Χαρακτηρίζοντας λοιπόν ένα περιστατικό ως μη-έγκλημα, τότε τερματίζεται η διαδικασία λήψης απόφασης του θύματος και έτσι δε υπάρχει κίνητρο για αναφορά του συμβάντος στην αστυνομία. Έπειτα το θύμα αποξενώνεται κοινωνικά μη θέλωντας να αναφερθεί στο συμβάν, ούτε καν στο οικογενειακό του περιβάλλον.⁸⁵

Οι φεμινιστές συγγραφείς υποστηρίζουν ότι ο βιασμός είναι μια πολιτιστικά μαθημένη συμπεριφορά, τόσο από τα θύματα όσο και από τους δράστες. Συνεπώς οι γυναίκες αποτυγχάνουν να ορίσουν πολλά περιστατικά σεξουαλικής βίας και επιθετικότητας, ως βιασμούς. Η κοινωνική

84

Όσον αφορά στο χαρακτηρισμό της βίας των ανδρών κατά των γυναικών συντρόφων/συζύγων τους, οι ερωτώμενες στην πλειοψηφία τους απάντησαν ότι πρόκειται για σοβαρή εγκληματική πράξη (76%). Ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό, αλλά εξαιρετικής σπουδαιότητας για τα ερευνητικά δεδομένα, χαρακτηρίζει την ενδοοικογενειακή βία ως λάθος, αλλά όχι έγκλημα (11,2%). Παράλληλα το 2,3% των ερωτώμενων, δήλωσε ότι η βία είναι κάτι που απλά συμβαίνει. Αρτινοπούλου Βάσω, Φαρσεδακής Ιακώβος (Διευθ.), *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών: Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα*, Αθήνα, Κέντρο Ερευνών για θέματα ισότητας (ΚΕΘΙ), 2003, σελ. 72-73. Αρτινοπούλου Βάσω, *Ενδοοικογενειακή κακοποίηση γυναικών*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σελ. 105-106.

⁸⁵Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, οπ.π., σελ. 116.

μάθηση αυτή πραγματοποιείται μέσα από την κοινωνικοποίηση στον παραδοσιακό ρόλο του φύλου (που συμβαίνει μέσα σε μια κοινωνία διαστρωματοποιημένη με βάση το φύλο) και μέσα από τις παραδοσιακές στάσεις σχετικά με το ρόλο του φύλου, οι οποίες χρησιμοποιούνται ως βάσεις για τις στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με την σεξουαλική επιθετικότητα. Η μυθολογία του βιασμού επηρεάζει τους ορισμούς της σεξουαλικής επίθεσης με αρκετούς τρόπους, οι οποίοι είναι οι εξής: 1) όταν η επίθεση δεν είναι αντίστοιχη με το πολιτισμικό στερεότυπο του βιασμού από ένα βίαιο και άγνωστο δράστη, τότε είναι πιθανό η επίθεση να μην οριστεί ως βιασμός, 2) τα θύματα μπορεί να ενοχοποιηθούν για την σεξουαλική επίθεση που δέχτηκαν, 3) ο βιασμός μπορεί να αιτιολογηθεί από την άποψη των στερεοτυπικών αντιλήψεων σχετικά με την ανδρική και τη γυναικεία σεξουαλικότητα, οι οποίες χαρακτηρίζουν τους άνδρες ως επιθετικούς και τις γυναίκες ως παθητικές. Οι παραπάνω μύθοι περιορίζουν τους ορισμούς των γυναικών σχετικά με το ποιές σεξουαλικές επιθέσεις αποτελούν βιασμό και αυτό οδηγεί στα μικρά ποσοστά αναφοράς του βιασμού στην αστυνομία⁸⁶

Ένας αριθμός ερευνών έχει καταλήξει, ότι η εμμονή στις παραδοσιακές στάσεις, αναφορικά με τον ρόλο των φύλων, είναι συνδεδεμένη με την αποδοχή της μυθολογίας του βιασμού και τον περιορισμό του ορισμού του. Έτσι για παράδειγμα, έχει παρατηρηθεί, ότι οι γυναίκες με παραδοσιακές και στερεότυπες στάσεις σχετικά με τους γυναικείους ρόλους, είναι λιγότερο πιθανό να ορίσουν ένα περιστατικό βίαιης συνουσίας ως βιασμό, σε σύγκριση με τις γυναίκες με λιγότερο παραδοσιακές στάσεις. Πιο συγκεκριμένα, γυναίκες με θετικές στάσεις απέναντι στο φεμινιστικό κίνημα χαρακτηρίζουν ευκολότερα μια σεξουαλική επίθεση ως βιασμό, αποδίδοντας τις αιτίες διάπραξης του περισσότερο στο δράστη παρά στο θύμα. Συνεπώς οι μύθοι σχετικά με τον βιασμό είναι μέρος μιας γενικότερης στάσης, που υποστηρίζει την σεξουαλική βία και επιθετικότητα εναντίον των γυναικών. Σε πιο διευρυμένο επίπεδο, παρόμοια κατάσταση, ως προς τις απόψεις

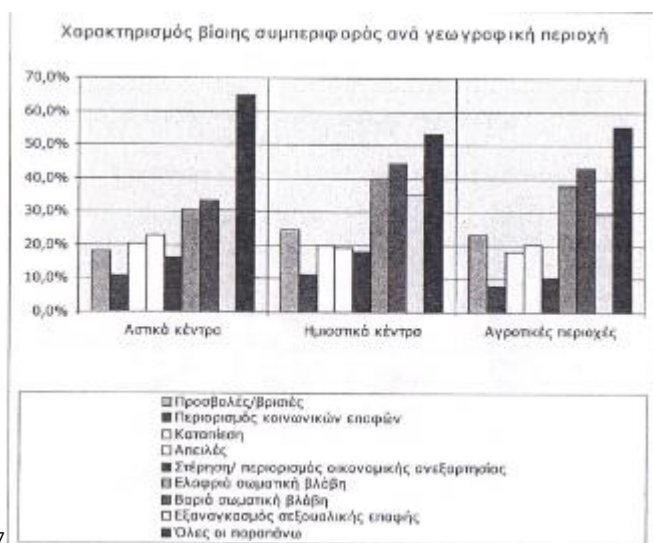
---

⁸⁶Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, οπ.π., σελ=117.

των γυναικών για την συντροφική βία, παρατηρείται κατά τον διαχωρισμό των γυναικών κατοίκων στα αστικά και ημιαστικά κέντρα.⁸⁷

Επιπρόσθετα, για να χαρακτηριστεί μια σεξουαλική επίθεση ως βιασμός, από τη γυναίκα που την υφίσταται, θα πρέπει η συγκεκριμένη επίθεση να συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά του <<κλασικού βιασμού>>. Δηλαδή εκείνη την σεξουαλική επίθεση, που ο δράστης και το θύμα είναι τελείως άγνωστοι μεταξύ τους και που κατά την διάρκεια της πράξης ασκείται έντονη βία. Αυτού του τύπου είναι οι περισσότερες περιπτώσεις βιασμών που αναφέρονται συχνότερα στην αστυνομία.

Όσο σοβαρότερο θεωρείται το έγκλημα από το θύμα, τόσο υψηλότερο είναι το επίπεδο της έντασης και του πόνου που βιώνει. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι το επίπεδο του πόνου και της έντασης, που αισθάνεται το θύμα μετά το έγκλημα, δεν μπορεί να επηρεάσει την κρίση του κατά το στάδιο αξιολόγησης της σοβαρότητάς του. Τα θύματα αξιολογούν την σοβαρότητα του εγκλήματος βασιζόμενα στον βαθμό της αδικίας που βιώνουν ως αποτέλεσμα του εγκλήματος και στο κατά πόσο ευάλωτα αισθάνονται σε μια μελλοντική θυματοποίησή τους. Η αίσθηση της αδικίας, οργής και του ευάλωτου που βιώνει το θύμα, είναι αποτέλεσμα του απροσδόκητου του εγκλήματος, της αντιλαμβανόμενης σοβαρότητας της πραγματικής ζημίας (σωματικής, υλικής και ψυχολογικής) και της ενδεχόμενης σοβαρότητας της ζημίας (του τι περισσότερο δηλαδή θα μπορούσε να είχε υποστεί το θύμα, κάτω από άλλες συνθήκες). Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, όσο πιο απρόβλεπτο είναι ένα έγκλημα, τόσο μεγαλύτερη είναι η αίσθηση της αδικίας που βιώνει το θύμα. Πιο συγκεκριμένα έχει

87

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το χαμηλό ποσοστό των γυναικών που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές, συγκριτικά με τις γυναίκες που κατοικούν σε αστικά/ημιαστικά κέντρα, όσον αφορά στον χαρακτηρισμό, ως βίαιη συμπεριφορά, του περιορισμού των κοινωνικών επαφών που τους επιβάλλει ο σύζυγος, σύντροφος (7,8%), καθώς επίσης και την στέρηση της οικονομικής ανεξαρτησίας της γυναίκας (10,5%). Η στάση αυτή ενδέχεται να αντανακλά αφενός τον ρόλο της γυναίκας στις αγροτικές κοινωνίες, η οποία φαίνεται να είναι κοντά στο παραδοσικό μοντέλο ρόλων των φύλων και αφετέρου υψηλότερα επίπεδα ανοχής απέναντι στην καταχρηστική συμπεριφορά του συζύγου/συντρόφου. Αρτινοπούλου Βάσω, *Ενδοοικογενειακή κακοποίηση γυναικών*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σελ. 107.

αποδειχθεί,σε έρευνα στις ΗΠΑ το 1976,⁸⁸ότι τα θύματα του βιασμού είναι περισσότερο οργισμένα,όταν γνωρίζουν από πριν τον βιαστή τους.Ακόμη βρέθηκε ότι τα θύματα εκφράζουν μεγαλύτερο θυμό,όταν είχαν δεχθεί περισσότερες ταπεινωτικές πράξεις και όταν είχαν αντιμετωπίσει περισσότερα είδη εξαναγκασμού κατά την επίθεση.⁸⁹

Από την άλλη πλευρά,ο ορισμός του βιασμού από την κοινωνία,είναι ασυμβίβαστος με τον νομικό και περιέχει σεξουαλικές αντιλήψεις που αντικατοπτρίζουν αυτό που έχει χαρακτηριστεί ως «σύστημα πίστεων υποστήριξης του βιασμού».Έχει αποδειχθεί ότι το κοινό χαρακτηρίζει μία επίθεση ως βιασμό, όταν ο δράστης είναι άγνωστος προς το θύμα, παρά όταν υπάρχει γνωριμία ανάμεσα στο θύμα και τον δράστη. Η διαφορά ανάμεσα στον νομικό και κοινωνικό ορισμό εντοπίζεται στο ότι, οι βίαιες σεξουαλικές συμπεριφορές του νομικού ορισμού, οι οποίες διαπράττονται μεταξύ γνωστών ατόμων, δεν αναγνωρίζονται ως βιασμοί από το ευρύτερο κοινό, καθώς και από ένα μέρος του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και για τις απόπειρες βιασμού, που παρόλο που έχουν καταστροφικές συνέπειες για το θύμα, δεν αναγνωρίζονται, παρόλο που είναι, ως εγκλήματα. Σύμφωνα με τους Weis και Borges⁹⁰, στην συνείδηση της κοινής γνώμης βιασμός είναι μόνο η πράξη εκείνη που, ο δράστης είναι ένα βίαιο και άγνωστο άτομο στο θύμα, το θύμα αναφέρει το περιστατικό αμέσως στην αστυνομία και υπάρχουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την απόδειξη της επίθεσης του δράστη και της αντίστασης που πρόβαλε το θύμα. Τα περισσότερα άτομα θεωρούν τον βιασμό ως μία ξαφνική βίαιη επίθεση, από έναν άγνωστο, σε έναν ερημικό δημόσιο χώρο, μετά τη νομοία αναμένεται από το θύμα να παρουσιάσει αποδείξεις της επίθεσης και της ενεργητικής του αντίστασης.⁹¹

Όπως γίνεται αντιληπτό, ο ορισμός του βιασμού από το θύμα είναι μια περίπλοκη διαδικασία, η οποία εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην τελική απόφαση του θύματος για αναφορά του περιστατικού στην αστυνομία. Στην περίπτωση που το θύμα δεν χαρακτηρίσει την επίθεση ως βιασμό, ελαχιστοποιούνται αυτομάτως οι πιθανότητες καταγγελίας του περιστατικού στις δικωτικές αρχές. Στην αντίθετη περίπτωση, αυξάνονται οι πιθανότητες αναφοράς.

---

⁸⁸Gager N.,Schurr C.,<<Sexual assault:Confronting rape in America>>,Grosset and Dunlap,1976,σελ.182. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά: <https://www.ncjrs.gov/App/Publications/abstract.aspx?ID=32797>

⁸⁹Τσιγκρής Α.Άγγελος,Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα,οπ.π.,σελ.118-119.

⁹⁰Weis Kurt.,Borges S.Sandra.,<<Victimology and rape:The case of the legitimate victim>>,οπ.π.,σελ.91. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/42909686?sid=21105589667251&uid=2&uid=4&uid=3738128>

⁹¹Τσιγκρής Α.Άγγελος,Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα,οπ.π.,σελ.110-115.

ΒΙΑΣΜΟΣ

Β' ΜΕΡΟΣ

1) ΠΡΟΦΙΛ ΘΥΤΗ-ΘΥΜΑΤΟΣ

Η έρευνα σχετικά με τα διαπροσωπικά εγκλήματα έχει αποδείξει ότι ο δράστης και το θύμα είναι συνήθως άτομα που ανήκουν στην ίδια φυλή, είναι κάτοικοι της ίδιας γειτονιάς και ανήκουν στην ίδια κοινωνικο-οικονομική τάξη. Αναφορικά με την επίδραση που ασκούν τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του θύματος και του δράστη, στην απόφαση του πρώτου για καταγγελία του εγκλήματος, οι έρευνες έχουν καταλήξει σε αντιφατικά αποτελέσματα. Η αντιφατικότητα των ερευνητικών αποτελεσμάτων οφείλεται κατά κύριο λόγο στην σύνθεση των δειγμάτων των ερευνών, αναφορικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των θυμάτων. Ορισμένοι συγγραφείς (McDermott, Bart) διαπίστωσαν ότι τα ποσοστά αναφοράς του βιασμού αυξάνονται όσο αυξάνεται η ηλικία του θύματος, ενώ οι περισσότεροι συγγραφείς (Amir, Russell, Hursch και Selkin, Ennis) κατέληξαν στο αντίθετο συμπέρασμα. Επιπλέον, σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές (Ennis, Feldman-Summers και Ashworth), τα θύματα που ανήκουν στη λευκή φυλή είναι πιθανότερο να αναφέρουν το βιασμό τους στην αστυνομία, σε σχέση με τα θύματα των διαφόρων φυλετικών μειονοτήτων. Αντίθετα, άλλοι συγγραφείς διαπίστωσαν ότι τα θύματα που ανήκουν στην μαύρη ή κάποια άλλη μειονοτική φυλή, είναι πιθανότερο να αναφέρουν το βιασμό τους στην αστυνομία, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που ο βιαστής είναι άγνωστος στο θύμα.⁹²

Όσον αφορά την κοινωνικό-οικονομική θέση του θύματος, οι Weis και Borges, διατύπωσαν την άποψη ότι τα θύματα βιασμού που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικό-οικονομικά αποφεύγουν την αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία, γιατί διαθέτουν τα απαραίτητα οικονομικά μέσα προκειμένου να απευθυνθούν σε ιδιωτικούς γυναικολόγους και να λάβουν την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη. Από την άλλη μεριά, τα θύματα που ανήκουν στα κατώτερα στρώματα είναι αναγκασμένα, λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων και της ανάγκης για ιατρική περίθαλψη, να απευθυνθούν στους επίσημους φορείς. Αντίθετα, σύμφωνα με τους Steketee και Austin, τα θύματα που ανήκουν στις ανώτερες κοινωνικό-οικονομικές τάξεις αισθάνονται περισσότερο προσβεβλημένα από το έγκλημα αφού περιμένουν μια πιο δίκαιη αντιμετώπιση από το περιβάλλον τους, λόγω του ότι είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις θετικές αντιδράσεις εκ μέρους των άλλων. Αντίθετα, τα θύματα που ανήκουν στις κατώτερες κοινωνικό-οικονομικές τάξεις, έχουν συνηθίσει να αντιμετωπίζουν περισσότερο αρνητικές αντιδράσεις εκ μέρους των άλλων και επομένως είναι λιγότερο πιθανό να θεωρήσουν τη θυματοποίηση τους ως διαφορετικό γεγονός σε σχέση με τις συνηθισμένες τους εμπειρίες. Άρα είναι λιγότερο πιθανό να αναφέρουν το έγκλημα στην αστυνομία.⁹³

---

⁹² Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός: Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση των παραγόντων αναφοράς του στην αστυνομία*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, 1996, σελ. 76-85. Διαθέσιμο ηλεκτρονικά: <http://phdtheses.ekt.gr/eadd/handle/10442/5963>

⁹³ Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός: Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση των παραγόντων αναφοράς του στην αστυνομία*, ο.π., σελ. 80-90.

Οι βιαστές που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικό-οικονομικά στρώματα σπάνια παραπέμπονται στους επίσημους μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος και αυτό γιατί κατέχουν τα οικονομικά μέσα που είναι απαραίτητα για μία ενδεχόμενη εξωποινική χρηματική αποζημίωση του θύματος με αντάλλαγμα την σιωπή του ή ακόμα και την ζήτηση από το θύμα της οριστικής παύσης της ποινικής δίωξης του δράστη, για ψυχολογικούς ή άλλους <<επινοημένους>> λόγους. Η παραπάνω δυνατότητα, που δίνει στο θύμα ο Ποινικός Νόμος (δηλαδή να ζητήσει με αίτηση του την οριστική παύση της ποινικής δίωξης του δράστη, με αιτιολογικό του ψυχικού τραυματισμού από την δημοσιότητα της δίκης), ουσιαστικά αίρει το αυτεπάγγελο της ποινικής δίωξης του συγκεκριμένου εγκλήματος και εμμέσως πλην σαφώς τη μετατρέπει σε κατ'έγκληση. Τα παραπάνω δίνουν την δυνατότητα στους δράστες να αποφύγουν την δίωξή τους, ακόμη και στις περιπτώσεις που το θύμα έχει προβεί σε αναφορά του εγκλήματος στην αστυνομία.⁹⁴ Επιπλέον, στην περίπτωση που τελικά αναφερθεί το έγκλημα, οι βιαστές αυτών των στρωμάτων έχουν τα μέσα και την δύναμη να αποφύγουν την καταδίκη ή να τους επιμετρηθεί η επιεικέστερη των ποινών. Αντίθετα οι δράστες βιασμού που ανήκουν στα χαμηλά κοινωνικό-οικονομικά στρώματα ή αλλοδαποί είναι εκείνοι που θα παραπεμφθούν στο ποινικό σύστημα και θα καταδικαστούν. Έτσι οι δράστες των παραπάνω κοινωνικών στρωμάτων, θα αποτελέσουν τους επίσημους δείκτες μέτρησης του εγκλήματος του βιασμού, θα δομήσουν και θα αναπαράγουν με την σειρά τους το κυρίαρχο στερεότυπο του βιαστή στην κοινωνία, όπως αυτό παρουσιάζεται στις επίσημες στατιστικές και συλλογικές παραστάσεις του κοινού.⁹⁵

Το παραπάνω γεγονός <<προσωποποιείται>> και εμπράκτως στις απαντήσεις των ερωτώμενων γυναικών-θύματων, στην πρώτη μεγάλη επιδημιολογική-θυματολογική έρευνα του Τσιγκρή Α. το 1998⁹⁶, σχετικά με το έγκλημα του βιασμού στην Ελλάδα, οι οποίες δηλώνουν στοιχεία, που έρχονται σε σύγκρουση με την πραγματικότητα. Όταν τα θύματα ρωτήθηκαν, αν τους έγινε κάποια πρόταση εξωδικαστικού συμβιβασμού με τον δράστη, προκειμένου να μην καταγγείλουν τον βιασμό τους, το 2,6% απάντησε θετικά, το 85,3% αρνητικά, ενώ για το υπόλοιπο 12,1% δεν υπήρξαν στοιχεία. Επίσης βρέθηκε ότι από τα παραπάνω θύματα, που δέχτηκαν προτάσεις εξωδικαστικού συμβιβασμού, η πλειοψηφία προήλθε από τον ίδιο τον δράστη και άλλες προτάσεις από το

---

⁹⁴ Βλέπε ενδεικτικά αποφάσεις από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Αθήνας, που τα θύματα ανήγαγαν την αίτησή τους για παύση της ποινικής δίωξης του δράστη, σε ψυχικό τραυματισμό από την δημοσιότητα της δίκης. :222/1981, 235 και 235^α/1981, 259/1981, 191 και 192/1993, 56/1993, 26/1992, 20/1992, 307/1989, 18/1987, 87/1986, 50/1986, 195/1984, 35/1983., Τσιγκρή Α. Άγγελος, Χωρίς συναίνεση. Εγκληματολογική και νομολογιακή προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1998, σελ. 308-366.

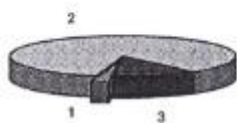
⁹⁵ Βλέπε ενδεικτικά αποφάσεις από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Αθήνας: 297/1993, 165/1993, 262/1992, 7/1992, 108/1991, 57/1990, 32/1990., Τσιγκρή Α. Άγγελος, Χωρίς συναίνεση. Εγκληματολογική και νομολογιακή προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα, ο.π., σελ. 349-364.

⁹⁶ Α. Άγγελος, Χωρίς συναίνεση. Εγκληματολογική και νομολογιακή προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα, ο.π.

οικογενειακό περιβάλλον του δράστη. Επιπλέον βρέθηκε ότι η πλειοψηφία του παραπάνω ποσοστού δέχθηκε την πρόταση συμβιβασμού, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό την απέρριψε.⁹⁷

Σύμφωνα πάντα με την παραπάνω έρευνα, θα ήταν χρήσιμο να επισημανθεί πως αποδεικνύεται επίσης, μέσω των παραστάσεων των θυμάτων, ότι η εικόνα του βιαστή δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα. Πιο συγκεκριμένα βρέθηκε, ότι ο βιαστής, στις παραστάσεις των θυμάτων, είναι άτομο άγνωστο με το θύμα, άγαμο, μεσήλικο, που ανήκει στα κατώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, ελάχιστα μορφωμένο, άνεργο, σεξουαλικά ανώμαλο, μειωμένου καταλογισμού ή ψυχικά άρρωστο, που δεν ανήκει σε κάποια φυλετική ή εθνική μειονότητα και που είναι δύσκολο να το ξεχωρίσει κανείς ακόμη και αν έχει φιλικούς ή συγγενικούς δεσμούς μαζί του.⁹⁸ Η παραπάνω εικόνα του εγκλήματος και του δράστη αποδείχθηκε ότι είναι μυθοπλαστική για τις περισσότερες από τις μεταβλητές, με τις οποίες ασχολήθηκε η παραπάνω έρευνα. Η ίδια εικόνα βρέθηκε να υπάρχει και στις παραστάσεις των ατόμων που δήλωσαν ότι δεν είχαν τέτοιου τύπου εμπειρία θυματοποίησης, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι μυθολογικές παραστάσεις για το έγκλημα του βιασμού και τον δράστη του, έχουν πάρει μορφή εκτεταμένης συλλογικής <<παραφιλολογίας>>. Τόσο τα θύματα όσο και τα άτομα του ευρύτερου κοινού, μοιράζονται τις ίδιες παραστάσεις, αναπαράγουν παρόμοιες μυθολογίες και ασπάζονται αντίστοιχες δοξασίες, αναφορικά με τον βιασμό και τον δράστη του. Αυτού του τύπου τα διαδεδομένα στερεότυπα αναπαράγουν μια ιδεολογία παραμόρφωσης του συγκεκριμένου εγκλήματος, τροφοδοτούν επιλεκτικά το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης, από το αστυνομικό έως

Προτάσεις συμβιβασμού δράστη - θύματος (%)

1 = Πρόταση συμβιβασμού (2,6%)

2 = Έλλειψη πρότασης συμβιβασμού (85,3%)

3 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (12,1%)

97

,Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Χωρίς συναινεση. Εγκληματολογική και νομολογική προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα*, ο.π., σελ. 71., Τσιγκρής Α. Άγγελος *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, ο.π., σελ. 285.

⁹⁸ Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών. Έκθεση για την Ελλάδα*, ο.π., σελ. 19., Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Μέτρα και στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας>>, *Τα Νέα*, 29.10.1996, σελ. 53-54.

και το σωφρονιστικό του στάδιο,αποθαρρύνουν την καταγγελία του εγκλήματος,ενοχοποιούν το θύμα και συντελούν καθοριστικά στην ατιμωρησία της συντριπτικής πλειοψηφίας των δραστών.⁹⁹

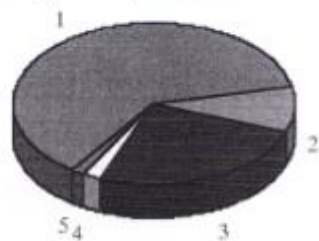
Τα παραπάνω στοιχεία,μπορούν να συσχετισθούν στατιστικά,μέσω μιάς επιπλέον έρευνας του Τσιγκρή Α. το 1996 (που παρουσιάστηκε στην Εφημερίδα *Τα Νέα* στις 29.10.1996)και καθίσταται ενδιαφέρον να τα παραθέσουμε.Τα στοιχεία που παρουσιάζονται παρακάτω,αντλήθηκαν,κατά την διάρκεια της έρευνας,από 312 δικαστικές αποφάσεις βιασμού,οι οποίες εκδόθηκαν από όλα τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια (Μ.Ο.Δ.) της ευρύτερης περιφέρειας του Εφετείου της Αθήνας,κατά τα έτη 1980-1993:

⁹⁹ Τσιγκρή Α.Άγγελος,*Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών.Έκθεση για την Ελλάδα,ο.π.,σελ.19-20., Βιασμός (άρθ.336 ΠΚ)*

	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΑ
1988	34	1	35
1989	42	--	42
1990	25	2	27
1991	28	--	28
1992	48	--	48
1993	25	--	25
1994	32	--	32
1995	44	--	44
1996	39	--	39
1997	30	--	30
1998	25	1	26
ΣΥΝΟΛΟ	372	4	376

Για παράδειγμα,από τον παραπάνω στατιστικό πίνακα,φαίνεται ότι μέσα στην δεκαετία 1988-1998 οι δράστες βιασμών,που καταδικάστηκαν από τα ελληνικά δικαστήρια,ανήλθαν συνολικά σε 376.Ωστόσο δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε ότι το έγκλημα του βιασμού είναι έγκλημα που συμβάλλει στον σκοτεινό αριθμό της εγκληματικότητας,αφού στην πλειονότητά τους οι δράστες δεν καταδικάζονται,γιατί τα θύματα δεν καταγγέλουν τις πράξεις,είτε από φόβο των συνεπειών από τον ίδιο τον δράστη (εάν είναι γνωστός τους),είτε επειδή φοβούνται τον περίγυρό τους.είτε επειδή ντρέπονται για τον διασυρμό τους και την περαιτέρω θυματοποίησή τους μέσω της διαδικασίας,είτε ακόμη επειδή δεν έχουν κατανοήσει την θυματοποίησή τους (κυρίως σε απόπειρες βιασμού ανηλίκων),.Συκιώτου Αθανασία,<<Βιασμός.(ά.336ΠΚ)>>,ο.π.,,σελ.336.

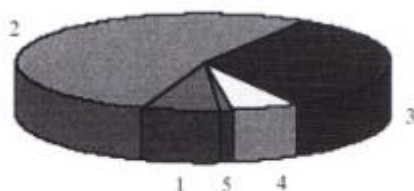
Η σχέση γνωριμίας δράστη-θύματος στο έγκλημα του βιασμού

- 1 = Απολύτως άγνωστοι (62,2%)
- 2 = Γνωριμία πριν τον βιασμό (9,1%)
- 3 = Γνωστοί (25,2%)
- 4 = Συγγενείς (2,2%)
- 5 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (1,3%)

100

Η ηλικία των βιαστών

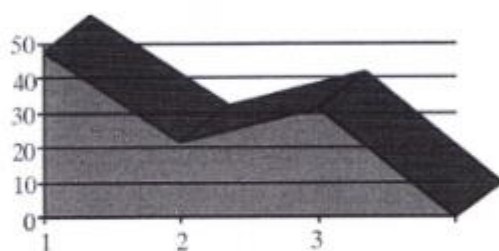
- 1 = Ανήλικοι (6,9%)
- 2 = Νεαρής ηλικίας (53,4%)
- 3 = Μεσήλικες (32,8%)
- 4 = Ηλικιωμένοι (6%)
- 5 = Δεν υπάρχουν στοιχεία (0,9%)

101

¹⁰⁰ Τσιγκρής Α.Άγγελος, *Αντεγκληματική Πολιτική για την Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα, Εκδόσεις Σιδέρη, 2003, σελ. 50.

¹⁰¹ Τσιγκρής Α.Άγγελος, *Αντεγκληματική Πολιτική για την Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*, οπ.π., σελ. 50-51.

Η οικογενειακή κατάσταση των βιαστών

1 = Άγαμοι (47,4%)

2 = Έγγαμοι (21,6%)

3 = Άγνωστη η οικογενειακή κατάσταση των δραστών (31%)

102

Επιστρέφοντας στην θυματολογική έρευνα του Τσιγκρή Α. το 1998 και συνεχίζοντας την προσπάθεια προσέγγισης του προφίλ και των αντιδράσεων των θυμάτων βιασμού, παρατηρούμε ακόμη ότι σύμφωνα με τις υποθέσεις της έρευνας, όσο αυξάνεται ο κύκλος των κοινωνικών δραστηριοτήτων ενός ατόμου, τόσο αυξάνονται και οι πιθανότητες θυματοποίησής του. Ο χώρος εργασίας προσφέρει έδαφος παραγωγής και προετοιμασίας των απαραίτητων προ-εγκληματικών συνθηκών και καταστάσεων, που έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση των πιθανοτήτων εκδήλωσης βίαιης σεξουαλικής επιθετικότητας, με πρωταρχική και πιο συνήθη μορφή της, την σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας.¹⁰³ Η θυματολογική έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εργαζόμενες γυναίκες έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες θυματοποίησης βιασμού.¹⁰⁴

Από την άλλη πλευρά, βρέθηκε ότι το συνολικό εκπαιδευτικό επίπεδο της οικογένειας είναι υψηλότερο στον πληθυσμό του δείγματος των θυμάτων της έρευνας. Η παραπάνω διαφοροποίηση των ποσοστών επιβεβαιώνει την υπόθεση, ότι τα θύματα που κατάγονται από οικογένειες με αυξημένο πολιτισμικό κεφάλαιο, είναι πιθανότερο να δεχθούν να μιλήσουν για την εμπειρία τους. Τα θύματα με χαμηλότερο οικογενειακό πολιτισμικό κεφάλαιο είναι περισσότερο προσκολλημένα στην ευρέως διαδεδομένη μυθολογία του βιασμού, βιώνουν έντονες προκαταλήψεις

¹⁰² Τσιγκρή Α. Άγγελος, *Αντεγκληματική Πολιτική για την Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*, ο.π., σελ. 51.

¹⁰³ Βλέπε σχετικά με το θέμα: Παπαθεοδώρου Π. Θεόδωρος, Αρτινοπούλου Βάσω, *Η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2006., Παπαθεοδώρου Π. Θεόδωρος, Αρτινοπούλου Βάσω, *Η σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας*, Αθήνα, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), 2004., Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, ο.π., σελ. 164-168.

¹⁰⁴ Τσιγκρή Α. Άγγελος, *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών. Έκθεση για την Ελλάδα*, ο.π., σελ. 22.

αναφορικά με το συγκεκριμένο έγκλημα και θεωρούν <<άβατο πεδίο>> κάθε συζήτηση, που σχετίζεται με την σεξουαλική σφαίρα της ιδιωτικής τους ζωής.¹⁰⁵

Επίσης βρέθηκε, ότι το έγκλημα του βιασμού αναφέρεται συχνότερα στους φίλους του θύματος, παρά στα μέλη της οικογένειάς του, καθώς τα θύματα είναι περισσότερο διστακτικά να ομολογήσουν τον βιασμό τους στην οικογένειά τους από φόβο, μήπως δεν γίνουν πιστευτά ή δεν λάβουν την απαραίτητη υποστήριξη. Ακόμη πιο διστακτικά είναι να καταγγείλουν το συμβάν στην αστυνομία¹⁰⁶, λόγω των γενικότερων αρνητικών παραστάσεων, που έχουν για την λειτουργία και την αποτελεσματικότητά της στον χειρισμό υποθέσεων βιασμού. Ενδιαφέρον ακόμη έχει να υπογραμμιστεί ότι στην νεοσυσταθείσα (2011) γραμμή SOS15900 της Γενικής Γραμματείας Ισότητας για γυναίκες-θύματα βίας, το 2013 από τις 5968 κλήσεις κακοποιημένων γυναικών, μόνο οι 88 ήταν κλήσεις καταγγελίας βιασμού (δηλ. 1,5%).¹⁰⁷ Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν την άποψη, ότι το θύμα αποτελεί σημαντικό παράγοντα ενεργοποίησης του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στις υποθέσεις βιασμού. Η πλειοψηφία των υποθέσεων, που δηλώθηκε ότι αναφέρθηκαν στην Αστυνομία, είχαν αναφερθεί με πρωτοβουλία του ίδιου του θύματος. Επίσης δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μεγάλο μέρος των βιασμών που έφτασαν στην καταδίκη των δραστών, ήταν βιασμοί τουριστριών στην ελληνική επαρχία, οι οποίες διέθεταν την τόλμη και την απαραίτητη απόσταση από την ελληνική κοινωνία, ώστε να καταγγείλουν το έγκλημα και να προχωρήσουν μέχρι τέλους στην επώδυνη δικαστική διαδικασία.¹⁰⁸ Αντίθετα, αναφορικά με τις εγχώριες υποθέσεις, βρέθηκε ότι από όσες αναφέρονται στην Αστυνομία, ελάχιστες καταλήγουν σε ποινικά δικαστήρια για να εκδικασθούν. Το αποτέλεσμα αυτό είναι ενδεικτικό του θεσμοποιημένου σεξισμού, που εφαρμόζεται και αναπαράγεται στα πλαίσια του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στις υποθέσεις βιασμού.

---

¹⁰⁵ Τσιγκρή Α. Άγγελος, *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών. Έκθεση για την Ελλάδα*, ο.π. σελ. 23.

¹⁰⁶ Ο βιασμός αποτελεί ένα από τα ελάχιστα αναφερόμενα εγκλήματα στην Αστυνομία. Το ποσοστό των βιασμών, που βρέθηκε από την έρευνα του Τσιγκρή Α. το 1998, ότι αναφέρονται στην Αστυνομία (μόλις 6%), δεν είναι από τα υψηλότερα της διεθνούς βιβλιογραφίας, αντίθετα αποτελεί ένα από τα μικρότερα, που έχουν καταγραφεί από την διεθνή θυματολογική έρευνα. Α. Άγγελος, *Χωρίς συναίνεση. Εγκληματολογική και νομολογιακή προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα*, ο.π. σελ. 57.

¹⁰⁷ Δελτίο Τύπου: 2 χρόνια Λειτουργίας της τηλεφωνικής γραμμής SOS15900, Αθήνα, Υπουργείο Εσωτερικών, Γενική Γραμματεία Ισότητας των φύλων, 2013, Φύλλο 735. Επίσης από τα περιστατικά γυναικών-θυμάτων βίας, που έλαβαν υποστήριξη από το <<Καταφύγιο Γυναίκας>> το 2012, η συντριπτική πλειοψηφία (81%) βιώνει παραπάνω από μια μορφές κακοποίησης, το 1% είχε την εμπειρία της σεξουαλικής παρενόχλησης, 1% βιώνει άλλη μορφή βίας (πχ. οικονομική εκμετάλλευση κτλ), 9% ψυχολογική βία και 8% σωματική κακοποίηση. Στατιστικά στοιχεία-Καταφύγιο Γυναίκας, 2012.

¹⁰⁸ Για παράδειγμα: Καταδικαστική Απόφ. 847/93, Μαγγανάς Δ. Αντώνιος, Λάζος Γρηγόριος, *Ο ποινικός Κώδικας για τον πολίτη. Μια επιλογή παραδειγμάτων*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1998, σελ. 345-346.

2)ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΣΤΟ ΘΥΜΑ

Η θέση του θύματος,και δη της γυναίκας-θύματος είναι εξαιρετικά δυσχερής.Έχει να αντιμετωπίσει,εκτός του ψυχικού πόνου από τον βιασμό,τον στιγματισμό από την κοινωνία,την απαξιωτική και καχύποπτη συμπεριφορά των διωκτικών αρχών,την δυσκολία απόδειξης της πραγματικής υπόστασης του εγκλήματος,τον κίνδυνο της συνήθως εκδηλούμενης κοινωνικής κριτικής,την πιθανή ματαίωση των προσδοκιών του για καταδίκη του δράστη και ηθική ικανοποίηση κα.Αν σε αυτά προστεθεί και η ψυχική και όχι μόνο ταλαιπωρία της ποινικής διαδικασίας,δεν μπορεί να θεωρηθεί υπερβολική η έκφραση,που χρησιμοποιήσαμε και παραπάνω,<<δεύτερη θυματοποίηση>>.Οι συνέπειες του βιασμού είναι σοβαρές έως και καταστροφικές για το θύμα,το οποίο ενδέχεται να μην ξεπεράσει ποτέ το τραυματικό περιστατικό και να αντιμετωπίσει έντονα κοινωνικά,οικογενειακά,εργασιακά,σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα.Αρκετά θύματα βιασμού έχουν οδηγηθεί ως και την αυτοκτονία και άλλα βρήκαν <<καταφύγιο>> στις ουσίες και τα φάρμακα.¹⁰⁹

Ο ψυχολογικός τραυματισμός του θύματος είναι τεράστιος.Αυτό το τραύμα μπορεί να περιλαμβάνει συναισθήματα θυμού,αντεκδίκησης,κατάθλιψη,εφιάλτες,τάσεις αυτοκτονίας και ένα πλήθος από άλλα συναισθηματικά και ψυχολογικά προβλήματα,τα οποία δεν παρουσιάζονται,τουλάχιστον τόσο συχνά,στα θύματα των άλλων εγκλημάτων βίας.Μια ομάδα ερευνητών υποστηρίζει πως το θύμα περνά δύο φάσεις μετά τον βιασμό.Η πρώτη φάση,που είναι και η πιο έντονη,περιλαμβάνει πολλές δυσλειτουργίες και αναστατώσεις στον τρόπο ζωής του θύματος του βιασμού (πχ.εξακολουθητικές αναπαραστάσεις του συμβάντος,μέσω εικόνων,αναμνήσεων και ονείρων,φοβίες συνδεδεμένες με τον βιασμό,όπως για παράδειγμα μη κυκλοφορία εκτός σπιτιού ή τις βραδινές ώρες,συναισθηματικές φορτίσεις,δυσκολίες στον ύπνο,εκρηκτικές αντιδράσεις κα.).Το κυρίαρχο συναίσθημα είναι ο φόβος.Φόβος αρχικά για αντίποινα του δράστη και έπειτα φόβος για τον κοινωνικό στιγματισμό.Η δεύτερη φάση περικλύει την απόφαση του θύματος να προσπαθήσει να ξαναδημιουργήσει την ζωή και την καθημερινότητά του,όπως πριν από το έγκλημα.¹¹⁰

Αντίθετα,σύμφωνα με μια άλλη μερίδα επιστημόνων,τα θύματα του βιασμού περνούν από τρεις φάσεις μετά την εμπειρία του εγκλήματος.Στο πρώτο στάδιο,όπως και στην παραπάνω θεώρηση,τα άτομα βρίσκονται σε συναισθηματική αναστάτωση.Όμως αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποφασίσουν να κρατήσουν κρυφό τον βιασμό τους,από την Αστυνομία και τους δικούς τους ανθρώπους.Στο στάδιο αυτό το θύμα αισθάνεται έντονη θλίψη και αγωνία.Έχει ανάγκη από κοινωνική υποστήριξη,η οποία όμως του λείπει γιατί χειρίζεται μόνο του την δυσάρεστη κατάσταση που έχει προκύψει.Στην δεύτερη φάση το θύμα προσπαθεί να ξεπεράσει την τραυματική εμπειρία του βιασμού,απωθώντας την εμπειρία αυτή στο υποσυνείδητο και

¹⁰⁹ Γεωργιακάκη Ε.Ε,*Βιασμός*,οπ.π.,σελ.25-26.

¹¹⁰European Union Agency for fundamental rights,*Violence against women:an EU-wide survey*,Luxemburg,Publications office of the European Union,2014,σελ.57.United Nations High Commissioner for Refugees,*Sexual and gender-based violence against refugees,returnees and internally displaced persons*,οπ.π.,σελ.21-22.

προσπαθώντας να επιστρέψει την φυσιολογική του ζωή. Στην Τρίτη φάση το θύμα αρχίζει να βιώνει συναισθήματα κατάθλιψης, αισθανόμενο την ανάγκη να μιλήσει για το περιστατικό. Στο στάδιο αυτό το θύμα αισθάνεται και έντονο θυμό συνάμα, τόσο για τον δράστη όσο και για τον εαυτό του, που επέτρεψε να συμβεί αυτό το αποτρόπαιο έγκλημα.

Αρκετά θύματα επιλέγουν να αντιμετωπίσουν μόνα τους την όλη κατάστασή τους και μπορεί για παράδειγμα να αποφασίσουν να μετακινηθούν σε νέα κατοικία ή να αλλάξουν νούμερο τηλεφώνου, αποφεύγοντας τις κοινωνικές επαφές. Άλλα θύματα προσπαθούν να επαναπροσδιορίσουν και να επαναχαρακτηρίσουν το τραυματικό περιστατικό, ελαχιστοποιώντας το συμβάν και προσπαθώντας να πεισθούν ότι δεν ήταν κάτι σοβαρό. Με αυτό τον τρόπο ορίζουν το γεγονός ως μη εγκληματικό και προσπαθούν να ανακτήσουν την χαμένη τους αυτοπεποίθηση ή χαμηλή αυτοεκτίμηση μετά τον βιασμό.¹¹¹

Μεγάλες όμως είναι οι επιπτώσεις στο θύμα και από κοινωνιολογικής σκοπιάς, εκτός της ψυχολογικής. Πολλοί ερευνητές έχουν αποδείξει ότι τα θύματα βιασμού αισθάνονται ενοχές για την θυματοποίησή τους, κατηγορούν τον εαυτό τους για το έγκλημα ή αισθάνονται φόβο ότι θα κατηγορηθούν από την οικογένειά τους ή ακόμη περισσότερο, από την αστυνομία. Ένας λόγος που θα μπορούσε να δικαιολογήσει τα συναισθήματα ενοχής που βιώνουν τα θύματα για τον βιασμό τους, είναι ότι οι γυναίκες έχουν κοινωνικοποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να παίρνουν επάνω τους ολόκληρη την ευθύνη της θυματοποίησης τους, ιδιαίτερα στην περίπτωση του βιασμού. Από μια έρευνα, πάνω σε ένα δείγμα ενήλικων θυμάτων βιασμού, βρέθηκε ότι τα θύματα λίγες μέρες μετά την θυματοποίηση τους, αυτόενοχοποιούνται για τον βιασμό τους και αποδίδουν τις ευθύνες, τόσο στον εαυτό τους όσο και σε ορισμένους εξωγενείς παράγοντες. Η τάση αυτοενοχοποίησης του θύματος, συνδέεται με την αυξανόμενη ψυχολογική πίεση που βιώνει το θύμα μετά τον βιασμό του και αποτελεί μια διαδικασία δικαιολόγησης και ερμηνείας του εγκληματολογικού περιστατικού.¹¹²

Η άποψη ότι το θύμα ευθύνεται για τον βιασμό του είναι ευρέως διαδεδομένη, τόσο στην συνείδηση του μέσου πολίτη όσο και μεταξύ των επίσημων φορέων του κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Η άποψη αυτή τείνει να γίνει κυρίαρχη και σε αυτό συμβάλλει και η θεωρητική κάλυψη, που της προσφέρει ο χώρος της θυματολογίας. Σύμφωνα με τις απόψεις αυτού του χώρου, τα θύματα σεξουαλικής βίας έχουν ποσοστά ευθύνης για την θυματοποίηση τους. Η έννοια αυτή είχε ως αποτέλεσμα την μεταφορά του στιγματισμού από τον δράστη στο θύμα και την ταυτόχρονη δικαιολόγηση του φαινομένου της σεξουαλικής βίας, μέσω της ενοχοποίησης του θύματος.

Κατά αυτόν τον τρόπο, το επιστημονικό ενδιαφέρον μετακινήθηκε από την μελέτη του δράστη στην εξέταση της πρόκλησης του θύματος και στη σχέση γνωριμίας που υπάρχει ανάμεσα στον δράστη και στο θύμα. Το πλαίσιο αυτό είχε σημαντικές επιδράσεις στο θύμα σεξουαλικής βίας. Πιο

---

¹¹¹European Union Agency for fundamental rights, *Violence against women: an EU-wide survey*, ο.π., σελ. 58., United Nations High Commissioner for Refugees, *Sexual and gender-based violence against refugees, returnees and internally displaced persons*, ο.π., σελ. 22-25.

¹¹²Τσιγκρής Α. Αγγελος *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, ο.π., σελ. 205-206.

συγκεκριμένα είχε ως αποτέλεσμα τον επιπρόσθετο στιγματισμό του θύματος και την εναλλαγή του ρόλου του με αυτόν του δράστη. Έτσι το κοινό τείνει να αντιμετωπίζει τα θύματα εγκληματικών πράξεων ως υπεύθυνα για την μοίρα τους και να τα αγνοεί, είτε γιατί τα αντιμετωπίζει σαν <<τους ηττημένους>> ενός κοινωνικού <<παιχνιδιού>>, είτε λόγω του φόβου της ενοχοποίησης από την συναναστροφή μαζί τους. Όλη αυτή η κοινωνική απόρριψη που βιώνει τόσο έντονα το θύμα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός κλίματος σιωπής και τη μη καταγγελία του εγκλήματος από το θύμα στην αστυνομία. Το θύμα φοβάται και αποθαρρύνεται από τον ενδεχόμενο στιγματισμό και την επακόλουθη κοινωνική του απομόνωση.¹¹³

Επίσης, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι σημαντική ευθύνη, τόσο στις αρνητικές κοινωνικές συνέπειες που βιώνει το θύμα μετά τον βιασμό, όσο και στην μη-καταγγελία του εγκλήματος από τα θύματα, έχουν οι διωκτικές αρχές. Οι παραστάσεις που έχει το θύμα για την λειτουργία και αποτελεσματικότητα της αστυνομίας και για το ποινικό σύστημα, είναι ένας ακόμα καθοριστικός λόγος καταγγελίας ή μη καταγγελίας του εγκλήματος του βιασμού. Στις περιπτώσεις που το θύμα βιασμού έχει θετικές παραστάσεις για την αστυνομία και το ποινικό σύστημα γενικότερα και οι παραστάσεις αυτές έχουν διαμορφωθεί από προσωπικές εμπειρίες, είναι πιθανότερο να καταγγείλει το έγκλημα. Όμως, τα περισσότερα θύματα βιασμού επειδή θυματοποιούνται για πρώτη φορά, δεν αντλούν τις παραστάσεις τους από προσωπικές εμπειρίες, αλλά από τις εμπειρίες άλλων θυμάτων, τρίτων ατόμων, καθώς και από ανακοινώσεις των μέσων ενημέρωσης. Προκειμένου το θύμα να λάβει την απόφαση για καταγγελία του βιασμού, θα στηριχθεί στις προσδοκίες και τα πιστεύω του σχετικά με τον τρόπο που θα το αντιμετωπίσει η αστυνομία, οι δικηγόροι και οι δικαστές. Η προβλεπόμενη από το θύμα καθυστέρηση της δίκης μπορεί να το οδηγήσει στην απόφαση να μην καταγγείλει το έγκλημα. Έχει αποδειχθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών πιστεύει ότι η αστυνομία είναι αναποτελεσματική στο χειρισμό υποθέσεων βιασμού και ότι τα αποτελέσματα της αναφοράς του βιασμού είναι σε γενικές γραμμές αρνητικά για το θύμα του εγκλήματος.¹¹⁴

Ειδικά στον ελλαδικό χώρο, η δίωξη του εγκλήματος του βιασμού προσκρούει σε πολλά εμπόδια, με πρώτιστο την οργάνωση και την λειτουργία του αστυνομικού και δικαστικού συστήματος της χώρας, τα οποία δεν είναι προσαρμοσμένα και καταλλήλως ενημερωμένα ή καταρτισμένα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του βιασμού. Έτσι, εκτός από τις άμεσες συνέπειες του εγκλήματος, το θύμα υφίσταται και τις έμμεσες συνέπειες του κινδύνου κοινωνικού εξευτελισμού. Η διαδικασία αυτή ενέχει τον κίνδυνο μιας δευτερογενούς θυματοποίησης από το δικαστήριο. Οι ψυχοκοινωνικές επιβαρύνσεις του θύματος επεκτείνονται και κατά την καταγγελία και απονομή της δικαιοσύνης, κατά την διάρκεια της οποίας τα θύματα υποχρεούνται, όχι μόνο να αναβιώσουν τις τραυματικές εμπειρίες του βιασμού, αλλά και να απαντήσουν σε ταπεινωτικές συνήθως ερωτήσεις του δικαστηρίου και της υπεράσπισης, καθώς και να δώσουν πειστικές απαντήσεις, ώστε να τεκμηριώσουν την απουσία συναίνεσής τους στο έγκλημα. Όπως γίνεται αντιληπτό, οι τέτοιου τύπου

¹¹³ Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, ο.π., σελ.175-177.

¹¹⁴ Τσιγκρής Α.Αγγελος, *Βιασμός: Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση των παραγόντων αναφοράς του στην αστυνομία*, ο.π., σελ-74-84.

διαδικασίες είναι εξαιρετικά ψυχοφθόρες, ειδικά σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου τα στερεότυπα του φύλου στην έκφραση της σεξουαλικότητας, είναι πολύ ισχυρά ακόμη. Καλλιεργείται εντέχνως η εντύπωση ότι τα θύματα προκάλεσαν τον βιασμό τους, γεγονός που άλλωστε ελαφρύνει τις κατηγορίες, που αντιμετωπίζουν οι δράστες.¹¹⁵ Τα θύματα απειλούνται με κοινωνική περιθωριοποίηση, αν παρά τις κοινωνικές πιέσεις, συνεχίσουν να υποστηρίζουν την καταγγελία τους.¹¹⁶

---

¹¹⁵ Επιστημονικά βέβαια έχει διατυπωθεί το ερώτημα, εάν η έλλειψη μιας ελαφρυντικής περίπτωσης θεμελιώνει αυτόματα μια επιβαρυντική περίπτωση και αντίστροφα. Το πρόβλημα της σχέσης αλληλοαποκλεισμού δυο εννοιών, τίθεται στην δικαστική επιμέτρηση της ποινής. Βλέπε περισσότερα για το θέμα: Γιαννούλης Γεώργιος, <<Ενάντιες και αντιφατικές έννοιες/κρίσεις στο Ποινικό Δίκαιο: Μια διαχρονική εστία δογματικών προβλημάτων>>, *Ποινικά Χρονικά*, 2013, σελ. 647-648.

¹¹⁶ Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, ο.π., σελ. 179-180.

3)ΣΥΖΥΓΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

<<Στο γάμο ο πιο αδύναμος,ο πιο ανόητος,ο πιο ασήμαντος άνδρας στον κόσμο λαμβάνει το δικαίωμα να βιάζει,να χτυπά>>.

Virginia Woolf

Ο συζυγικός βιασμός αποτελεί στις μέρες μας μια από τις πιο ειδηχθείς εκφάνσεις του φαινομένου τις ενδοοικογενειακής βίας,εντασσόμενος στο γενικότερο πλαίσιο κακοποίησης των γυναικών. Αποτελεί επίσης την πιο δύσκολα αποδείξιμη μορφή βιασμού στο ποινικό σύστημα,διότι συγκεντρώνει ένα,κατά κάποιον τρόπο,<<οξύμωρο σχήμα>> εννοιών στην σύνθεσή του,αυτές του συζύγου από την μία και του βιασμού από την άλλη.Συνεπώς τα θύματα αντιμετωπίζονται,κατά την διάρκεια των ισχυρισμών-καταγγελιών τους,ακόμη πιο καχύποπτα από τις διοικητικές αρχές.Μέχρι και πριν το 2006,όπότεν με το ν.3500/2006,όπως αναφέρθηκε και παραπάνω,αφαιρέθηκε ο όρος <<εξώγαμη>> από την συνουσία στον βιασμό,ο νομοθέτης δεν αναγνώριζε αυτή την σεξουαλική μορφή κακοποίησης στα πλαίσια του γάμου,ποινικοποιώντας μονάχα τον εξαναγκασμό σε εξώγαμη συνουσία.Γίνεται λοιπόν αντιληπτό το κοινωνικά διοχετευμένο πρότυπο των συζυγικών καθηκόντων,που πρέπει να τελεί η γυναίκα ως παντρεμένη,αδιαφορώντας για την θέληση της και την κατάφορη ψυχική,σεξουαλική και σωματική κακοποίηση εις βάρος της.Στην εποχή μας το εν λόγω πρόβλημα βρίσκεται σε έξαρση,ειδικότερα υπό την σκέπη της οικονομικής κρίσης,των οικονομικών προβλημάτων και της ανεργίας που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες,τα οποία θεωρούνται βασικοί παράγοντες ή ακόμα και δικαιολογία για την εμφάνιση βίαιης συμπεριφοράς στα ζευγάρια και ειδικότερα του άνδρα.¹¹⁷Ωστόσο σίγουρα αυτό το πρόβλημα δεν προέκυψε

117

Στην πρώτη επιδημιολογική έρευνα σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα,που διεξήχθη με πρωτοβουλία του ΚΕΘΙ το 2003,βλέπουμε ότι υπάρχουν διαφορές σε σχέση με σήμερα,αναφορικά με τις διενέξεις ανάμεσα στα ζευγάρια.Ειδικά στα θέματα διαχείρισης των οικονομικών του σπιτιού,το 79,4% απάντησε ότι δεν υπάρχουν προστριβές για το συγκεκριμένο θέμα,ενώ από το 20,4% που δήλωσε ότι παρουσιάζονται διενέξεις,το 57,6% πιστεύει ότι ευθύνονται και οι δυο σύζυγοι/συντρόφοι.Καθίσταται λοιπόν αντιληπτή η διαφορά με την σημερινή οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα και με τις διενέξεις που δημιουργούνται ανάμεσα στους συντρόφους περί οικονομικών,εργασιακών και άλλων τέτοιου είδους ζητημάτων.,Αρτινοπούλου Βάσω,Φαρσεδακης Ιακωβος (Διευθ.), *Ενδοοικογενειακή βία κατά των*

ξαφνικά μόνο τα τελευταία χρόνια.Ανέκαθεν σε όλες σχεδόν τις ανθρώπινες κοινωνίες η γυναίκα βρισκόταν κάτω από τον ζυγό του άνδρα,ο οποίος μέσα από τον θεσμό του γάμου μπορούσε να έχει το αδιαμφισβήτητο δικαίωμα να διαπράττει κάθε είδους βιαιότητα,καθιστώντας την σύζυγο θύμα,χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο να κατηγορηθεί και να διωχθεί ποινικά.¹¹⁸

Πριν από την δεκαετία του 1970 ο συζυγικός βιασμός ήταν έννοια ακατανόητη και σχεδόν ανύπαρκτη.Κανένας νόμος σε καμία χώρα δεν τον αναγνώριζε ως ποινικό αδίκημα,αλλά και τα ίδια τα θύματα μερικές φορές δεν συνειδητοποιούσαν τί πραγματικά τους συνέβαινε.Μετά το 1970,μέλη του γυναικείου κινήματος έφεραν στο προσκήνιο το πρόβλημα,αυξάνοντας την ευαισθησία των γυναικών και της κοινωνίας στο σύνολό της,τόσο για την σωματική όσο και για την σεξουαλική συζυγική κακοποίηση.¹¹⁹ Σύμφωνα με στοιχεία,ο συζυγικός βιασμός ποινικοποιείται στην Γερμανία,την Μεγάλη Βρετανία,την Ιταλία,την Γαλλία,την Ισπανία,την Πορτογαλία,την Φιλανδία,τη Δανία,τη Νορβηγία,τη Σουηδία,την Αυστραλία,τον Καναδά¹²⁰,τις ΗΠΑ (το 1993 και στις 50 πολιτείες),τη Νέα Ζηλανδία,την Πολωνία και την Ιαπωνία.¹²¹Αντίθετα σε χώρες,όπως η Νιγηρία,η Αίγυπτος,η Ινδία και το Πακιστάν,ο βιασμός στον γάμο δεν θεωρείται έγκλημα και η γυναίκα αντιμετωπίζεται ως περιουσία του συζύγου της.¹²²Βέβαια σε αυτές τις χώρες και

γυναικών:Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα,οπ.π.,σελ.61-62.,Αρτινοπούλου Βάσω,Ενδοοικογενειακή κακοποίηση γυναικών,οπ.π.,σελ.104.

¹¹⁸ Παπαδομαρκάκη Ελένη,<<Κακοποίηση γυναικών από τον σύζυγο:το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού>>,Γιωτάκος Ορέστης,Πρεκατέ Βικτώρια (Επιμ.),Σεξουαλική Κακοποίηση.Μυστικό;Όχι πια!,Αθήνα,Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα,2006,σελ.229.

¹¹⁹ Από τις πρώτες υποθέσεις συζυγικού βιασμού,που είδε το φως της δημοσιότητας,ήταν εκείνη της Bobbit Lorena,τον Ιούνιο του 1993,στην Βιρτζίνια των ΗΠΑ.Η Lorena αποφάσισε να τιμωρήσει τον άνδρα της για τα χρόνια σεξουαλικής κακοποίησης που είχε βιώσει μαζί του,κόβοντας τα γεννητικά του όργανα,ενώ αυτός κοιμόταν.Η ίδια κατηγορήθηκε για την πράξη της αλλά στην συνέχεια αθωώθηκε με την αιτιολογία του ακαταλόγιστου και υποχρεώθηκε να περάσει ένα σύντομο χρονικό διάστημα σε ψυχιατρική κλινική.,Παπαδομαρκάκη Ελένη,<<Κακοποίηση γυναικών από τον σύζυγο:το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού>>,οπ.π.,σελ.230.

¹²⁰Το θέμα αυτό προκάλεσε πολλές συζητήσεις στον Καναδά.Έπρεπε ή όχι να αναγνωρισθεί ο βιασμός μεταξύ συζύγων;Βέβαια υπήρχαν ανησυχητικές στατιστικές όσο αφορά στην βία των ανδρών κατά των γυναικών.Σε μια έρευνα στο Quebec,σχετική με τα αίτια του διαζυγίου,αποδείχτηκε πως στο 30% των περιπτώσεων η αιτία ήταν η φυσική σκληρότητα του άνδρα.Και ναι μεν τα θύματα μπορούσαν να καταγγείλουν τους συζύγους για σωματικές βλάβες,αλλά τα αποδεικτικά προβλήματα ήταν τέτοια και οι ποινές τόσο μηδαμινές,που σπάνια οι γυναίκες ζητούσαν την εφαρμογή του ποινικού νόμου.Προτιμούσαν λοιπόν να υπομένουν ορισμένες καταστάσεις,λόγω της οικονομικής τους εξάρτησης από τους άνδρες τους και κυρίως για να διατηρήσουν την οικογενειακή ενότητα.Μπροστά σε αυτή την ανησυχητική κατάσταση ο Καναδός νομοθέτης,υπο την επήρεια της πίεσης των φεμινιστικών κινήματων,προτίμησε την λύση να θεωρήσει σαν έγκλημα την σεξουαλική επίθεση μεταξύ συζύγων,με το άρθρο 246.8 Καν.ΠΚ.Οι συνέπειες του νέου νόμου ήταν ότι συνεπάγεται δύσκολα αποδεικτικά προβλήματα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μερικές περιπτώσεις σαν όπλο εκβιασμού.,Μαγγανάς Δ.Αντώνιος,Θέματα εγκληματολογικά και Ποινικού Δικαίου,Αθήνα,Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2004,σελ.201.

¹²¹ Περισσότερα για το θέμα του συζυγικού βιασμού σε Γερμανία,Ολλανδία,Ελβετία και Τουρκία βλέπε:Benninger-BudelCarin,LacroixAnne-Laurence,*Violenceagainstwomen.Areport*,WorldOrganisationagainstTorture,σελ.107.

¹²²Περισσότερα για το θέμα του συζυγικού βιασμού σε Αφρική,Πακιστάν,Αίγυπτο,Σουδάν,Ζιμπάμπουε,Ταϊλάνδη,Ινδία,Μαλαισία,Φιλιππίνες,Βολιβία,Χιλή,Μεξικό,Ιράν και Τανζανία,βλέπε:Benninger-BudelCarin,LacroixAnne-Laurence,*Violenceagainstwomen.Areport*,οπ.π.,σελ.104-106,108.,Πιο εξειδικευμένα για την σεξουαλική κακοποίηση και τον βιασμό στην Τανζανία,βλέπε: HumanRightsWatch,*Seekingprotection.AddressingsexualanddomesticviolenceinTanzania'srefugeecamps*,NewYork,200

ιδιαιτέρως στις ασιατικές, στην διαμόρφωση πάγιων κοινωνικών απόψεων, νόμων και κανόνων διαδραματίζει εντονότατο και καθοριστικό ρόλο ο θρησκευτικός παράγοντας, αφήνοντας εκτός κάθε μορφή εκσυγχρόνησης, προόδου και πάλης ενάντια στην βία κατά των γυναικών.¹²³

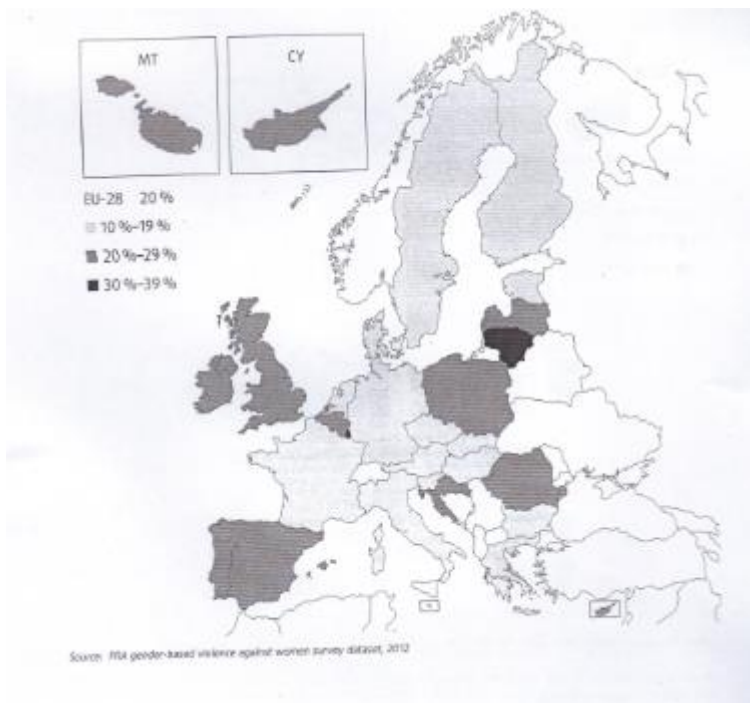
Ως συζυγικός βιασμός (marital rape) ορίζεται ο καταναγκασμός για συμμετοχή στην σεξουαλική διαδικασία, καθώς και για την υιοθέτηση τρόπων σεξουαλικής συμπεριφοράς, όχι μόνο μη αποδεκτών, αλλά και απωθητικών για την γυναίκα. Πρόκειται για κάθε ανεπιθύμητη συνουσία ή διείσδυση, που υλοποιείται με την επιβολή ή απειλή βίας ή όταν η σύζυγος είναι ανίκανη να συναινέσει σε αυτήν. Πρόκειται για μια κτηνώδη πράξη, που λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο μιας καταστρεπτικής σχέσης. Ο συζυγικός βιασμός συχνά συνοδεύεται από οργή και ζήλια του δράστη προς το θύμα, κριτική για την ερωτική του συμπεριφορά, σωματική, λεκτική και ψυχική βία αλλά και εξευτελισμό της γυναικείας φύσης. Για αυτό και ο βιασμός στα πλαίσια του γάμου δεν είναι πράξη που συμβαίνει μόνο μια φορά, αφού συνήθως επαναλαμβάνεται πολύ συχνά και διαρκεί χρόνια. Ο συζυγικός βιασμός μαζί με τον <<βιασμό του ραντεβού>> (daterape), αναφέρονται συχνά από επιστημονικές ομάδες, ως <<κρυμμένοι βιασμοί>>, καθώς είναι λιγότερο πιθανό να ληφθούν σοβαρά υπόψη και να καταγγελλθούν, αλλά και όταν ακόμα καταγγέλλονται, σπάνια οι δράστες οδηγούνται στην φυλακή.¹²⁴

0,σελ.40-43,46-50.,Πιο εξειδικευμένα για την σεξουαλική κακοποίηση και τον βιασμό στην Χιλή,βλέπε:SaezPaula, CartesAlejandro, <<Domestic violence: Aggression against women in Chile>>, BrandtDon (Επιμ.), *Violence against women: From silence to empowerment.*, WorldVision, 2006,σελ.17-24.

¹²³Βλέπεπερισσότεραγιατοθέμα:Bradley Tamsin, <<Religion as a bridge between theory and practice in work on violence against women in Rajasthan>>, Branton Norma (Επιμ.), *Journal of gender studies. An international forum for the debate on gender in all fields of study*, ΧΤ, ΕκδόσειςRoutledge Taylor & Francis Group,σελ.361-373.

¹²⁴Παπαμιχαήλ Στέλλα, <<Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών>>, Παπαχριστόπουλος Νικόλαος, Σαμαρτζής Κυριακής (Επιμ.), *Οικογένεια και νέες μορφές συλλογικότητας*, Πάτρα, Εκδόσεις Orpoptuna, 2009,σελ.192, Παπαδομαρκάκη Ελένη, <<Κακοποίηση γυναικών από τον σύζυγο: το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού>>, οπ.π., 230-231., Σκλάβου Κωνσταντίνα, *Ενδοοικογενειακή βία και κοινωνική ένταξη αλλοδαπών γυναικών*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,σελ.70., Σε μια έρευνα δείγματος 930 γυναικών στον Σαν Φρανσίσκο των ΗΠΑ το 1990, διαπιστώθηκε ότι το πιο συχνά αναφερόμενο είδος σεξουαλικής επίθεσης ήταν ο συζυγικός βιασμός με ποσοστό 8%, σε αντίθεση με ένα 3% που είχε υποστεί βιασμό από έναν άγνωστο. Οι αριθμοί αυτοί είχαν υπολογιστεί για όλες τις γυναίκες του δείγματος, ακόμη και για εκείνες που ήταν ανύπαντρες. Αν υπολογιστεί λοιπόν ο αριθμός μόνο εκείνων που είχαν παντρευτεί (δηλ.644), το 14% είχε υποστεί βιασμό ή απόπειρα βιασμού από πρώην ή νυν σύζυγο. Σε παρόμοια αποτελέσματα είχε καταλήξει έρευνα σε 326 γυναίκες στην Βοστώνη των ΗΠΑ το 1985, κατά την οποία το 10% των παντρεμένων γυναικών ανέφερε σεξουαλική επίθεση από τον σύζυγο, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό επίθεσης από άγνωστο ήταν 3%. Παπαδομαρκάκη Ελένη, <<Κακοποίηση γυναικών από τον σύζυγο: το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού>>, οπ.π.,σελ.232.

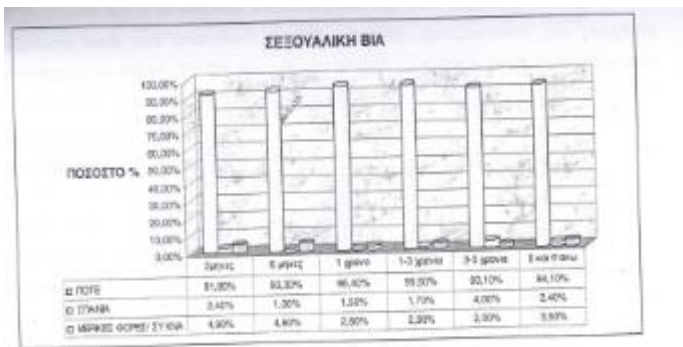

Παράδειγμα των παραπάνω στοιχείων αποτελεί μια έρευνα, που διεξήχθη από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2013. Στην εικόνα φαίνεται το ποσοστιαίο αποτέλεσμα των θυμάτων σεξουαλικής βίας από σύντροφο/σύζυγο, τα οποία απάντησαν ότι μόνο το σοβαρότερο από τα συμβάντα σεξουαλικής βίας, αναφέρθηκε στην αστυνομία. Παρατηρείται βέβαια, σε κάποια κράτη-μέλη, που έχουν συγκριτικά χαμηλά ποσοστά συντροφικής/συζυγικής βίας, να έχουν παράλληλα σχετικά μεγάλα ποσοστά συμβάντων, που είδαν το φως της Αστυνομίας. Αυτό το φαινόμενο εξηγείται από μερίδα αναλυτών από το γεγονός ότι οι ερωτηθέντες της έρευνας θέλησαν να αποκαλύψουν μόνο τα δικαίως πολύ σοβαρά περιστατικά σεξουαλικής συντροφικής βίας, που είναι και πάντα πιθανότερα να φτάσουν στην Αστυνομία.¹²⁵

Σύμφωνα πάντα με την παραπάνω έρευνα, βρέθηκε πως το 5% (1 στις 20) των γυναικών έχουν υποστεί βιασμό από την ηλικία των 15 ετών είτε από σύντροφο/σύζυγό τους είτε από άγνωστο (ενώ το 6% έχει βιώσει απόπειρα βιασμού). Αν υπολογιστεί ο αριθμός των γυναικών από 18-74 ετών στα 28 κράτη-μέλη της ΕΕ, τότε το παραπάνω ποσοστό μεταφράζεται σε περίπου 9 εκατομμύρια γυναίκες. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, το 0,8% των γυναικών (18-74 ετών) είχαν βιώσει το έγκλημα του βιασμού τους τελευταίους 12 μήνες, το οποίο ποσοστό υπολογίζεται σε 1,5 εκατομμύρια γυναικών, που είχαν βιασθεί στην ΕΕ μέσα σε ένα χρόνο.¹²⁶

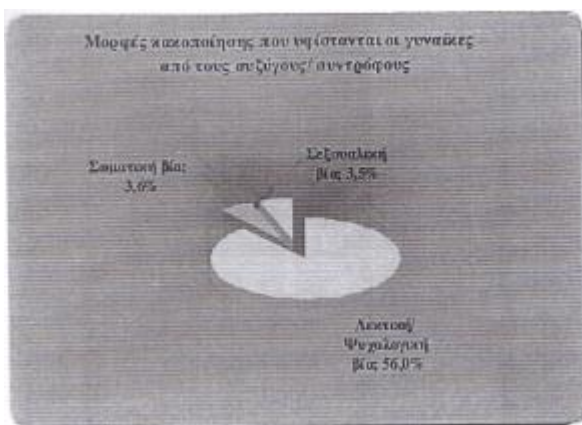
¹²⁵European Union Agency For Fundamental Rights, *Violence against women: an EU-wide survey*, ο.π., σελ. 62.

¹²⁶European Union Agency For Fundamental Rights, *Violence against women: an EU-wide survey*, ο.π., σελ. 41.

Στην πρώτη επιδημιολογική έρευνα για την ενδοοικογενειακή βία στην Ελλάδα, που διεξήχθη με πρωτοβουλία του ΚΕΘΙ το 2003, βρέθηκε ότι το 90-95% των γυναικών απάντησαν πως δεν έχουν δεχθεί ποτέ σεξουαλική βία από τον σύντροφο/σύζυγό τους. Ενώ μόνο το 2-4% δήλωσε πως έχει υποστεί σεξουαλική βία από τον σύντροφο/σύζυγό τους μερικές φορές ή/και συχνά.¹²⁷

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 1200 γυναίκες, ηλικίας 18-60 ετών, κάτοικοι αστικών, ημιαστικών κέντρων και αγροτικών περιοχών, σε πανελλαδικό επίπεδο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας, το 56% των ερωτώμενων βίωσε ψυχολογική ή λεκτική βία, το 3,6% έχει υποστεί σωματική βία και το 3,5 εξαναγκάζεται σε σεξουαλική επαφή. Επιπλέον το 23,6% των γυναικών δήλωσε ότι γνωρίζει κάποια γυναίκα από το συγγενικό ή φιλικό περιβάλλον, που έχει υποστεί ή υφίσταται βία από τον σύζυγο ή σύντροφό της.

128

¹²⁷ Αρτινοπούλου Βάσω, Φαρσεδακης Ιακωβος (Διευθ.), *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών: Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα*, ο.π., σελ.107.

¹²⁸ Αρτινοπούλου Βάσω, Φαρσεδακης Ιακωβος (Διευθ.), *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών: Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα*, ο.π., σελ.77, Αρτινοπούλου Βάσω, *Ενδοοικογενειακή κακοποίηση γυναικών*, ο.π., σελ.114.

Επίσης, το 2005 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO, 2005) μετά από ανασκόπηση ερευνών σε 35 χώρες, κατέδειξε πως το 10%-52% των γυναικών του δείγματος της έρευνας δήλωσε πως έχει κακοποιηθεί σωματικά από τον σύντροφο/σύζυγο, ενώ το 10%-30% των γυναικών του δείγματος δήλωσε πως έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά από τον σύντροφο/σύζυγο.¹²⁹

Ο συζυγικός βιασμός, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί μια κοινωνική πραγματικότητα, που ακόμη δεν έχει γίνει αποδεκτή και κατανοητή από την κοινωνία. Ο ίδιος ο νόμος σε πολλές χώρες, αλλά και η κοινωνική αντίληψη, συμπίπτουν ως προς το ότι ένας σύζυγος δεν μπορεί να βιάσει την γυναίκα του, διότι η σεξουαλική συνένωση των συντρόφων αποτελεί μέρος του συμβολαίου γάμου. Πολλές γυναίκες αισθάνονται ενοχές όταν αρνούνται ή αντιστέκονται στην σεξουαλική επαφή με τον σύντροφό τους και θεωρούν υποχρέωσή τους να ικανοποιούν τις σεξουαλικές τους επιθυμίες. Όταν ο σεξουαλικός εξαναγκασμός μπορεί να προκύψει χωρίς την άσκηση σωματικής βίας αλλά υπό την απειλή αυτής, τότε υπεισέρχεται η συναισθηματική βία. Η πολυγαμία ή η απειλή απιστίας αποτελούν ισχυρές μεθόδους σεξουαλικού εξαναγκασμού σε πολλούς γάμους και σχέσεις, όπου υπάρχει κακοποίηση. Μερικά επιστημόνων διακρίνει τρεις τύπους συζυγικού βιασμού: 1) τον βιασμό συνοδευόμενο από σωματική κακοποίηση, 2) τον βιασμό χωρίς σωματική κακοποίηση, 3) τον βιασμό λόγω εμμονής με την σεξουαλική επαφή και σαδιστικών τάσεων.¹³⁰

Αναζητώντας τα αίτια εκδήλωσης βίας από τους άνδρες στις συντρόφους τους, αλλά και σκιαγραφώντας το προφίλ του βιαστή συζύγου, παρατηρούνται αρκετοί ψυχοκοινωνιολογικοί παράγοντες εμφάνισης του φαινομένου. Οι παράγοντες αυτοί συγκλίνουν μέσα από τις έρευνες στο εξής προφίλ του δράστη: άσχημα παιδικά βιώματα/τραύματα του δράστη, πίστη στον στερεότυπο ιεραρχικό ρόλο των ανδρών μέσα στην οικογένεια, στην υπεροχή του ανδρικού φύλου και στην κατωτερότητα του γυναικείου, συστηματική χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών ή αλκοόλ, οικονομικά προβλήματα και ανεργία σε συνδυασμό με το άγχος της καθημερινότητας και τις κοινωνικές πιέσεις, παρουσίαση διπλής/διχασμένης προσωπικότητας (ψυχολογικές διαταραχές)¹³¹, διέξοδος στην σεξουαλική βία της συζύγου του ως προσπάθεια επιβολής και ανύψωσης της χαμηλής αυτοεκτίμησής του, ελλείψεις επικοινωνιακές δεξιότητες και αδυναμία συνδιαλλαγής με ίσους όρους με την σύζυγό του (για αυτό και καταφεύγει στην βία), εμπειρίες απόρριψης και υποβάθμισης μέσα σε ένα σύγχρονο ανταγωνιστικό κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον, χρήση του βιασμού ως μορφή

¹²⁹ Βλέπε περισσότερα: <http://www.who.int/en/>

¹³⁰ Παπαμιχαήλ Στέλλα, <<Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών>>, οπ.π., σελ. 192-193., Παπαδομαρκάκη Ελένη, <<Κακοποίηση γυναικών από τον σύζυγο: το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού>>, οπ.π. σελ. 232-233., YlloKersti, <<The silences surrounding sexual violence. The issue of marital rape and the challenges it poses for the Duluth Model>>, Shepard F. Melanie, Pence L. Ellen (Επιμ.), *Coordinating community responses to domestic violence. Lessons from Duluth and Beyond*, XT, Sage Publications, σελ. 233-235.

¹³¹ Πολλοί μελετητές του φαινομένου συγκλίνουν σε αυτό το σημείο στην άποψη, ότι η πλειονότητά των θεραπευτικών προγραμμάτων της πολιτείας αναφέρονται και απευθύνονται στην κακοποιημένη γυναίκα ως θύμα μιας βίαιης σχέσης, που έχει ανάγκη υποστήριξης, παραβλέποντας ότι και ο άνδρας-βιαστής χρειάζεται ψυχολογική παρακολούθηση. Είναι λάθος ο δράστης να θεωρείται αποκλίνον στοιχείο της κοινωνίας και να αποβάλλεται αβίαστα από αυτήν., Παπαδομαρκάκη Ελένη, <<Κακοποίηση γυναικών από τον σύζυγο: το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού>>, οπ.π., σελ. 249.

τιμωρίας της σύζυγου του,θεώρηση της σεξουαλικής επαφής με την σύζυγο ως αναφαίρετο και αναμφισβήτητο δικαίωμά του κα.¹³²

Προχωρώντας στο προφίλ της σεξουαλικά κακοποιημένης γυναίκας,οι έρευνες έχουν αποφανθεί τα εξής χαρακτηριστικά:υποτίμηση τους εαυτού της,χαμηλή αυτοεκτίμηση,βασίζει το συναίσθημα της αυτό-αξίας στην ικανότητα να αποτελεί το αποδεκτά κοινωνικό πρότυπο μητέρας και σύζυγου,συναίσθημα αυτοενοχοποίησης για την βίαια συμπεριφορά του σύζυγου της,εκδήλωση παθητικότητας για την κατάσταση και αδυναμία αντίδρασης,έλλειψη ενημέρωσης και γνώσης για αυτό το σεξουαλικό έγκλημα,οικονομικά εξαρτημένη από το σύζυγό της,έλλειψη υποστήριξης της από την οικογένεια,κοινωνικούς φορείς,την αστυνομία και το νόμο,συστηματικός φόβος για την αποφυγή του στίγματος θυματοποίησης από την κοινωνία,θρησκευτικοί και κοινωνικά στερεοτυπικοί λόγοι που την εμποδίζουν να χωρίσει,ύπαρξη παιδιών στον γάμο κα.¹³³

---

¹³²Παπαδομαρκάκη Ελένη,<<Κακοποίηση γυναικών από τον σύζυγο:το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού>>,οπ.π.,σελ.237.

¹³³ Παπαδομαρκάκη Ελένη,<<Κακοποίηση γυναικών από τον σύζυγο:το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού>>,οπ.π.,σελ.238-239.

4) Ο ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΑΞΗ

<<Κυκλοφορούν ελεύθεροι οι 6 στους 10 βιαστές>>

Α.Τσιγκρής,Τα Νέα,29-10-1996.

Έχοντας αναλύσει νωρίτερα τις πιο σημαντικές πτυχές και εκφάνσεις του εγκλήματος του βιασμού αλλά και των θυμάτων και δραστών του,καθίσταται αυτό το κεφάλαιο το πιο σημαντικό σημείο της ανάλυσης,καθώς αποτελεί το συμπέρασμα της έρευνας.Πώς αντιμετωπίζεται το έγκλημα του βιασμού από την ποινική δικαιοσύνη και τις διοικητικές αρχές,γιατι φτάνει να καταδικάζεται μικρός αριθμός δραστών,επιτυγχάνεται ο ουσιαστικός σκοπός του νόμου και τελικά τι συμβαίνει στην πράξη;Αποτρέπεται και καταπολεμάται ή διαιωνίζεται η εμφάνιση του εγκλήματος;Ποιοι επιμέρους παράγοντες δεν εξυπηρετούν την αποτελεσματικότητα του νόμου;Σε όλα αυτά τα ερωτήματα προσπαθεί να απαντήσει και συνολικά,αλλά και μέσα από αυτό το υποκεφάλαιο,η εργασία.Οι απαντήσεις των ερωτημάτων καθίστανται δύσκολες για τους ερευνητές,αφού το έγκλημα του βιασμού παρουσιάζει πολλές ιδιαιτερότητες αναφορικά με την ποινική του σταδιοδρομία και τον ιδιαίτερο τρόπο ποινικής αποκωδικοποίησής του.Η πλειοψηφία των ερευνών συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι το ποινικό σύστημα χαρακτηρίζεται από μια γενικότερη κουλτούρα ανοχής του βιασμού,γεγονός που θα αναλυθεί παρακάτω.

Πριν απαντηθούν τα παραπάνω ερωτήματα,μέσω συλλογισμών και ερευνών,κρίνεται σκόπιμο να τεθεί το πλαίσιο της αποτελεσματικότητας ή μη ενός νόμου,ιδιαίτερα όταν το ζήτημα που εξετάζεται είναι αυτό της πραγματικής εφαρμογής του νόμου σε συσχετισμό με την,άλλοτε επιβλητική και άλλοτε διακριτική,παρουσία του κράτους.Στο σύνολό της η επιστημονική κοινότητα της Κοινωνιολογίας του Δικαίου,έχει διατυπώσει μια ποικίλη σειρά από χαρακτηρισμούς για να εκφράσει φαινόμενα μη ουσιαστικής εφαρμογής και αναποτελεσματικότητας του νόμου.Ένα μέρος των πανεπιστημιακών ορίζει την ανενέργεια του νόμου (και με άλλες ονομασίες όπως <<αχρησία>> ή <<ατονία>>) ως την μη εφαρμογή του κανόνα δικαίου και την μη χρήση των δυνατοτήτων του νόμου από εκείνους στους οποίους απευθύνεται.Ένα άλλο ποσοστό υποστηρίζει πως η ανενέργεια του νόμου είναι η μη εφαρμογή νομικής διάταξης,που συνοδεύεται από την πεποίθηση ότι ο νόμος είναι ηθικά άστοχος.Ο κοινώς αποδεκτός και διευρυμένος ορισμός της ανενέργειας του νόμου συγκλίνει στην μη ουσιαστική εφαρμογή του.Σε αυτό το ζήτημα έχουν δημιουργηθεί δυο ειδών απόψεις.Η μια εκπροσωπείται από τον Θ.Κ.Παπαχρίστου¹³⁴,ο οποίος διαχωρίζει την ουσιαστική εφαρμογή του νόμου από την αποτελεσματικότητά του,η οποία αφορά στην επίτευξη των κοινωνικών στόχων του.Ουσιαστικά η αποτελεσματικότητα θεωρείται παρακλάδι της ανενέργειας του νόμου.Η άλλη επιστημονική άποψη υποστηρίζει ότι ο όρος <<ανενέργεια>> του νόμου μπορεί να χρησιμοποιείται με την ευρύτερη έννοια,έτσι ώστε να

---

¹³⁴ Παπαχρίστου Θ.Κ.,*Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία του Δικαίου*,τόμος 1,Αθήνα-Κομοτηνή,Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλα,1984,σελ.187.

περιλαμβάνει την προβληματική τόσο της μη ουσιαστικής εφαρμογής όσο και της αναποτελεσματικότητας του νόμου.¹³⁵

Ο βιασμός αποτελεί το έγκλημα με τις λιγότερες καταδίκες και το μικρότερο ποσοστό αναφοράς του συμβάντος στην αστυνομία. Επίσης πολλές φορές ο δράστης καταδικάζεται τελικά για άλλα εγκλήματα (πχ. κλοπή, σωματικές βλάβες κα) και όχι για το βασικό, που είναι ο βιασμός. Μόνο για το 3% των βιαστών που συλλαμβάνονται, εκδίδεται καταδικαστική απόφαση από το δικαστήριο. Στον πολιτισμό μας, όπως εξετάστηκε και παραπάνω, αφθονούν οι μυθολογίες αναφορικά με το έγκλημα του βιασμού. Οι μυθολογίες αυτές έχουν διαποτίσει τις παραστάσεις των επίσημων οργάνων απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, που έρχονται σε επαφή με τα θύματα του βιασμού, καθώς και ολόκληρη την διαδικασία λήψης αποφάσεων στα πλαίσια του ποινικού συστήματος, από την απόφαση για σύλληψη κάποιου υπόπτου μέχρι και την ετυμηγορία των ενόρκων κατά την διάρκεια της ποινικής δίκης. Τα θύματα του βιασμού έχουν στατιστικά τις πιο αρνητικές παραστάσεις για την αποτελεσματικότητα του ποινικού συστήματος, σε σχέση με τα θύματα άλλων εγκλημάτων βίαιης επιθετικότητας, γεγονός που δεν φαντάζει παράλογο αν γίνει αντιληπτή η αναποτελεσματικότητα του ποινικού συστήματος αναφορικά με την σύλληψη και την καταδίκη των βιαστών. Το γεγονός ότι μόνο το 1/3 των εγκλημάτων αναφέρεται, προτείνει ότι πολλά θύματα είναι απαισιόδοξα σχετικά με τα αποτελέσματα και την ανταπόκριση των διωκτικών αρχών ή ότι αναμένουν επιπρόσθετες ζημιές από την εμπλοκή τους με την Αστυνομία και τα άλλα όργανα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Έχει αποδειχθεί, από θυματολογικού περιεχομένου έρευνα ¹³⁶, ότι σε έναν πληθυσμό 1000 φοιτητριών ελληνικού πανεπιστημίου βρέθηκαν 116 θύματα απόπειρας ή τετελεσμένου βιασμού, από τα οποία μόνο τα 7 (6%) κατήγγειλαν το έγκλημα στην Αστυνομία, ενώ μόνο μια υπόθεση έφτασε στο ακροατήριο. Επίσης σύμφωνα με άλλη έρευνα (1996) βασισμένη σε δικαστικές αποφάσεις ¹³⁷ αποδείχθηκε ότι κάθε χρόνο διαπράττονται στην Ελλάδα κατά μέσο όρο περίπου 4500 βιασμοί, από τους οποίους μόνο οι 270 (6%) καταγγέλλονται στην Αστυνομία. Από αυτούς μόνο 183 καταλήγουν σε σύλληψη κάποιου υπόπτου. Από τις 183 μόνο οι 47 υποθέσεις φτάνουν στα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια για να εκδικασθούν, εκ των οποίων μόνο οι 20 καταλήγουν σε καταδικαστική απόφαση. Τελικά μόνο σε 9 βιασμούς η ποινή της στερητικής ελευθερίας που επιβάλλεται στον δράστη είναι μεγαλύτερη από 5 χρόνια, ενώ στις υπόλοιπες 11 καταδικαστικές αποφάσεις το Δικαστήριο προχωρά σε μεταβολή της κατηγορίας από κακούργημα σε κάποιο πλημμέλημα.¹³⁸

---

¹³⁵ Καλτσώνης Δημήτριος, *Κράτος και ανενέργεια του νόμου*, Αθήνα Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1998, σελ. 13-20.

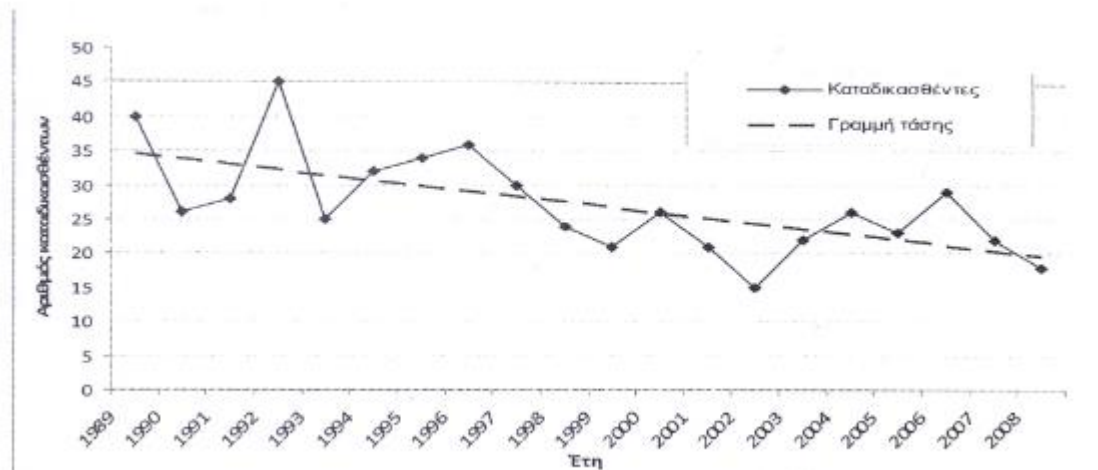
¹³⁶ Βλέπε σχετικά: Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Χωρίς συναίνεση. Εγκληματολογική και νομολογιακή προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα*, ο.π.

¹³⁷ Βλέπε σχετικά: Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Αντεγκληματική Πολιτική για την Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*, ο.π., σελ. 54.

¹³⁸ Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Σχέσεις (στ)οργής. Ο βιασμός, το θύμα και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης>>, *Υπεράσπιση*, Τόμος 9, Τεύχος 1, 1999, σελ. 38, 39, 42.

Όπως έχει γίνει κατανοητό,ο βιασμός αποτελεί το έγκλημα με έναν από τους πιο υψηλούς δείκτες σκοτεινής εγκληματικότητας.Η στατιστική εμφάνιση του εγκλήματος,παρουσιάζει την τελευταία εικοσαετία (1989-2008) ορισμένες διακυμάνσεις.Η υψηλότερη τιμή που έχει σημειωθεί εντοπίζεται το έτος 1992,με 45 καταδικασθέντες,ενώ η χαμηλότερη το 2002 με 15 καταδικασθέντες.Πάντως ο μέσος όρος για τα 20 αυτά χρόνια ανέρχεται στους 27,15 καταδικασθέντες ανά έτος.Όπως ωστόσο φαίνεται και στον πίνακα,η συνολική τάση είναι πτωτική,στοιχείο το οποίο,συγκρούεται με την τρέχουσα ρητορεία για την αύξηση των βίαιως σεξουαλικών εγκλημάτων.Εξάλλου τα στοιχεία από την προηγούμενη εικοσαετία (1969-1988) αναδεικνύουν ένα μέσο όρο 15,1 καταδικασθέντων ανά έτος.Συνολικά λοιπόν για τα τελευταία 40 χρόνια,καταγράφεται αύξηση.¹³⁹

Καταδικασθέντες για βιασμό (1989-2008)

140

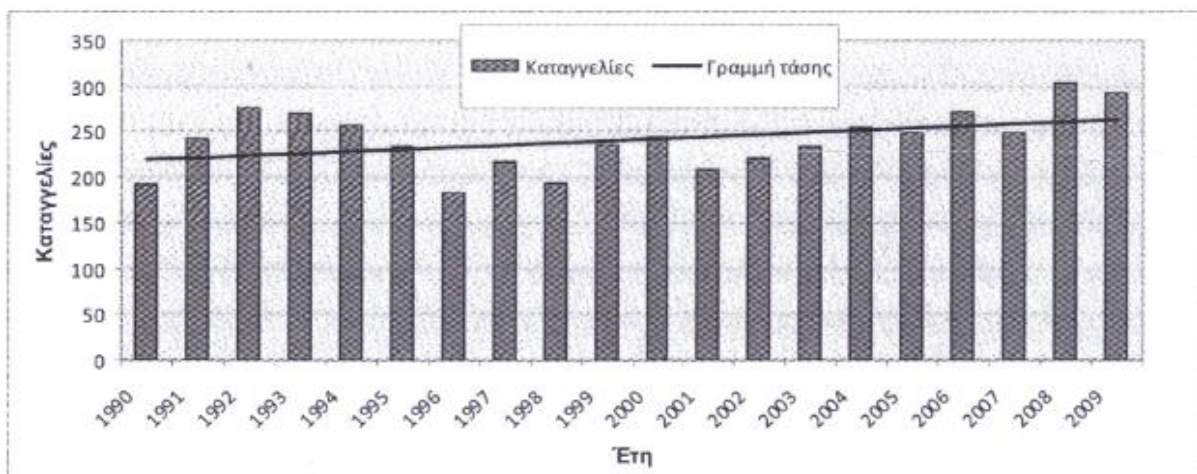
Τέλος σε επίπεδο σωφρονιστικής στατιστικής,κατά το έτος 2006,κρατήθηκαν για βιασμό στις ελληνικές φυλακές συνολικά 245 άτομα,εκ των οποίων οι 141 κατάδικοι και οι 104 υπόδικοι.Οι αριθμοί αυτοί αντιστοιχούν στο 1,35% του συνόλου των κρατηθέντων.Αξιοπρόσεκτο στοιχείο είναι επίσης,ότι ενώ ο βιασμός είναι κατά γενική αντίληψη (που πράγματι προκύπτει από τα στοιχεία) έγκλημα αντρών,εμφανίζονται ωστόσο και ελάχιστες καταδικές γυναικών για το συγκεκριμένο έγκλημα (2008:1,1998:1,1988:1,1984:3,1974:2,1968:1).

¹³⁹ Παρασκευόπουλος Νικόλαος,Φυτράκης Ευτύχης,οπ.π,σελ.97.

¹⁴⁰ Ελληνική Στατιστική Αρχή:<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

Ενδιαφέρον,εκτός από την δικαστική,παρουσιάζει και η αντίστοιχη μέτρηση από την Αστυνομία.Πρόκειται βέβαια για φερόμενες αξιόποινες πράξεις,αφού δεν έχουν βεβαιωθεί δικαστικώς.Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται σχετική αύξηση του εγκλήματος.Ειδικότερα τα πρόσφατα στοιχεία των βιασμών από την αστυνομική στατιστική,για την τελευταία εικοσαετία,έχουν ως εξής:

Καταγγελίες για βιασμό (1990-2009)

141

Εξάλλου,βάσει αστυνομικών στατιστικών,ο βιασμός στην Ελλάδα παρουσιάζει σχετικά χαμηλό δείκτη εμφάνισης (ανά 100.000 κατοίκους),σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες.Τα ειδικότερα στοιχεία έχουν ως εξής: 2009:1,95,2008:2,12,2007:1,69,2006:1,66,2005:1,74,2004:1,46,2003:1,51,2002:1,40,2001:1,53.

Συγκρίνοντας τις δύο παραπάνω στατιστικές (δικαστική και αστυνομική) του βιασμού,μπορεί να καταγραφούν δύο παρατηρήσεις: Η απόσταση ανάμεσα στα δεδομένα των δύο στατιστικών είναι χαοτική.Έτσι,γενικεύοντας κάπως,φαίνεται οι δικαστικώς διαπιστωθέντες βιασμοί τα τελευταία δέκα χρόνια να μην υπερβαίνουν τους τριάντα ετησίως.Ενώ οι φερόμενοι από την Αστυνομία κινούνται σταθερά πάνω από τους διακόσιους.Από την άλλη πλευρά,ενώ στην δικαστική στατιστική εντοπίζεται μια πτωτική τάση,στην αστυνομική στατιστική η αντίστοιχη τάση είναι ελαφρά ανοδική.Ωστόσο οι παραπάνω αποκλίσεις επιδέχονται πολλαπλές αναγνώσεις και ερμηνείες,χωρίς να είναι εφικτή μια μονοσήμαντη εξήγηση.Σε μεγάλο βαθμό όμως διαφαίνεται ότι

το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης δεν διαθέτει πάντα την αναγκαία ετοιμότητα διαχείρισης ενός ιδιόμορφου εγκλήματος, όπως ο βιασμός.¹⁴²

Αντικειμενικός και ουσιαστικός σκοπός του νόμου αποτελεί η μείωση της εγκληματικότητας αναφορικά με το φαινόμενο του βιασμού, η αποτροπή της διάπραξης αυτού του εγκλήματος από τους επίδοξους μελλοντικούς δράστες και ο παραδειγματισμός και σωφρονισμός των καταδικασθέντων αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας, ώστε να εξυπηρετείται η κοινωνική ειρήνη. Σύμφωνα με τα παραπάνω στατιστικά δεν γίνεται αντιληπτό και πιστευτό, ότι ο νόμος και το ποινικό σύστημα που τον επέβαλε, επιτυγχάνουν τον σκοπό τους. Η αναποτελεσματικότητα και αποτυχία ουσιαστικής εφαρμογής του νόμου συμβαίνει για πολλούς λόγους, οι σημαντικότεροι από τους οποίους, θα αναλυθούν αμέσως.

Αρχικά η μη ουσιαστική εφαρμογή ενός νόμου κρίνεται σκόπιμο να ερευνηθεί στις σχέσεις κράτους και κοινωνίας καθώς και στον, καθοριστικού ρόλου κάθε φορά, συσχετισμό των κοινωνικοπολιτικών δυνάμεων, συγκυριών και συνάμα συμπεριφορών και νοοτροπιών, που σχηματίζονται κάθε φορά. Στην θεωρία επικρατούν σήμερα δύο τάσεις περι της σχέσης κράτους και κοινωνίας. Η πρώτη έχει την τάση γενικά να αποσιωπά τον ρόλο και το μερίδιο του κράτους στην ανενέργεια του νόμου, εξηγώντας την αποκλειστικά με αναφορές στην κοινωνία. Η δεύτερη τάση υπογραμμίζει την ενεργητική παρουσία και ευθύνη του κράτους, προβαίνοντας όμως στον εξής διαχωρισμό: κράτος και κοινωνία προσμετρώνται ως δυο αυτόνομοι παράγοντες της μη εφαρμογής του νόμου. Συνεπώς υπάρχουν περιπτώσεις ανενέργειας, που οφείλονται στο γεγονός αντίδρασης και εναντίωσης της κοινωνίας με απόρριψη του εκάστοτε νόμου είτε επειδή δεν ήταν ακόμη αρκετά ώριμη, ως προς τις συνθήκες, για να τον δεχτεί και εφαρμόσει. Και αφετέρου υπάρχουν περιπτώσεις, που το κράτος αρνείται ή αδυνατεί ¹⁴³ να εφαρμόσει ουσιαστικά κάποια νομική διάταξη. Αυτός ο τρόπος αντιμετώπισης του ζητήματος είναι απόρροια της ανάλυσης της Κοινωνιολογίας και της Νομικής Επιστήμης για την έννοια και τα χαρακτηριστικά του κοινωνικοοικονομικού σχηματισμού και των κοινωνικών σχέσεων καθώς και για τον χαρακτήρα του κράτους. Η παραπάνω κατηγοριοποίηση ωστόσο συνεπάγεται τον αυστηρό διαχωρισμό των αιτιών της αναποτελεσματικότητας του νόμου καθώς και την δομική απόσταση του κράτους από την κοινωνία. Στην πραγματικότητα όμως κράτος και κοινωνία συνδέονται διαλεκτικά και έτσι οι

---

¹⁴² Παρασκευόπουλος Νικόλαος, Φυτράκης Ευτύχης, οπ.π., σελ. 98-99.

¹⁴³ Η αιτία αυτή της αδυναμίας του κράτους πρέπει να αναζητηθεί στον ευρύτερο συσχετισμό των κοινωνικοπολιτικών δυνάμεων, που καθιστά αδύνατη την πραγματική εφαρμογή του νόμου. Η πίεση των αντιπολιτευόμενων κοινωνικοπολιτικών δυνάμεων είναι τόσο ισχυρή, που η κυρίαρχη αστική τάξη και το κράτος αδυνατούν να επιβάλλουν την ουσιαστική εφαρμογή του νόμου. Είναι εντούτοις πιθανό, η αδυναμία του κράτους να εφαρμόσει το νόμο να αφορά και την κυρίαρχη τάξη, εκτός της κυριαρχούμενης. Το κράτος από τη μία, διαθέτοντας σχετική αυτοτέλεια έναντι της άρχουσας τάξης, μπορεί να προβεί σε επιλογές που θίγουν την κυρίαρχη τάξη. Η τελευταία όμως μπορεί να εξαναγκάσει το κράτος να καταστήσει το νόμο ανενεργό ή να μην του επιτρέψει να αντιδράσει στην συστηματική παραβίασή του, στερώντας τα απαραίτητα μέσα. Καλτσώνης Δημήτριος, *Κράτος και ανενέργεια του νόμου*, οπ.π., σελ. 143-44.

αιτιές της ανενέργειας δεν πρέπει να αναζητούνται σε ξεχωριστούς και ανεξάρτητους φορείς, αλλά στο ενιαίο κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό γίγνεσθαι.¹⁴⁴

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να θιχθεί και το θέμα (εκτός της αδυναμίας ή της άρνησης, όπως γράφτηκε παραπάνω) της επιλογής του κράτους. Στην περίπτωση του βιασμού, το θύμα επιλέγει την ποινική διευθέτηση της υπόθεσής του, η οποία έχει προεπιλεγεί από το ποινικό σύστημα. Η επιλεκτικότητα στην καταγγελία των υποθέσεων βιασμού έχει δημιουργήσει τα ευρέως διαδεδομένα στερεότυπα του δράστη, θύματος και εγκλήματος του βιασμού. Το ποινικό σύστημα αναπαράγει και διογκώνει το συγκεκριμένο στερεότυπο, με αποτέλεσμα μόνο οι υποθέσεις που εναρμονίζονται με αυτό, να καταγράφονται στις επίσημες αστυνομικές, δικαστικές και σωφρονιστικές στατιστικές του βιασμού. Με αυτό τον τρόπο αναπαράγεται ο κύκλος της μεροληπτικής εφαρμογής των προεπιλεγμένων θυμάτων. Όπως λέει χαρακτηριστικά ο Τσιγκρής Α.: <<Αυτό που στην πραγματικότητα συμβαίνει είναι ότι το θύμα επιλέγει το ποινικό σύστημα, από το οποίο έχει προεπιλεγεί για να το επιλέξει. Η παραπάνω πρόταση περιέχει τόσο τους αντικειμενικούς όσο και τους υποκειμενικούς παράγοντες λήψης της απόφασης από το θύμα, για αναφορά του εγκλήματος στην Αστυνομία>>.¹⁴⁵ Τα αποτελέσματα της έρευνας του Τσιγκρή Α. το 1998¹⁴⁶ έδειξαν ότι είναι πιθανότερο να οριστούν ως βιασμοί τα τετελεσμένα εγκλήματα σε σχέση με τις απόπειρες, οι επιθέσεις που περιλαμβάνουν βίαιη κατά φύση συνουσία σε σχέση με αυτές που περιλαμβάνουν ασελείς πράξεις, οι επιθέσεις από περισσότερους από έναν δράστες, οι επιθέσεις από έναν απολύτως άγνωστο, στο θύμα, δράστη και οι επιθέσεις που κατόπιν το θύμα βιώνει έντονα συναισθήματα ταπείνωσης, οργής και αηδίας.¹⁴⁷

Συνεχίζοντας, η ανενέργεια του νόμου πρέπει να εξετάζεται και στην βάση της σχέσης της αποτελεσματικότητας και της πρακτικής εφαρμογής του. Υπάρχουν φαινόμενα, όπως ο βιασμός, που ενώ ο νόμος εφαρμόζεται (όπου εφαρμόζεται), το επιθυμητό αποτέλεσμα τελικά δεν επέρχεται. Δηλαδή η μείωση της εγκληματικότητας του φαινομένου και η αποτροπή διάπραξης του. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην αντικειμενική αδυναμία των νομικών μέσων να επιλύσουν κάποιο κοινωνικό πρόβλημα. Αυτό απαντάται στους ποινικούς νόμους, που συχνά και οι πιο άριστοι, αδυνατούν να εξαλείψουν την εγκληματικότητα, διότι οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες κάθε φορά της εκάστοτε κοινωνίας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην εγκληματογένεση ή αύξηση της εγκληματικότητας αντίστοιχα. Έτσι η πραγματική πρόληψη των εγκλημάτων επέρχεται με την αλλαγή της νοοτροπίας.

Εντούτοις δεν μπορεί να μην αναφερθεί ότι ο νόμος περι βιασμού (και ειδικά μετά το 1984 και το 2006 με τις αλλαγές, που αναφέραμε στον Ποινικό ορισμό) προσπάθησε να ξεκαθαρίσει κατάλοιπα παρωχημένων κοινωνικών σχέσεων και αντιλήψεων και να καθιερώσει την ισότητα μεταχείρισης

¹⁴⁴ Καλτσώνης Δημήτριος, *Κράτος και ανενέργεια του νόμου*, ο.π., σελ. 95-96.

¹⁴⁵ Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών. Έκθεση για την Ελλάδα*, ο.π., σελ. 71.

¹⁴⁶ Βλέπε σχετικά: Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Χωρίς συναίνεση. Εγκληματολογική και νομολογιακή προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα*, ο.π.

¹⁴⁷ Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών. Έκθεση για την Ελλάδα*, ο.π., σελ. 75.

της γυναίκας. Διαφορετικό είναι το ζήτημα για το αν είναι αποτελεσματικός ως προς το να πείσει το κοινωνικό σύνολο ότι επιφέρει ριζικές αλλαγές στις σχέσεις ανδρών και γυναικών. Βέβαια για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο απαιτούνται ριζικότερες κοινωνικές παρεμβάσεις και αλλαγές.¹⁴⁸

Εξετάζοντας εξονυχιστικότερα την αναποτελεσματικότητα του νόμου περι βιασμού, κρίνεται σκόπιμο να σταθούμε επίσης στον ρόλο των σωμάτων ασφαλείας, που διαθέτουν ένα αρκετά μεγάλο μερίδιο ευθύνης, όσο στην μη αναφορά του βιασμού από τα θύματα, τόσο και στην μη ουσιαστική εφαρμογή του νόμου. Ο αστυνομικός είναι, τις περισσότερες φορές, το πρώτο άτομο που θα συναντήσει το θύμα μέσα στα πλαίσια του ποινικού συστήματος και η αστυνομία είναι ο μοναδικός επίσημος φορέας που θα συμμετέχει σε όλες τις φάσεις της ποινικής διαδικασίας, δηλαδή από την αρχική καταγγελία του εγκλήματος μέχρι και την τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Η αστυνομία είναι αυτή που θα συλλάβει τους πιθανούς δράστες, από τους οποίους θα επιλεγεί εκείνος κατά του οποίου θα ασκηθεί η ποινική δίωξη και αναγνωρίζει στον εαυτό της περισσότερο, από οποιοδήποτε άλλο παράγοντα της ποινικής διαδικασίας, τη διακριτική ευχέρεια της συγκάλυψης των υποθέσεων βιασμού. Το δικαίωμα αυτό της διακριτικής ευχέρειας το εφαρμόζει συχνά επικαλούμενη το φόρτο εργασίας της υπηρεσίας¹⁴⁹ και τον βαθμό επαγγελματικής δεοντολογίας των εργαζομένων σε αυτήν. Όμως, ορισμένες περιπτώσεις αδράνειας των αστυνομικών οργάνων, που κατά καιρούς παρατηρούνται, μπορούν να αποδοθούν και σε άλλους παράγοντες όπως η μικρή σοβαρότητα της υπόθεσης, η προώθηση συμφιλιωτικής λύσης μεταξύ δράστη και θύματος, η έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων κα.¹⁵⁰

Ανεπίσημα οι διωκτικές αρχές αγνοούν τις καταγγελίες που πιστεύουν ότι είναι ψευδείς ή που δεν μπορούν να επαληθευτούν με τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία. Η αστυνομία, συνήθως, αρνείται να δεχτεί τις καταγγελίες όταν τα θύματα παρουσιάζονται μόνα τους στο αστυνομικό τμήμα, αλλά ακόμη και στις περιπτώσεις που τις δέχεται, είναι απρόθυμη να προωθήσει τις υποθέσεις εκείνες, που σύμφωνα με τα δικά της κριτήρια, δεν είναι σοβαρές. Έχει υποστηριχθεί ότι τα παραπάνω οφείλονται σε ένα διάχυτο σεξισμό και στις στερεοτυπικές πεποιθήσεις ανισότητας των φύλων, με τις οποίες εκπαιδεύονται συνήθως οι αστυνομικοί, τα οποία μεταφράζονται σε μια έντονη απροθυμία των ανδρών αστυνομικών, σε αντίθεση με τις γυναίκες, να προωθήσουν ποινικά τις υποθέσεις βιασμού.¹⁵¹ Μερικοί αστυνομικοί έχουν επικριθεί για το σαρκαστικό τρόπο με τον οποίο

---

¹⁴⁸Καλτσώνης Δημήτριος, *Κράτος και ανενέργεια του νόμου*, ο.π., σελ. 165-167.

¹⁴⁹ Από την άλλη πλευρά, πολλές φορές η επιφόρτιση μιας διοικητικής μονάδας με υπερβολικά καθήκοντα, φανερώνει την έλλειψη ουσιαστικού ενδιαφέροντος για την εφαρμογή κάποιου νόμου. Μπορεί όμως και να αποτελεί εκδήλωση δυσλειτουργίας του κρατικού μηχανισμού, που με την σειρά του οφείλεται ή σε εσωτερικές αντιφάσεις του κράτους ή σε αντανάκλαση της κρίσης στην σχέση του κράτους με τις κυριαρχούμενες τάξεις., Καλτσώνης Δημήτριος, *Κράτος και ανενέργεια του νόμου*, ο.π., σελ. 44.

¹⁵⁰Τσιγκρή Α. Άγγελος, <<Σχέσεις (στ)οργής. Ο βιασμός, το θύμα και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης>>, ο.π., σελ. 27-30., Λαμπροπούλου Έφη, *Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου και των Θεσμών της Ποινικής Δικαιοσύνης*, Αθήνα, Εκδόσεις Σιδέρης, 2012. σελ. 135.

¹⁵¹Αρκεί εδώ να αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία του F.B.I., το 1973 το 10% των υποβαλλόμενων μηνύσεων βιασμού χαρακτηρίστηκαν ως εντελώς αβάσιμες και μνήκαν στο αρχείο. Η αστυνομία της

ανακρίνουν το θύμα, υπονοώντας ότι ψεύδεται και ότι απόλαυσε την σεξουαλική εμπειρία. Αρκετοί έχουν επικριθεί ότι πιέζουν το θύμα να επαναλάβει κάθε λεπτομέρεια του βιασμού του. Έχει υποστηριχθεί ότι δεν είναι ασυνήθιστη η χρήση σεξουαλικού τόνου, κατά την διάρκεια της ανάκρισης του θύματος, από τους αστυνομικούς. Αρκετά θύματα εκφράζουν παράπονα για την όλη αντιμετώπιση και δηλώνουν ότι δέχτηκαν εξευτελιστικές ερωτήσεις και ειρωνικά σχόλια. Πολλά θύματα απειλούνται από την αστυνομία ότι θα διωχτούν για ψευδή καταμήνυση, αλλά εξαναγκάζονται να καταγγείλουν και όταν δεν το επιθυμούν και τέλος, πολλά ενθαρρύνονται να αποσύρουν την καταγγελία τους. Αρκετά θύματα αισθάνονται ταπεινωμένα γιατί η αστυνομία τα αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό σχετικά με το, αν διεπράχθη το έγκλημα. Από την άλλη μεριά, η αστυνομία παρουσιάζει στερεότυπες αντιδράσεις απέναντι στα θύματα σεξουαλικής βίας. Η δυσπιστία είναι η πρώτη αντίδραση. Πολλές φορές το θύμα είναι υποχρεωμένο να απαντήσει σε προσβλητικές και καθαρά προσωπικές ερωτήσεις, που του προκαλούν συναισθήματα ντροπής και αμηχανίας.¹⁵²

Τίθεται λοιπόν σε αυτό το σημείο ένα γενικότερο πρόβλημα αντίληψης, προκαταλήψεων και παρωχημένων αντιλήψεων, με τις οποίες <<γαλουχούνται>> οι διωκτικές αρχές. Ουσιαστικά τίθεται θέμα ανεπαρκούς εκπαίδευσης των αστυνομικών οργάνων, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν περιστατικά βιασμού. Η εκπαίδευση που παρέχεται στους αστυνομικούς, αναφορικά με την διερεύνηση υποθέσεων βιασμού, τους προδιαθέτει να αμφισβητήσουν την κατάθεση του θύματος. Από μια έρευνα, σε 208 αστυνομικά τμήματα των ΗΠΑ, βρέθηκε ότι το 93 % παρείχαν στους αστυνομικούς εκπαίδευση προσανατολισμένη στις ανάγκες απόδειξης υποθέσεων βιασμού. Από την ίδια έρευνα, βρέθηκε ότι μόνο το 38% των αστυνομικών τμημάτων παρείχε

N. Υόρκης το 1974 ανέθεσε την προκαταρκτική εξέταση των υποθέσεων βιασμού σε γυναίκες και αυτό είχε ως αποτέλεσμα, το ποσοστό των μηνύσεων για βιασμό, που έμπαιναν σε αρχείο να πέσει στο μηδέν., Τσιγκρής Α. Άγγελος *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, οπ.π., σελ.156.

¹⁵² Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Σχέσεις (στ)οργής. Ο βιασμός, το θύμα και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης>>, οπ.π., σελ.32., Δεν είναι λίγες οι υποθέσεις βιασμού των θυμάτων-γυναικών από όργανα της τάξης ή δυνάμεων ασφαλείας κα, που έχουν φτάσει στο ΕΔΔΑ και έχουν καταδικαστεί οι δράστες. Το ΕΔΔΑ διατηρεί μια αμείλικτη τακτική σε αυτά τα λεπτά θέματα ειδικών εγκλημάτων. Απόφαση ορόσημο στη νομολογία του ΕΔΔΑ και η απαρχή της αναγνώρισης του βιασμού ως πρακτική βασανιστηρίων, αποτελεί η καταδικαστική απόφαση Αγδίνκατά Τουρκίας (25.09.1997), στην οποία το ΕΔΔΑ υπογράμμισε φανερά παραβίαση του αρθ.3 ΕΣΔΑ και υποστήριξε ότι: <<Ο βιασμός ενός κρατούμενου από έναν υπάλληλο του κράτους πρέπει να θεωρείται ως σοβαρή και αποτρόπαια μορφή κακοποίησης, δεδομένης της ευκολίας με την οποία ο παραβάτης μπορεί να εκμεταλλευτεί της τρωτότητας και την αποδυναμωμένη αντίσταση του θύματος. Επιπλέον ο βιασμός αφήνει βαθιά ψυχολογικά σημάδια στο θύμα, που δεν ξεπερνώνται τόσο γρήγορα όσο άλλες μορφές φυσικής και διανοητικής βίας (§83 της απόφασης). Παρόμοια υπόθεση βιασμού γυναίκας θύματος από αστυνομικό αυτή την φορά, καταδίκασε το ΕΔΔΑ στην απόφαση Maslova και Nalbandon κατά Ρωσίας (24.01.2008). Στην απόφασή του το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την παραβίαση του αρθ.3, λόγω ατελέσφορης έρευνας των εθνικών αρχών, της φυσικής βίας και ιδιαίτερα της σκληρής πράξης του επαναλαμβανόμενου βιασμού., Πηγή: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Violence_Woman_ENG.pdf

εκπαίδευση σε θέματα, που αντιμετωπίζουν το βιασμό ως κοινωνικό πρόβλημα.¹⁵³ Διακρίνεται λοιπόν ένας ακόμη παράγοντας παρεμπόδισης της σωστής εφαρμογής του νόμου, που αφορά τον ρόλο του κρατικού μηχανισμού στην δημιουργία, παροχή και αξιοποίηση του κατάλληλου έμψυχου δυναμικού για την εφαρμογή του νόμου. Η απουσία αυτής της υποδομής και η αδράνεια του κράτους να την δημιουργήσει ή να την αξιοποιήσει, εμποδίζει την ομαλή μετάβαση της βίωσης του βιασμού, από την αστυνομική στην εισαγγελική και δικαστική φάση αντίστοιχα.¹⁵⁴

Συνεχίζοντας, η μελέτη προχωρά στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και στην δικαστική φάση του εγκλήματος του βιασμού. Καταρχήν, είναι κρίσιμο να επισημανθούν δυο βασικοί παράγοντες αναποτελεσματικότητας του νόμου περι βιασμού. Πρώτος παράγοντας είναι η ποινή που προβλέπεται για τον βιασμό και είναι κάθειρξη ποινή η οποία μπορεί να κυμανθεί από τα 5 μέχρι τα 20 έτη στέρησης της ελευθερίας. Άρα, όπως επισημάνθηκε και στον ποινικό ορισμό του βιασμού, καταγράφεται μεγάλο εύρος της ποινής, το οποίο αφήνει χωρίς καθοδήγηση τον δικαστή, ως προς τα κριτήρια που θα επιμετρήσει. Πρέπει λοιπόν να λάβει υπόψη του πολλούς άλλους παράγοντες, που συνέτρεχαν κατά την τέλεση του εγκλήματος. Ερευνητικά, οι κυριότεροι παράγοντες, που επηρεάζουν την διαδικασία λήψης αποφάσεων των δικαστών και των ενόρκων, στην ποινική εξέλιξη των υποθέσεων του βιασμού είναι: ο χρόνος που μεσολαβεί ανάμεσα στην τέλεση του εγκλήματος και την καταγγελία του¹⁵⁵, ο τόπος τέλεσης του εγκλήματος, η χρήση απειλών από τον δράστη κατά της ζωής του θύματος, η συμμετοχή στο έγκλημα περισσοτέρου του ενός δραστών, ο βαθμός ολοκλήρωσης του εγκλήματος, η τέλεση βίαιης κατά φύση συνουσίας, η απαγωγή του θύματος από τον δράστη, η εξακολουθητική διάπραξη του εγκλήματος, η χρήση όπλου από τον δράστη, ο βαθμός σωματικού τραυματισμού του θύματος, η ένταξη του δράστη σε κάποια φυλετική μειονότητα, η ψυχική ασθένεια του θύματος¹⁵⁶, το ποινικό παρελθόν του δράστη, η εμφάνιση του θύματος στο δικαστήριο, ο βαθμός αντίστασης του θύματος κατά τον βιασμό κα.¹⁵⁷ Οι γυναίκες-θύματα βίας βρίσκουν ελάχιστη ανταπόκριση από το σύστημα ποινικής

¹⁵³Τσιγκρή Α. Άγγελος *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, ο.π., σελ. 149.

¹⁵⁴ Καλτσώνης Δημήτριος, *Κράτος και ανενέργεια του νόμου*, ο.π., σελ. 38.

¹⁵⁵ Η καθυστέρηση καταγγελίας του βιασμού δημιουργεί αμφιβολίες στους εφαρμοστές του νόμου σε όλα τα στάδια της ποινικής εξέλιξης των υποθέσεων, αναφορικά με την τέλεση του εγκλήματος και προσφέρει γόνιμο έδαφος καλλιέργειας καχυποψίας απέναντι στο θύμα, με συνέπεια την ατιμωρησία του δράστη. Όσο μεγαλώνει η καθυστέρηση καταγγελίας του βιασμού, τόσο μειώνονται οι πιθανότητες μιας επιτυχημένης ποινικής σταδιοδρομίας των υποθέσεων αυτού του τύπου., Τσιγκρή Α. Άγγελος, *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών. Έκθεση για την Ελλάδα*, ο.π., σελ. 81.

¹⁵⁶ Εναλλακτικά, οι βιασμοί που τα θύματα βρίσκονται υπο την επήρεια ουσιών ή οιοσπνευματωδών ποτών, στατιστικά έχουν λιγότερες πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση του δράστη. Αντίστοιχη φάνηκε, ερευνητικά να είναι η εικόνα και για τις υποθέσεις που τα θύματα ήταν άσεμνα ντυμένα κατά την ώρα της επίθεσης., Τσιγκρή Α. Άγγελος, *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών. Έκθεση για την Ελλάδα*, ο.π., σελ. 81.

¹⁵⁷ Από την θυματολογική έρευνα του Α. Τσιγκρή για την Ελλάδα το 1998, βρέθηκε ότι οι υποθέσεις βιασμού, που λαμβάνουν χώρα σε δημόσιες τοποθεσίες, έχουν περισσότερες πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση, σε σχέση με αυτές που λαμβάνουν χώρα σε ιδιωτικές. Αντίστοιχα βρέθηκαν να είναι τα αποτελέσματα της έρευνας και αναφορικά με τις υποθέσεις στις οποίες ο δράστης και το θύμα είναι απολύτως άγνωστοι μεταξύ τους, πριν την τέλεση του εγκλήματος., Τσιγκρή Α. Άγγελος, *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών. Έκθεση για την Ελλάδα*, ο.π., σελ. 80.

δικαιοσύνης.Εξαιρέση μόνο στον παραπάνω κανόνα,αποτελούν οι περιπτώσεις,στις οποίες έγχρωμος άνδρας κατηγορείται για βιασμό λευκής γυναίκας.Σε αυτές τις περιπτώσεις το σύστημα αντιμετωπίζει αρνητικά τον δράστη και όχι το θύμα.Γενικά όμως τα θύματα που ανήκουν σε οποιαδήποτε τύπου μειονότητα δεν λαμβάνουν την ίδια προστασία από το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης,τουλάχιστον στις υποθέσεις βιασμού.Οι υποθέσεις των οποίων τα θύματα ανήκουν σε κάποια φυλετικού τύπου μειονότητα,έχουν λιγότερες πιθανότητες στατιστικά να προωθηθούν μέχρι το ακροατήριο και να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση.¹⁵⁸Όταν οι γυναίκες παρεκκλίνουν από το κυρίαρχο στερεότυπο του ρόλου του φύλου τους,οι μαρτυρίες τους δεν γίνονται πιστευτές από τους φορείς του ποινικού συστήματος.¹⁵⁹

Η διαδικασία στο ακροατήριο αποτελεί για το θύμα βιασμού ίσως την πιο επώδυνη ψυχολογικά εμπειρία που καλείται να αντιμετωπίσει μέσα στο ποινικό σύστημα. Η γυναίκα αντιμετωπίζεται με βάση το βαθιά ριζωμένο στερεότυπο της αγνότητας, της παρθενίας και της πίστης στον άνδρα. Από την άλλη μεριά, ο άνδρας θεωρείται σεξουαλικά παρορμητικός και αντιμετωπίζεται με βάση το μύθο της ακαταμάχητης αντρικής παρόρμησης. Ο κοινωνικός έλεγχος της σεξουαλικής ζωής ασκείται μόνο σε γυναίκες, οι οποίες οφείλουν να είναι αγνές πριν τον γάμο και πιστές στον σύζυγό τους μετά από αυτόν. Για τον άνδρα δεν υπάρχουν αντίστοιχες κοινωνικές επιταγές.Όμως,στατιστικά οι υποθέσεις,στις οποίες ο δράστης έχει απασχολήσει και κατά το παρελθόν τις δικωτικές αρχές,με κάποια ποινικά κολάσιμη πράξη,έχουν περισσότερες πιθανότητες να καταλήξουν σε καταδικαστική απόφαση,αν φτάσουν στο ακροατήριο για να εκδικασθούν.Σε ένα παραλληλισμό με το δικαστικό σύστημα των ΗΠΑ,διαπιστώνεται πως αρνητική είναι και η αντιμετώπιση του θύματος από τους ενόρκους και αυτό γιατί οι νεαρές γυναίκες συνήθως είναι αποκλεισμένες από το σώμα των ενόρκων, ενώ οι ηλικιωμένες έχουν πουριτανικές απόψεις και υιοθετούν το κυρίαρχο στερεότυπο της ευθύνης του θύματος για το βιασμό του. Η απόφαση των ενόρκων επηρεάζεται από τις μαρτυρίες σχετικά με τον τρόπο ζωής του θύματος. Κάθε απόδειξη αλκοολισμού, χρήσης ναρκωτικών ουσιών ή σεξουαλικής δραστηριότητας του θύματος εκτός γάμου, οδηγεί τους ενόρκους σε αμφιβολίες σχετικά με την ενοχή του κατηγορουμένου, όπως ακριβώς συμβαίνει και στη περίπτωση προηγούμενης γνωριμίας, ανάμεσα στο δράστη και το θύμα.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ Παράδειγμα η αθωωτική απόφαση του δικαστηρίου υπέρ των δραστών-μαθητών Λυκείου,για την υπόθεση του ομαδικού βιασμού στην Αμάρυνθο Ευβοίας μιας αλλοδαπής συμμαθήτριάς τους το 2006.Βλέπε σχετικά:<http://tvxs.gr/news/user-post/ypothesi-seksoyalikis-epithesis-paroy-amarynthoy> [Τελευταία Επίσκεψη:25/03/2015].

¹⁵⁹ Τσιγκρής Α.Αγγελος,*Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών.Έκθεση για την Ελλάδα*,οπ.π.σελ.79-80.,Τσιγκρής Α.Αγγελος,<<Σχέσεις (στ)οργής.Ο βιασμός,το θύμα και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης>>,οπ.π.,σελ.30-32.

¹⁶⁰Τσιγκρής Α.Αγγελος, <<Σχέσεις (στ)οργής.Ο βιασμός,το θύμα και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης>>,οπ.π.,σελ.33-35,40.

Ο δεύτερος παράγοντας, που συμβάλλει στην αναποτελεσματικότητα του νόμου για τον βιασμό, είναι η δυνατότητα που δίνει ο νόμος στο θύμα να παύσει κάθε ποινική δίωξη ενάντια στον δράστη, επικαλούμενο με αίτημά του, ψυχικό τραυματισμό από την δημοσιότητα και προβολή της δίκης (άρθρο 344 ΠΚ). Με αυτή την τροποποίηση του ΠΚ ο βιασμός διώκεται μεν αυτεπάγγελα αλλά διαθέτει μια μοναδική νομική ιδιαιτερότητα. Αυτό το <<παράθυρο>> του νόμου στην αυτεπάγγελτη δίωξη, αφήνει περιθώρια να ασκηθεί εκβιασμός ή χρηματισμός εκ μέρους των δραστών, ώστε να σταματήσει η ποινική δίωξη. Επίσης δίνεται η δυνατότητα εξωδικαστικού συμβιβασμού (συνήθως χρηματικής αποζημίωσης) του θύματος από τον δράστη, με αποτέλεσμα το θύμα να αποσύρει την καταγγελία του εγκλήματος. Αυτό το γεγονός αποτελεί άλλο ένα αδιαμφισβήτητο παράγοντα παρεμπόδισης της ουσιαστικής εφαρμογής του νόμου, με την κοινωνία και τα θύματα να θρέφουν μια κατάσταση ανέχειας και σιωπής.¹⁶¹

Τέλος, πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά, στα κριτήρια της τελικής πρόσβασης στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, που αποτελούν τροχοπέδη στην ομαλή διεξαγωγή και μετάβαση της ποινικής διαδικασίας από την Αστυνομία έως το δικαστήριο. Το γεγονός ότι η πρόσβαση των πολιτών στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης δεν γίνεται με ίσους όρους, αποτελεί τελικά παράγοντα μη πραγματικής εφαρμογής του νόμου, γιατί η παραβίασή του δεν συνεπάγεται πάντα τις προβλεπόμενες έννομες συνέπειες για όλους. Η ανισότιμη πρόσβαση στην δικαιοσύνη οφείλεται αρχικά στις πολυδάπανες απαιτήσεις των δικαστικών προσφυγών και μετέπειτα στις οικονομικές και κοινωνικές δυνατότητες και επαφές του κάθε πολίτη, στην κοινωνικοπολιτική εμπειρία και γνώση των πραγμάτων, στις προσωπικές επαφές κ. Έτσι μια αδύναμη κοινωνική θέση, που συνδυάζεται με ένα χαμηλό πολιτιστικό, οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο, αποθαρρύνει τις κυριαρχούμενες τάξεις και στρώματα, από την δικαστική διεκδίκηση των δικαιωμάτων, που τους παρέχει ο νόμος. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα τμήμα των αποτελεσμάτων της έρευνας του Τσιγκρή Α. (1998), σύμφωνα με το οποίο τα θύματα βιασμού που ασκούν κάποιο υψηλόβαθμο ή <<καθώς πρέπει>> επάγγελμα, έχουν περισσότερες πιθανότητες να τύχουν προστασίας από το ποινικό σύστημα, σε σχέση με θύματα που ασκούν κάποιο <<ανήθικο ή κατώτερο>> επάγγελμα. Τα θύματα της πρώτης φροντίδας αντιμετωπίζονται με διακριτικότητα, εχεμύθεια και φροντίδα, βοηθούνται στην ποινική πρόθεση της υπόθεσής τους και οι δράστες τους κρίνονται αυστηρότερα από το δικαστήριο. Από την άλλη πλευρά οι υποθέσεις των οποίων οι δράστες ασκούν κάποιο επάγγελμα, που προϋποθέτει οικονομική δύναμη, επιφάνεια και προσδίδει στον φορέα του κύρος, έχουν λιγότερες πιθανότητες να φτάσουν μέχρι το ακροατήριο για να εκδικασθούν και να καταλήξουν σε καταδικαστικές αποφάσεις. Αντίθετα, οι υποθέσεις στις οποίες ο δράστης ασκεί κάποιο <<υποδεέστερο>> επάγγελμα ή είναι άνεργος, έχουν περισσότερες πιθανότητες να φτάσουν στο ακροατήριο και να καταδικαστούν.¹⁶²

¹⁶¹ Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής*, ο.π., σελ. 178.

¹⁶² Τσιγκρή Α. Άγγελος, <<Σχέσεις (στ)οργής. Ο βιασμός, το θύμα και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης>>, ο.π., σελ. 39-43.

Επίσης η γραφειοκρατική διαδικασία, η μεγάλη χρονική διαφορά μέχρι την αποκατάσταση της έννομης τάξης και την υλοποίηση της δίκης, καθώς και η χρονικά μεγάλη διάρκεια της δίκης που συνεχώς αυξάνεται, αποτελούν και άλλους παράγοντες-εμπόδια της αναποτελεσματικότητας του νόμου. Η αποκατάσταση της έννομης τάξης έρχεται τόσο αργά, που ουσιαστικά δεν συμβάλλει στην κοινωνική επίλυση του εγκλήματος ή στην προσπάθεια αποτροπής του. Ουσιαστικά λοιπόν, υπό των παραπάνω συνθηκών συνδυαστικά ή μη, η δικαστική απόφαση που έρχεται αργά, δεν έχει καμία σοβαρή πρακτική επίδραση στην επίτευξη των σκοπών του νόμου, που καλείται να υπηρετήσει.¹⁶³

---

¹⁶³ Καλτσώνης Δημήτριος, *Κράτος και ανενέργεια του νόμου*, ο.π., σελ. 61-64.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί όλη η αρνητική κατάσταση για τα θύματα του βιασμού, κρίνεται σκόπιμο να δοθούν κάποιες προτάσεις ουσιαστικών αλλαγών για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των υποθέσεων βιασμού.

Αναφορικά με την αστυνομική φάση της ποινικής εξέλιξης των υποθέσεων του βιασμού θα μπορούσαν να γίνουν αρκετές τροποποιήσεις και βελτιώσεις όπως: α) η εξέταση-ανάκριση των θυμάτων να γίνεται από έναν αξιωματικό και να περιορίζεται μόνο στις απαραίτητες ερωτήσεις και πληροφορίες για την περαιτέρω εξέλιξη της έρευνας, β) κατά την διάρκεια της εξέτασης να παρέχεται στα θύματα το δικαίωμα να παρίσταται κάποιος φίλος ή συγγενής τους, αν το επιθυμούν, καθώς και να τους χορηγείται από τις Αρχές ενημερωτικό φυλλάδιο, το οποίο θα εξηγεί όλες τις ποινικές διαδικασίες που θα ακολουθήσουν, γ) οι αστυνομικοί, που ασχολούνται με τέτοιου είδους υποθέσεις, θα πρέπει να λαμβάνουν ειδικά μαθήματα μετεκπαίδευσης και κατάρτισης, τόσο αναφορικά με τον τρόπο αντιμετώπισης τέτοιων υποθέσεων, όσο και πάνω στις συναισθηματικές ανάγκες και αντιδράσεις των θυμάτων σεξουαλικής βίας, δ) τέλος, τα θύματα δεν θα πρέπει να αποθαρρύνονται, αλλά μάλλον να ενθαρρύνονται, να προωθήσουν ποινικά την υπόθεσή τους, εντούτοις δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να εξαναγκάζονται να το κάνουν.

Επιπρόσθετα, οι κυριότερες αλλαγές που πρέπει να υλοποιηθούν στο δικαστηριακό κομμάτι της ποινικής εξέλιξης των υποθέσεων βιασμού είναι: α) ειδική μετεκπαίδευση των δικαστών πάνω στις ιδιαιτερότητες του εγκλήματος του βιασμού, β) επιτάχυνση των ρυθμών απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στις υποθέσεις βιασμού, με στόχο να μην παρατείνεται η ταλαιπωρία των θυμάτων, γ) απαγόρευση των αναφορών και των υπαινιγμών για την προσωπική ζωή των θυμάτων και για άλλα άσχετα με την υπόθεση γεγονότα, δ) τέλος, να διώκονται αυστηρά οι αθέμιτες οικονομικές συναλλαγές ανάμεσα στον δράστη και το θύμα.¹⁶⁴

Επίσης η ενίσχυση και πρόσληψη, από την πολιτεία, περισσότερων κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, ψυχιάτρων και ειδικών τέτοιας κατεύθυνσης, κρίνεται απαραίτητη και για τον δράστη αλλά και για το θύμα. Γιατί ο βιασμός αφορά πρωτίστως <<βιασμό>> της ψυχής και μετέπειτα του σώματος. Η ψυχολογική υποστήριξη, που χρειάζονται τα θύματα αλλά και οι ψυχαναλυτικές εξετάσεις και διαδικασίες, που πρέπει να υποβάλλεται ο δράστης, αποτελούν από τα πιο κομβικά σημεία προσπάθειας αντιμετώπισης των υποθέσεων βιασμού.

Αναφορικά τώρα με την πλευρά του δράστη, θα ήταν χρήσιμο να ενεργοποιηθούν κάποιες λύσεις για την αντιμετώπιση, τον σφραγισμό και την ομαλότερη επανένταξη των δραστών βιασμού, στο κοινωνικό σύνολο. Κατά τα τελευταία χρόνια και ενόψει της καταστρεπτικής επίδρασης, που διαπιστώθηκε ότι έχει στον άνθρωπο ο εγκλεισμός του σε φυλακή, γίνεται προσπάθεια σε όλες τις

---

¹⁶⁴ Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Σχέσεις (στ)οργής. Ο βιασμός, το θύμα και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης>>, οπ.π., σελ. 56-58.

προηγμένες χώρες για να εισαχθούν στις νομοθεσίες «εναλλακτικές κυρώσεις», ώστε κάποιος, εάν η πράξη του δεν είναι ιδιαίτερα σοβαρή, να υφίσταται μεν μία ποινή, και να υπόκειται έτσι σε κοινωνική αποδοκιμασία, αλλά χωρίς να φυλακίζεται. Τέτοιες κυρώσεις είναι μεταξύ άλλων η υπό όρων αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπό επιτήρηση κοινωνικού λειτουργού και η μη αμειβόμενη κοινωφελής εργασία όπως π.χ. για δενδροφυτεύσεις, πυρόσβεση κ.λπ. Είναι προφανές ότι με τις εναλλακτικές ή εξωιδρυματικές αυτές κυρώσεις ο εν λόγω μικρής ή μέσης βαρύτητας παραβάτης, που συνήθως στερείται και των οικονομικών δυνατοτήτων να καταβάλει τα χρήματα για την μετατραπείσα ποινή του, όχι μόνον αποφεύγει την επικίνδυνη συνδιαλλαγή του με εγκληματίες κρατούμενους, αλλά επιπλέον παραμένει ενεργός στην εργασία και την οικογένειά του και, συνάμα, συνεπικουρείται από την Πολιτεία, μέσω κοινωνικών λειτουργών, να ξεπεράσει τα όποια προβλήματα τον οδήγησαν στην αξιόποινη πράξη του.¹⁶⁵

Με τον ν.1941/1991 ο Έλληνας νομοθέτης, ανταποκρινόμενος και σε κατευθυντήριες συστάσεις της Διεθνούς Κοινότητας, εισήγαγε πράγματι στον Ποινικό μας Κώδικα τους δύο πιο πάνω πρωτοποριακούς θεσμούς της αναστολής υπό επιτήρηση (για καταδικαζόμενους χωρίς ποινικό παρελθόν σε ποινή 3-5 ετών) και της κοινωφελούς εργασίας για καταδικαζόμενους, κατά το ισχύον δίκαιο, έως 3 έτη (αρθ. 100 Α και 82§ 6 ΠΚ). Ταυτόχρονα, ο νομοθέτης προέβλεψε τη σύσταση ενός σώματος Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής για την ενεργοποίηση αυτών των θεσμών (ν.1941/1991), μέσω των οποίων, άλλωστε, θα υπήρχε δυνατότητα και για μια σημαντική αποσυμφόρηση των Ελληνικών φυλακών. Εξάλλου, με τον ίδιο νόμο προβλέφθηκε ότι οι Επιμελητές Κοινωνικής Αρωγής θα μπορούσαν να συντελέσουν και σε μία αναβάθμιση του θεσμού της υπό όρον απόλυσης, μέσω επίβλεψης και παροχής βοήθειας προς τους αποφυλακιζόμενους (αρθ. 106§3 ΠΚ). Δυστυχώς μέχρι σήμερα, οι θεσμοί που προαναφέραμε παραμένουν κατά κόρον ανενεργοί.¹⁶⁶

Επίσης, ένα άλλο ζήτημα είναι ότι στον Σωφρονιστικό Κώδικα (ν. 2726/1999) προβλέφθηκαν σημαντικοί θεσμοί για μια πιο ουσιαστική και αποδοτική αξιοποίηση του χρόνου των κρατούμενων. Θεσπίσθηκε έτσι η δυνατότητα του κρατούμενου να εργάζεται και εκτός φυλακής (αρθ.42 ΣωφρΚ) και να τίθεται (σε κάποιο τελευταίο στάδιο της φυλάκισής του) υπό καθεστώς ημιελευθερίας, ώστε να διευκολυνθεί έτσι η κοινωνική του επανένταξη ήδη πριν από την αποφυλάκισή του (αρθ. 59 ΣωφρΚ). Επιπλέον προβλέφθηκε η δυνατότητα να εκτίει την ποινή του τμηματικά (αρθ. 63 ΣωφρΚ) και να λαμβάνει ουσιαστική βοήθεια από την Πολιτεία, όταν αποφυλακίζεται (αρθ.81 ΣωφρΚ). Και αυτά όμως τα μέτρα εξακολουθούν να παραμένουν σε μεγάλο μέρος τους ανενεργά, μολονότι η ενεργοποίησή τους δεν θα συνεπαγόταν κάποιο ιδιαίτερα δυσβάσταχτο κόστος, αλλά θα απαιτούσε κυρίως μια καλύτερη οργάνωση του σωφρονιστικού μας συστήματος.¹⁶⁷

¹⁶⁵Κουράκης Νέστορας, <<Ποινικές διατάξεις που μένουν ανεφάρμοστες>>, *Ποινικός Λόγος*, 2001, σελ.3.

¹⁶⁶ Κουράκης Νέστορας, <<Ποινικές διατάξεις που μένουν ανεφάρμοστες>>, οπ.π. σελ.4-5.

¹⁶⁷ Κουράκης Νέστορας, <<Ποινικές διατάξεις που μένουν ανεφάρμοστες>>, οπ.π. σελ.8-9.

Παρατηρείται συνεπώς ότι υπάρχει έντονο χάσμα,όπως αναφέρθηκε και παραπάνω,ανάμεσα στην θεσμοθετημένη νομοθεσία μας και εκείνη που εφαρμόζεται στην πράξη.Οι παραπάνω προτάσεις βελτίωσης αλλά και οι ήδη θεσμοθετημένοι κανόνες,θα πρέπει να ενεργοποιηθούν και εφαρμοστούν άμεσα,αν θέλουμε να μιλήσουμε για κάποια βήματα ουσιαστικής προσπάθειας στα θέματα σεξουαλικής κακοποίησης γυναικών.Η εξακολούθηση στην μη εφαρμογή των παραπάνω θεσμοθετημένων κανόνων έχει ως αποτέλεσμα να εμφανίζεται η χώρα μας στα συναφή θέματα διεθνώς από τις πλέον προοδευτικές και ευαισθητοποιημένες, αλλά μόνο «στα χαρτιά», αφού στις περισσότερες περιπτώσεις η απλή θέσπιση του νόμου θεωρείται από την Πολιτεία ότι θα επιλύσει, όλα τα προς αντιμετώπιση συναφή προβλήματα.

Αυτό που πρέπει να υπογραμμιστεί είναι πως το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών,ανεξαρτήτως μορφής,αποτελεί ένα βαθιά ριζωμένο κοινωνικό πρόβλημα,βασισμένο στην ιεράρχηση των φύλων,το οποίο διαιωνίζεται μαζί με τις παθογένειες του σύγχρονου πολιτισμού.Η πρόληψη της βίας κατά των γυναικών,η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για αυτό το αποτρόπαιο φαινόμενο,η βοήθεια και η προσφορά με όλους τους δυνατούς τρόπους,είναι το μικρό λιθαράκι προσπάθειας που μπορεί να αποθέσει ο καθένας μας ενάντια σε αυτό το εγκληματικό φαινόμενο.Αν δεν αλλάξει πρωτίστως η νοοτροπία ενός λαού,οι στερεοτυπικές και παρωχυμένες ιδέες που διδάσκονται από το σύστημα,δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική αλλαγή.Πρώτος στόχος μας πρέπει να είναι η συστηματική αποδόμηση των στερεοτύπων που <<διδάσκουν>> την ταπείνωση της γυναίκας ως <<φυσικό>>καθήκον του φύλου της. Κι αυτό πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν νωρίτερα, αν θέλουμε να έχουμε ελπίδες αλλαγής. Ο σεξισμός εμφανίζεται πολύ ανθεκτικός στις νεότερες γενιές. Ίσως γιατί είναι ριζωμένος στο προαύλιο του σχολείου, ακόμη και με τη μορφή του εκφοβισμού.Η βία κατά των γυναικών αποτελεί μια πράξη βαθιά αντικοινωνική και απαίδευτη.Είναι βία κατά της ίδιας της ζωής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΝΑΤΟ

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΖΩΗΣ.

-Άρθρο 336-Βιασμός

1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελγή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη.
2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

-Άρθρο 337-Προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας

1. Όποιος με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις, προσβάλλει βάνουσα την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή χρηματική ποινή.
2. Με φυλάκιση τριών μηνών μέχρι δύο ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι νεότερος από 12 ετών.

-Άρθρο 338-Κατάχρηση σε ασέλγεια

1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητας του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο παθών είναι ανήλικος, τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.
2. Όποιος με κατάχρηση των παραπάνω καταστάσεων προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν σε ασελγείς πράξεις, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Αν ο παθών είναι ανήλικος, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.
3. Αν η πράξη της παραγράφου 1 έγινε από δύο ή περισσότερους που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

-Άρθρο 340-Γενική διάταξη

-Αν κάποια από τις πράξεις των άρθρων 336, 338 και 339, είχε ως συνέπεια το θάνατο του παθόντος επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη.

-Άρθρο 341-Απατηλή επίτευξη συνουσίας

-Οποιος επιτύχει να έλθει σε συνουσία με γυναίκα προκαλώντας ή χρησιμοποιώντας πλάνη εξαιτίας της οποίας η παθούσα θεώρησε ότι η συνουσία πραγματοποιήθηκε σε γάμο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

-Άρθρο 343-Ασέλγεια με κατάχρηση εξουσίας

-Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους τιμωρούνται: α) ο δημόσιος υπάλληλος που ενεργεί ασελγή πράξη με πρόσωπο που εξαρτάται υπηρεσιακά από αυτόν, εκμεταλλευόμενος αυτή τη σχέση, β) οι διορισμένοι ή οπωσδήποτε εργαζόμενοι σε φυλακές ή άλλα κρατητήρια, σε σχολές, παιδαγωγικά ιδρύματα, νοσοκομεία, κλινικές ή κάθε είδους θεραπευτικά και αναρρωτήρια ή σε άλλα ιδρύματα, προορισμένα να περιθάλπουν πρόσωπα που έχουν ανάγκη από βοήθεια, αν ενεργήσουν ασελγή πράξη με πρόσωπο που είχε εισαχθεί σ' αυτά τα ιδρύματα.

-Άρθρο 344-Έγκληση

-Στις περιπτώσεις των άρθρων 337 παράγραφος 1 και 341 για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.Στις περιπτώσεις του άρθρου 336 η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, ο εισαγγελέας όμως μπορεί κατ' εξαίρεση με αιτιολογημένη διάταξή του ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απέχει οριστικά από την άσκηση της ποινικής δίωξης ή, αν έχει ασκήσει την ποινική δίωξη, να εισαγάγει την υπόθεση στο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών.Αυτό μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη εκτιμώντας τη δήλωση του θύματος ή των κατά το άρθρο 118 προσώπων ότι η δημοσιότητα από την ποινική δίωξη θα έχει συνέπεια το σοβαρό ψυχικό τραυματισμό του θύματος.

-Άρθρο 348-Διευκόλυνση ακολασίας άλλων

1. Οποιος κατ' επάγγελμα διευκολύνει με οποιονδήποτε τρόπο την ασέλγεια μεταξύ άλλων τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.

2. Με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος διευκολύνει την ασέλγεια μεταξύ άλλων χρησιμοποιώντας απατηλά μέσα και αν ακόμη δεν ενεργεί κατ' επάγγελμα.

-Άρθρο 353-Πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις

1. Οποιος δημόσια επιχειρεί ακόλαστη πράξη και προκαλεί μ' αυτήν σκάνδαλο τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.
2. Οποιος εν γνώσει προσβάλλει βάνουσα την αιδώ άλλου με ακόλαστη πράξη που ενεργείται ενώπιόν του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών ή με χρηματική ποινή. Αν η πράξη του προηγούμενου εδαφίου ενεργείται ενώπιον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών τιμωρείται με φυλάκιση. Για την ποινική δίωξη των πράξεων αυτής της παραγράφου απαιτείται έγκληση.

1α)ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

-Άρθρο 2

1.Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας.

-Άρθρο 5

1.Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική,οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας,εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.

1β)ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

-Άρθρο 57-Δικαίωμα στην προσωπικότητα

Όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον.Αν η προσβολή αναφέρεται στην προσωπικότητα προσώπου,που έχει πεθάνει,το δικαίωμα αυτό το έχουν ο σύζυγος,οι κατιόντες,οι ανιόντες,οι αδελφοί και οι κληρονόμοι του από διαθήκη.Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται.

-Άρθρο 59-Ικανοποίηση ηθικής βλάβης

Στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων άρθρων το δικαστήριο με την απόφασή του, ύστερα από αίτηση αυτού που έχει προσβληθεί και αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, μπορεί επιπλέον να καταδικάσει τον υπαίτιο να ικανοποιήσει σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα, ή σε οτιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις.

-Άρθρο 914-Έννοια

Όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει.

-Άρθρο 926-Ζημία από περισσότερους

Αν από κοινή πράξη περισσότερων προήλθε ζημία ή αν για την ίδια ζημία ευθύνονται παράλληλα περισσότεροι, ενέχονται όλοι εις ολόκληρον. Το ίδιο ισχύει και αν έχουν ενεργήσει περισσότεροι συγχρόνως ή διαδοχικά και δεν μπορεί να εξακριβωθεί τίνος η πράξη επέφερε τη ζημία.

-Άρθρο 932-Ικανοποίηση της ηθικής βλάβης

Σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη, κατά την κρίση του, χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας του, της τιμής ή της αγνοίας του ή στερήθηκε την ελευθερία του. Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου η χρηματική αυτή ικανοποίηση μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

3500/2006

Άρθρο 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

1. ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα.

2. α. οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.

β. στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια.

γ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.

3. θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

Άρθρο 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται.

Άρθρο 4

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

Άρθρο 6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1.Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β' της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

2.Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών. Αν επακολούθησει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.

3.Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

4.Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5.Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7

1.Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.

2.Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8

1.Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται.

2.Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται.

Άρθρο 9

1.Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2.Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης

παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.

3.Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειας του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

Άρθρο 11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1.Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.

2.Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:

α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι, σε περίπτωση συνοίκησης, δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό - θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησης του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού-θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος.

γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

3.Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.

4.Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.

5.Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12

1.Αν σε βάρος του υπαιτίου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης, κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπαίτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.

2.Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια:

α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως,

β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και

γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3.Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο, από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.

4.Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορο του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5.Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει ή δεν επέλθει συμφωνία ως προς τους όρους της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 11, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξη του θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6.Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7.Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό εκ μέρους των συνηγόρων τους.

Άρθρο 13

1.Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρείται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2.Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3.Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4.Ενώσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσεως της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι

απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσής της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών καμία αρνητική ουσιαστική ή δικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ'.

Άρθρο 14

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις. Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ ουδέν ποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

Άρθρο 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο.

Άρθρο 16

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος στρέφονται κατά ανηλίκου, η έναρξη της

προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του.

Άρθρο 17

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.

2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 18

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικασθεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσης του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκηση του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής απόφασης ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύεται υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει, συμβουλευτικά, τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς

όρκο.

2.Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεση τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέταση τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20

1.Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητα τους.

2.Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

Άρθρο 21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

1.Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2.Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

Άρθρο 23

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας. Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή. Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 24

Το άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια) αντικαθίσταται.

Άρθρο 25

Οι προθεσμίες των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 3 και του άρθρου 4 ΣΤ' του ν. 3388/2005, που παρατάθηκαν με την αριθ. 99583 οικ./24.12.2005 (ΦΕΚ 1490 Β') κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομίας και Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, παρατείνονται αντίστοιχα έως ότου προαχθούν οι εξωτερικοί φρουροί στο βαθμό του Υπαρχιφύλακα και μέχρι την 12.9.2007.

Άρθρο 26

Η παράγραφος 4 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 18 του ν. 3472/2006, αντικαθίσταται.

Άρθρο 27

Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 (ΦΕΚ 225 Α'), αντικαθίσταται.

Άρθρο 28

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει τρεις μήνες μετά τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1)ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1)Αδέσμευτη κίνηση γυναικών,<<Στη δίνη ενός Παγκόσμιου νομισματικού πολέμου η μέρα για την βία κατά των γυναικών αποκτά ειδικό βάρος>>,Τελέσιλλα,Τεύχος 53.

2)Αρτινοπούλου Βάσω,Φαρσεδακης Ιακωβος (Διευθ.), *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών:Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα*,Αθήνα,Κέντρο Ερευνών για θέματα ισότητας (ΚΕΘΙ),2003.

3)Αρτινοπούλου Βάσω,*Ενδοοικογενειακή κακοποίηση γυναικών*,Αθήνα,Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2006.

4)Αρτινοπούλου Βάσω,Παπαθεοδώρου Π.Θεόδωρος,*Η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία*,Αθήνα,Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2006.

5)Βλάχου Βασιλική,*Η αντιμετώπιση της σωματικής βίας κατά των γυναικών από το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης*,Αθήνα,Εκδόσεις Έλλην,2005.

6)Γεωργιακάκη Ε.Ε.,*Βιασμός*,Αθήνα-Κομοτηνή,Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,2006.

7)Γιαννούλης Γεώργιος,<<Ενάντιες και αντιφατικές έννοιες/κρίσεις στο Ποινικό Δίκαιο.Μια διαχρονική εστία δογματικών προβλημάτων>>,Ποινικά Χρονικά,2013.

8)Γιωτάκος Ορέστης,Τσιλιάκου Μαρία (Επιμ.),*Ο κύκλος της κακοποίησης.Ενδοοικογενειακή βία,σεξουαλική κακοποίηση,trafficking, bullying*,Αθήνα,Εκδόσεις Αρχιπέλαγος,2008.

9)Γιωτάκος Ορέστης,Πρεκατέ Βικτώρια (Επιμ.),*Σεξουαλική κακοποίηση.Μυστικό;Όχι πια!*,Αθήνα,Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα,2006.

10)Γιωτάκος Ορέστης,Τσιλιάκου Μαρία,*Βιασμός*,Αθήνα,Εκδόσεις Αρχιπέλαγος,2008.

11)Δελτίο Τύπου.2 χρόνια λειτουργίας της τηλεφωνικής γραμμήςSOS15900,*Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων*,Φύλο 735,4.2013.

12)Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών,*Σωματεμπορία.Ο ρόλος του πελάτη.Νομική προσέγγιση και εμπειρικά δεδομένα*,Αθήνα-Κομοτηνή,Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,2013.

13)Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των φύλων,*Επισκόπηση της εφαρμογής της πλαρφόρμας δράσης του Πεκίνου στα κράτη μέλη της ΕΕ: Βία κατά των γυναικών.Υποστήριξη θυμάτων.Βασικά πορίσματα*,Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ,2013.

- 14)Κακαουνάκη Μαριάννα, <<Το μυστικό της Κενυάτισσας και η παρ'ολίγον απέλαση>>, *Η Καθημερινή*, 27.07.2014.
- 15)Καλτσώνης Δημήτριος, <<Η νομική διάσταση του γυναικείου ζητήματος>>, *Κομμουνιστική Επιθεώρηση*, Τεύχος 2, 1996.
- 16)Καλτσώνης Δημήτριος, *Κράτος και ανενέργεια του νόμου*, Αθήνα Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, 1998.
- 17)Κοινοβουλευτικό Δίκτυο <<Γυναίκες χωρίς βία>>, *Εγχειρίδιο για βουλευτές. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας*, Council of Europe, 2012.
- 18)Κολοκυθά Έλια, <<Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας>>, *Ο Αγώνας της Γυναίκας*, τεύχος 89/90, 2010-2011.
- 19)Κουράκης Ε.Νέστωρ (Επιμ.), *Εμφυλη εγκληματικότητα. Ποινική και εγκληματολογική προσέγγιση του φύλου*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, 2006.
- 20)Κουράκης Ε.Νέστωρ, <<Ποινικές διατάξεις που μένουν ανεφάρμοστες>>, *Ποινικός Λόγος*, 2001.
- 21)Κωσταβάρα Παπαρρήγα Καίτη, <<Οι πολιτικές της ΕΕ για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών: ενδοοικογενειακή βία και διεθνή σωματεμπορία>>, *Κύκλος Σεμιναρίων: Ισότητα των φύλων και δημόσιες πολιτικές στην ΕΕ και τον ΟΗΕ*, Γενική Γραμματεία Ισότητας, φύλο 716, 2005.
- 22)Λαμπροπούλου Έφη, *Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου και των θεσμών της ποινικής δικαιοσύνης*, Αθήνα, Εκδόσεις Σιδέρης, 2012.
- 23)Μαγγανάς Δ.Αντώνιος, Λάζος Γρηγόριος, *Ο Ποινικός Κώδικας για τον πολίτη. Μια επιλογή παραδειγμάτων.*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1998.
- 24)Μαγγανάς Δ.Αντώνιος, *Το εγκληματολογικό φαινόμενο στην πράξη*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2004.
- 25)Μαγγανάς Α.(Επιμ.), *Τιμητικός Τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, τόμος Α'.
- 26)Μαγγανάς Δ.Αντώνιος, *Θέματα εγκληματολογικά και Ποινικού Δικαίου*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2004.
- 27)Μπρακουμάτσος Παναγιώτης, <<Ο ν.3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Σκέψεις-Παρατηρήσεις>>, *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 109, 2007.
- 28)Πανταζής Βασίλειος, Δεληγιάννη Μαρία, <<Η βία κατά των γυναικών. Ο ρόλος της εκπαίδευσης>>, *Δικαιώματα του Ανθρώπου*, νούμερο 38, 2008.

- 29) Παπαχρίστου Θ.Κ., *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία του Δικαίου*, τόμος 1, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλα, 1984.
- 30) Παπαχριστόπουλος Νικόλαος, Σαμαρτζής Κυριακής (Επιμ.), *Οικογένεια και νέες μορφές συλλογικότητας*, Πάτρα, Εκδόσεις Orportuna, 2009.
- 31) Παρασκευόπουλος Νικόλαος, Φυτράκης Ευτύχης, *Αξιοποινες σεξουαλικές πράξεις. Άρθρα 336-353 ΠΚ*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011.
- 32) *Περιοδικό Ποινική Δικαιοσύνη*, τεύχος 166 (5/2013) και τεύχος 164 (3/2013).
- 33) Σαρέλη Αγγελική, *Βιασμός. Η τυποποίησή του στον ελληνικό ΠΚ*, Αθήνα, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, 1999.
- 34) Σκλάβου Κωνσταντίνα, *Ενδοοικογενειακή βία και κοινωνική ένταξη αλλοδαπών γυναικών*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, 2008.
- 35) Στατιστικά στοιχεία γυναικών θυμάτων βίας που έλαβαν υποστήριξη από το <<Καταφύγιο Γυναίκας>> το 2012.
- 36) Στεφανίδου Ανδρομέδα, *Ενδοοικογενειακή βία. Η έννοια της οικογένειας και η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2010.
- 37) Στεφανίδου Ε. Ανδρομέδα, Μαρά Χ. Αλεξάνδρα, <<Σκέψεις για το νόμο περι ενδοοικογενειακής βίας>>, *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 130, 2009.
- 38) Στρατηγάκη Μαρία, *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, Αθήνα, Εκδόσεις Μετέχμιο, 2007.
- 39) Τσαλίκου Φωτεινή, *Μυθολογίες βίας και καταστολής*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 1996.
- 40) Τσάφου Μαρίνα, <<Η κατάσταση της ενδοοικογενειακής βίας στις μεσογειακές χώρες>>, *Τελέσιλλα*, Τεύχος 53.
- 41) Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός: θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση των παραγόντων αναφοράς του στην αστυνομία*, Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 1996.
- 42) Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Αντεγκληματική Πολιτική για την Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα, Εκδόσεις Σιδέρη, 2003.
- 43) Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Βιασμός. Το αθέατο έγκλημα*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, 1996.
- 44) Τσιγκρής Α. Άγγελος, *Χωρίς συναίνεση. Εγκληματολογική και νομολογική προσέγγιση του βιασμού στην Ελλάδα*, Αθήνα-Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, 1998.
- 45) Τσιγκρής Α. Άγγελος, <<Το έγκλημα του βιασμού: Θεωρητικές προσεγγίσεις>>, *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τεύχος 91, 1996.

46)Τσιγκρής Α.Άγγελος,<<Σχέσεις (στ)οργής.Ο βιασμός,το θύμα και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης>>,Υπεράσπιση,Τόμος 9,Τεύχος 1,1999.

47)Τσιγκρής Α.Άγγελος,Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών.Έκθεση για την Ελλάδα,Αθήνα-Κομοτηνή,Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα,2002.

48)Τσιφτζής Ζαφείρης,<<Ο γενετήσιος ακρωτηριασμός των κοριτσιών από την άποψη των δικαιωμάτων του ανθρώπου>>,Δικαιώματα του Ανθρώπου,νούμερο 60,2014.

49)ΧρυσόγονοςΧ.Κωνσταντίνος,ΑτομικάκαιΚοινωνικάδικαιώματα,Αθήνα,ΕκδόσειςΝομικήΒιβλιοθήκη,2006.

2)ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1)Amir Menachem,*Patterns in forcible rape*,Chicago,Εκδόσεις University of Chicago Press,1971.

2)Baron Larry,Straus A.Murray,<<Four theories of rape:A macrosociological analysis>>,*Social Problems*,τόμος 34,τεύχος 5,1987.

3)Budel-Benninger Carin,Lacroix Anne-Laurence,*Violence against women.A report*,Switzerland,World Organisation against torture.

4)Budel-Benninger Carin,O'Hanlon Lucinda,*Violence against women.10 Reports/Year 2003*,World Organisation against torture,2004.

5)Brandt Don (Επιμ.),*Violence against women:From silence to Empowerment*,XT,World Vision,2005.

6)Brandley Tamsin,<<Religion as a bridge between theory and practice in work on violence against women in Rajasthan>>,Branton Norma (Επιμ.),*Journal of gender studies*,Vol.19,Num.4.12.2010.

7)Erika Schulze (Επιμ.),*Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs.Overview of the worldwide best practices for rape prevention and for assisting women victims of rape*,European Parliament,2013.

8)European Union Agency for fundamental rights,*Violence against women: an EU-wide survey.Main results*,2013.

9)Edwards Alice,*Violence against women under international Human Rights Law*,New York,Cambridge University Press,2011.

10)Griffin Susan,<<Rape:The all-american crime>>,*Ramparts Magazine*,Σεπτέμβριος 1971.

- 11) Gager N., Schurr C., <<Sexual assault: Confronting rape in America>>, *Grosset and Dunlap*, 1976.
- 12) Gordon Linda, *Women, the State and Welfare*, XT, The University of Wisconsin Press, 2000.
- 13) Human Rights Watch, *Seeking protection. Addressing sexual and domestic violence in Tanzanian's refugee camps*, USA, 2000.
- 14) Humphries Drew (Επιμ.), *Women Violence, and the Media. Readings in Feminist Criminology*, Lebanon, University Press of New England, 2009.
- 15) Pence L. Ellen (Επιμ.), *Coordinating community responses to domestic violence. Lessons from Duluth and Beyond*, XT, Sage Publications, 1999.
- 16) Susan Brownmiller, *Against Our Will: Men, Women, and Rape.*, New York, Εκδόσεις Fawcett Columbine, 1975
- 17) Simonovic Dubranka, <<Global and Regional standards on violence against women: The evolution and synergy of the CEDAW and Istanbul conventions>>, *Human Rights Quarterly*, τεύχος 36, νούμερο 3, 2014.
- 18) Steketee Gail., Austin H. Anne., <<Rape victims and the justice system: Utilization and impact>>, *The social service review*, τόμος 63, τεύχος 2, 1989.
- 19) Svalastoga Kaare, <<Rape and social structure>>, *Pacific Sociological Review*, τόμος 5.
- 20) Schwartz D. Martin (Επιμ.), *Researching sexual violence against women. Methodological and personal perspectives*, London, Sage Publications, 1997.
- 21) United Nations, *Guidance note of the secretary-general. Reparations for conflict-related sexual violence*, Ιούνιος 2014.
- 22) United Nations High Commissioner for Refugees, *Sexual and gender-based violence against refugees, returnees and internally displaced persons*, 5.2003.
- 23) Weis Kurt., Borges S. Sandra., <<Victimology and rape: The case of the legitimate victim>>, *Issues of Criminology*, τόμος 8, τεύχος 2, 1973.
- 24) Westendorp Ingrid, Wolleswinkel Ria (Επιμ.), *Violence in the domestic sphere*, XT, Intersentia, 2005.

3) ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

http://europa.eu/index_el.htm

<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Violence_Woman_ENG.pdf

<https://www.amnesty.org/en/>

<http://www.astynomia.gr/newsite.php?&lang=>

<http://fra.europa.eu/en>

<http://www.isotita.gr/>

<http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>